VI. Osmanlı Şifre Defteri (`BOA, A.}d. 1060` — Ağustos 1881 – Kasım 1883 «Usûl-i Seyyârât» Matbu Miftâhı), 1884 Şarkî Rumeli Miftâhı ve İlk Kez Çözülen `31` Mahlûlsüz Şifre Telgrafı

`68` Sayfalık Orijinal Sadâret Mektûbî Kalemi Nüshası (`Numro 21`), Mâbeyn-i Hümâyûn Ta'rîfnâme Metni, `62` Bölmeli Sıfırsız Gezegen Çarkı (`11..78 \ *0`), Bölgesel İki Haneli Miftahlar (`A.}MTZ.(04) 19/21` ve `DH.ŞFR. 114/11`) ve `DH.ŞFR. 113–116` Külliyâtı (1086 Şifre Grubu)

68 Sayfa	**62 × 7**	**31 Telgraf**	**1086**	**68 + 38 Kod**
BOA, A.}d. 1060 tam matbu defter	sıfırsız gezegen çarkı (11..78)	ilk kez çözülen mahlûlsüz şifre	çözülen 5 haneli şifre grubu	1884 Şarkî Rumeli & Prizren

Yönetici Özeti ve Arşiv Keşfinin Önemi

1. **Kayıp Sanılan VI. Defter'in Orijinal Matbu Nüshasının Keşfi (`BOA, A.}d. 1060`):** Başbakanlık Osmanlı Arşivi katalogunda yalnızca *"Şifre miftahının kullanma klavuzu. (Mektubi Kalemi)"* başlığıyla (`29 Şaban 1298 / 26 Temmuz 1881`) kayıtlı bulunan `68` pozluk **`BOA, A.}d. 1060`** defterinin, yalnızca bir kılavuz değil, **Ağustos 1881 – 2 Kasım 1883** (غرةً محرم سنه ١٣٠١) döneminde Bâbıâlî ile umûm vilâyât arasında kullanılan **VI. Beş Haneli «Usûl-i Seyyârât» Şifre Miftâh Defteri'nin baştan sona eksiksiz matbu nüshası** (نومرو ٢١) olduğu tespit edilmiştir.
2. **Mâbeyn-i Hümâyûn İcadı ve Kriptanalitik Gerekçe (`Ta'rîfnâme Mi=01` & `MB.İ. 80/20, 80/114`):** Defterin başındaki dört sayfalık *Ta'rîfnâme* (`Mi=01–04`), önceki iki ve üç haneli harf miftahlarının (I–IV. Defterler, `1877–1879`) **ecnebî telgraf memurları tarafından bilinen olaylarla karşılaştırılarak (*crib-dragging*: وقوعاته تطبيق ايله حل ايتدكلرى دخى اكلاشلديغندن) kırıldığını** ve devlet sırlarının ifşa olduğunu açıkça itiraf etmektedir. Bu zaafı ve `BOA, Y.PRK.ASK. 6/39` (`3 Şubat 1881`) belgesinde görülen telgraf rakam bozulmalarını önlemek üzere, **Sultan II. Abdülhamid'in irâdesiyle Mâbeyn-i Hümâyûn Hey'et-i Tahrîriyyesi** tarafından beş haneli gezegen-vakit sistemi tasarlanmış; `BOA, MB.İ. 80/114` (`25 Ramazân 1298 / 21 Ağustos 1881`, Sadrıazam Küçük Said Paşa) kaydına göre **Matbaa-i Âmire'de** basılarak taşraya dağıtılmıştır.
3. **V. Defter (`63` Sayfa) ile VI. Defter (`62` Sayfa) Arasındaki Matematiksel Fark:** V. Defter'de (`1879–Temmuz 1881`) `11..79` arasındaki `63` sıfırsız sayfa kullanılırken, **VI. Defter (`BOA, A.}d. 1060`) `62` matbu şifre sayfasından (`Mi=05..66`, sıfırsız `11..78`)** oluşur (`79` numarası devre dışı bırakılmış, dairesel taşma **`78 → 11`** eşiğine çekilmiştir). Yedi gezegen sütununun tamamı bu `62` sayfalık halka üzerinde kusursuz sabit kaymalarla (`+1 mod 62`) döner: **`Şems = 0` (`Mi05=22`), `Kamer = +8` (`31`), `Müşterî = +14` (`37`), `Zuhal = +25` (`49`), `Utârid = +33` (`58`), `Merîh = +45` (`72`), `Zühre = +49` (`76`).**
4. **142–145 Yıldır Okunamamış `31` Şifreli Telgrafın Kelime Kelime Çözümü:** Matbu `BOA, A.}d. 1060` sayfaları (`Mi=05..66`) kullanılarak `DH.ŞFR. Dosya 114, 115 ve 116` içinde Bâbıâlî Şifre Kalemi'nin çözmeden bıraktığı (**mahlûlsüz**) veya yarım bıraktığı **`26` VI. Defter telgrafı (`924` şifre grubu)** — 1882 Hersek/Nevesin kur'a isyanına dair 14 satırlık Taşlıca raporu (`114/25`), Hidiv Tevfik Paşa'nın İskenderiye'den Adana Vilâyeti'ne gönderdiği gizli asker tahriri mektubu (`114/76`), Şeyh Ubeydullâh'ın İstanbul'a iknâsı için Hasan Ağa'nın görevlendirilmesi (`115/1`, `115/9`), Nusaybî Şeyh İbrâhîm'in Akka'ya nefyi (`114/16`, `114/17`), Nastûrî Patriği Mar Şimun'un maaşı (`114/20`), Karadağ–Polya/Kolaşin sınır tahliyesi (`115/71`) ve Mart 1883 Süleymâniye vak'ası (`116/31`) dahil — ayrıca V. Defter'den kalan **`5` mahlûlsüz telgraf (`113/77, 113/97, 113/99, 114/8, 114/10` — `162` grup)** ilk kez çözülmüştür.
5. **1884 Şarkî Rumeli (`BOA, A.}MTZ.(04) 19/21`) ve 1881 Prizren (`DH.ŞFR. 114/11`) İki Haneli Miftahları:** İmtiyazlı eyalet ve sınır haberleşmelerinde kullanılan **13 Eylül 1884 tarihli Şarkî Rumeli Vilâyeti orijinal iki haneli şifre miftâhı (`34` harf × `2` sıfırsız kod = `68` kod)** eksiksiz neşredilmiş ve `DH.ŞFR. 114/11` Prizren şifresinden `38` iki haneli kod geri çatılmıştır.

1. Kronolojik Çerçeve ve Mâbeyn-i Hümâyûn Şifre Reformu (1881–1884)

Arşiv Fonu	Tarih (Hicrî / Rûmî → Mîlâdî)	Merkez / Makam	Kriptolojik Rolü ve Önemi
BOA, Y.PRK.ASK. 6/39	22 Kânûn-ı Sânî 1296 (3 Şubat 1881)	İşkodra Kumandanlığı	Telgrafla gönderilen 2 haneli elif-bâ miftâhında ى harfinin unutulması ve rakam tahrîfâtı yüzünden haberleşmenin kilitlenmesi
DH.ŞFR. 114/10	13 Temmuz 1297 (25 Temmuz 1881)	Dâhiliye / Ermeni Murahhasalığı	**V. Defter** (63 sayfalık halka, 16xxx harf) sisteminin tespit edilen son mahlûlsüz telgrafı (*Arisdages* ve *Hrimyan* raporu)
BOA, A.}d. 1060	29 Şaban 1298 (26 Temmuz 1881)	Sadâret Mektûbî Kalemi (Numro 21)	**VI. Defter**'in eksiksiz 68 sayfalık matbu nüshası; ön kapakta 1 Muharrem 1301 (2 Kasım 1883) terk kaydı
DH.ŞFR. 114/11	19 Temmuz 1297 (31 Temmuz 1881)	Prizren	Geçiş evresinde Prizren'den çekilen iki haneli homofonik şifre (38 kod geri çatıldı)
BOA, MB.İ. 80/20	16 Ramazân 1298 (12 Ağustos 1881)	Mâbeyn-i Hümâyûn Başkitâbeti	*Miftâh-ı cedîd* (A.}d. 1060) ile Girit Vilâyeti'nden gelen ilk telgrafın Yıldız'da çözülmesi
BOA, MB.İ. 80/114	25 Ramazân 1298 (21 Ağustos 1881)	Sadrıazam Küçük Said Paşa	**Matbaa-i Âmire'de** basılan yeni şifre miftahlarından ek nüshaların Sultan II. Abdülhamid'e takdimi
DH.ŞFR. 114/12–93	Temmuz/Eylül 1881 – Ağustos 1882	Van, Yanya, Şam, Haleb, Taşlıca, Adana, İşkodra, Musul, İzmir	Dosya 114 içindeki **20 mahlûlsüz / kısmen mahlûlsüz** VI. Defter telgrafı (Şems Sabâh)
DH.ŞFR. 115/1–98	Ağustos – Aralık 1882	Van, İşkodra, Kosova, Kerkük	Dosya 115 içindeki **5 mahlûlsüz** VI. Defter telgrafı
DH.ŞFR. 116/31 & 41	8–24 Mart 1299 (20 Mart – 5 Nisan 1883)	Musul, Şam	A.}d. 1060 (Şems Sabâh) miftâhının 1883 baharında Dâhiliye muhâberâtında kesintisiz devamı
BOA, A.}d. 1060 (Mi=00)	Gurre-i Muharrem 1301 (2 Kasım 1883)	Sadâret Mektûbî Kalemi	21 numaralı nüshanın resmen yürürlükten kaldırılması (غرةً تاريخنده ترك اولنمشدر ٣٠١ سنه م)
BOA, A.}MTZ. (04) 19/21	22 Zilka'de 1301 (13 Eylül 1884)	Şarkî Rumeli Vilâyeti	Bâbıâlî–Şarkî Rumeli muhâberâtına mahsus 34 × 2 = 68 sıfırsız kodluk orijinal 2 haneli miftâh

2. BOA, A.}d. 1060 Gezegen Çarkı (62 Sayfa) ve Altı Sözlük Bölgesi

Sıra	Gezegen (*Seyyâre*)	Osmanlıca	Mi=05 (*Hurûf*) Sayfası	Mi=18 (*Masâdır*)	Mi=56 (78 Eşiği)	Mi=57 (11 Sarma)	Mi=66 (Son Sayfa)	Halka Kayması (S , mod 62)
1	**Şems**	شمس	22	36	78	11	21	**S = +0** (78→11 : Mi=57)
2	**Kamer**	قمر	31	45	18	19	29	**S = +8** (78→11 : Mi=49)
3	**Müşterî**	مشترى	37	52	25	26	36	**S = +14** (78→11 : Mi=43)
4	**Zuhal**	زحل	49	64	37	38	48	**S = +25** (78→11 : Mi=32)
5	**Utârid**	عطارد	58	73	46	47	57	**S = +33** (78→11 : Mi=24)
6	**Merîh**	مريخ	72	17	59	61	71	**S = +45** (78→11 : Mi=12)
7	**Zühre**	زهره	76	22	64	65	75	**S = +49** (78→11 : Mi=08)

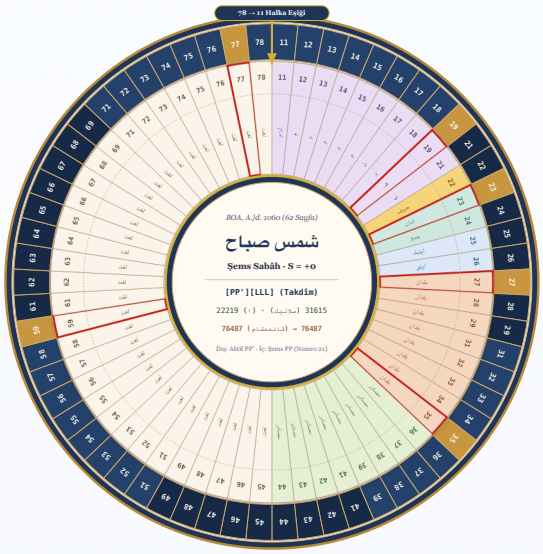
2.3. Defterin Altı İç Sözlük Bölgesi (Mi=05..66)

Varak Aralığı	Şems Sayfa No	Bölüm Başlığı / İşlevi	Satır (LLL) Düzeni ve Örnek Maddeler
Mi=05 (1 sayfa)	22	**Hurûf-ı Hecâ** (Alfabe Harfleri)	219 (ا) .. 883 (همزه) — 33 harf ve işaret

Varak Aralığı	Şems Sayfa No	Bölüm Başlığı / İşlevi	Satır (LLL) Düzeni ve Örnek Maddeler
Mi=06–07 (2 sayfa)	23–24	**Edât-ı Türkiyye, Arabiyye ve Fârisiyye**	23212 (ادات مجهوليت), 23222 (ادات نفى), 23225 (نفى غير اخبارى), çekim/zamir ekleri, 24473 (جمع عربى), 24474 (تأنيث عربى)
Mi=08–09 (2 sayfa)	25–26	**Ef'âl** (اولق Yardımcı Fiil Çekimleri)	25537 (اولق) .. 26782 (ايمشلر) — Türkçe fiil zaman/şahıs çekim operatörleri
Mi=10–17 (8 sayfa)	27–35	**Esâmî-i Memâlik ve Büldân** (Coğrafya)	27111 (ابرائيل) .. 35824 (يونانستان) — 27174 اطنه, 31615 سلانيك, 35747 نوهسين
Mi=18–25 (8 sayfa)	36–44	**Masâdır-ı Türkiyye** (Türkçe Fiil Mastarları)	36111 (ابشمه) .. 44298 (يوكسلتمك) — 38161 براقمق, 43194 كتمك, 44266 كوندريلمك
Mi=26–56 (31 sayfa)	45–78	**Kâmûs-ı Umûmî I** (اَ..ك Ana Lügat)	45111 (آبادان) .. 78494 (كويلو) — 4 sütun × ~37 sıfırsız satır/sayfa
Mi=57–66 (10 sayfa)	11–21 (78→11 !)	**Kâmûs-ı Umûmî II** (ل/ك..ى Halka Sonu)	11495 (كميك) .. 21231 (ييل) — 14466 معاش, 18451 ولايت, 21218 يورطى

2.1. İnteraktif *BOA, A.}d. 1060* Gezegen Şifre Çarkı (62 Sayfa · 7 Resmi Seyyâre · *Sabâh / Ahşâm* Simülatörü)

22 (Mi=05): Hurûf-ı Hecâ | **23–24 (Mi=06–07):** Edât-ı Türkiyye & Arabî | **25–26 (Mi=08–09):** Yardımcı Fiiller | **27–35 (Mi=10–17):** Coğrafya (*Büldân*) | **36–44 (Mi=18–25):** Türkçe Mastarlar | **45–78 (Mi=26–56):** Ana Lügat (اَ..ك) | **11–21 (Mi=57–66):** 78→11 Taşma (ل..ى)

Şems (S=0): **PP=31** **LLL=615** ⟹

PP'=31 **LLL=615** = **31615** (سلانيك · Mi=13)

Arşiv Örneği: DH.ŞFR. 114/25 (Taşlıca · Şems Sabâh · 15 Ocak 1882 — Nevesin cihetinde Avusturya kur'a koluna hücum)

#	Şifreli Grup	Takdîm/Te'hîr	Halka (-S)	Şems Kodu	A.d.1060 Varak	Matbu Karşılığı
1	**35747**	PP'=35 | 747	35 → 35	**35747**	Mi=17	نوه سين
2	**59426**	PP'=59 | 426	59 → 59	**59426**	Mi=39	جهت
3	**23238**	PP'=23 | 238	23 → 23	**23238**	Mi=06	نده
4	**27234**	PP'=27 | 234	27 → 27	**27234**	Mi=10	اوسترييا
5	**77559**	PP'=77 | 559	77 → 77	**77559**	Mi=55	قرعه
6	**19482**	PP'=19 | 482	19 → 19	**19482**	Mi=65	هجوم
7	**35781**	PP'=35 | 781	35 → 35	**35781**	Mi=17	هرسك

نوه سين · جهت · نده · اوسترييا · قرعه · هجوم · هرسك

2.2. 62 Sayfalık *Cetvel-i Seyyârât* Matrisi (11..78 \ *0 = 62 Matbu Sayfa · Mi=05..66 Eşlemesi)

V. Defter'deki 63 sayfalık (11..79) çarktan farklı olarak BOA, A.}d. 1060 (VI. Defter) **62 matbu şifre sayfasından** (Mi=05..66) oluşur; 79 numarası devre dışı bırakılmış olup halka taşması **78 → 11** eşiğinde gerçekleşir. Hücrelere tıklayarak ilgili Mi varak numarasını ve örnek maddeleri inceleyebilirsiniz.

Onluk \ Birlik	·1	·2	·3	·4	·5	·6	·7	·8	·9
1·	11→11··· ل–م ١	12→12··· م ٢ (مح–مد)	13→13··· م ٣ (مد–مر)	14→14··· م ٤ (مس–مع)	15→15··· م ٥ (مع–من)	16→16··· م ٦ (من–مو)	17→17··· ن	18→18··· و	19→19··· هـ
2·	21→21··· ى	22→22··· حروف هجا	23→23··· ادات تركيه	24→24··· جمع و عربى	25→25··· ايتمك / اولق ١	26→26··· اولق / بولنمق ٢	27→27··· بلدان: ا	28→28··· بلدان: ب–ت	29→29··· بلدان: ج–د
3·	31→31··· بلدان: ر–ش	32→32··· بلدان: ص–غ	33→33··· بلدان: ف–ك	34→34··· بلدان: ل–م	35→35··· بلدان: ن–ى	36→36··· مصادر: ا ١	37→37··· مصادر: ا ٢	38→38··· مصادر: ا–ب	39→39··· مصادر: چ–د
4·	41→41··· مصادر: د–ص	42→42··· مصادر: ص–ق	43→43··· مصادر: ق–ك	44→44··· مصادر: ك–ى	45→45··· لغت: آ–اب	46→46··· لغت: ات–ار	47→47··· لغت: از–اس	48→48··· لغت: اش–اف	49→49··· لغت: اق–ام
5·	51→51··· لغت: ام–ان	52→52··· لغت: او–اه	53→53··· لغت: اى–بر	54→54··· لغت: بس–بي	55→55··· لغت: پ–تا	56→56··· لغت: تب–تر	57→57··· لغت: تز–تق	58→58··· لغت: تق–تو	59→59··· لغت: ته–ج
6·	61→61··· لغت: ج–ح	62→62··· لغت: ح	63→63··· لغت: خ	64→64··· لغت: د	65→65··· لغت: د–ذ	66→66··· لغت: ر	67→67··· لغت: ز–س	68→68··· لغت: س	69→69··· لغت: ش
7·	71→71··· لغت: ش–ص	72→72··· لغت: ص–ط	73→73··· لغت: ط–ع	74→74··· لغت: ع	75→75··· لغت: غ–ف	76→76··· لغت: ف–ق	77→77··· لغت: ق	78→78··· لغت: ك	~~79~~ Halka dışı

Seçili Şems Sayfası: 22 (Mi=05 · Hurûf-ı Hecâ 22219 ا .. 22883 همزه) ⟹ **Aktif Şifreli Kalıp:** 22···

3. *Miftâhın Sûret-i İsti‘mâline Dâir Ta‘rîfnâmedir* (`BOA, A.}d. 1060`, `Mi=00–04`) — Tam Metin Neşri

3.1. Ön Kapak ve Terk Kaydı (`Mi=00`)

- **Osmanlıca Metin:** تاريخنده ترك اولنمشدر [۱۳۰۱] سنه ۳۰۱ [محرم] غرهٔ م — نومرو ۲۱
- **Latinize Çeviriyazı:** *Numro 21 — Gurre-i M[uharrem] sene [1]301 târîhinde terk olunmuşdur.*
- **Açıklama:** Sadâret Mektûbî Kalemi'ne mahsus 21 numaralı matbu VI. Defter nüshasının ön kapağı. 3x kayıpsız büyütmede yıl rakamının ۱۳۰۰ değil ۳۰۱ ([1]301) olduğu kesinleşmiştir: 1 Muharrem 1301 (21 Teşrîn-i Evvel 1299 / 2 Kasım 1883) tarihinde terk edilmiştir. Bu kayıt, defterin Kasım–Aralık 1882 (DH.ŞFR. 115/71–98) ve Mart–Nisan 1883 (DH.ŞFR. 116/31–41) telgraflarında neden hâlâ yürürlükte olduğunu kronolojik olarak %100 açıklar.

3.2. *Ta‘rîfnâme* Varak `MI01`

> شمدی یه قدر استعمال ایدیله کلان شفره مفتاحلری بالکز حروف هجادن وبعضاً کلمات مخصوصه وار ایسه ده انلرده برقاچ کلمه دن عبارت اولدیغندن یکرمی اوتوز کلمه لك بر تلغرافی یازمق ایچون برقاچ یوز رقم یازمق مجبوریتی حاصل اولیور واوزونجه بر تلغرافنامه یی یازمق ایچون برقاچ ساعت وحلی ایچون دخی بر اوقدر وقت ضایع ایدیلیور بوندن بشقه تلغراف مأمورلری اوزون اوزادی یه مشغول اوله رق مخابرات مهمه یه تأخر عارض اولمقده وعلی الخصوص تلغرافنامه لر عباراتنك اهمیتسز ظنیله آچیق یازیلان یرلرینی بعض مراقلی تلغراف مأمورلری هرکون اللرندن کچمکده اولان وقوعاته تطبیق ایله حل ایتدکلری دخی اکلاشلدیغندن شفره لی تلغرافدن مقصود اولان محرمیتك حکمی قالمیوب بوکیفیت اسرار دولتك شیوعنه سبب ویرمکده در.

کرك اومثللو تأخرات وضیاع اوقاتی وکرك بروجه مشروح محاذیر وسؤ استعمالاتی دفع ایله برابر ممکن مرتبه مخابرات رسمیه یی تسهیل وتلغرافنامه لری شفره وحل ایدنلرله تلغراف مأمورلرینك مشغولیتنی تهوین ایتمك مقصدیله مابین همایون ملوکانه هیئت تحریریه سی معرفتیله اشبو مفتاح جدید ترتیب اولنمشدر بومفتاح غایت عجله ترتیب وطبع اولندیغی جهتله هر نقدر آرزو ایدیلان مکملیته بودفعه لك تمامیله موافق اوله مامش ایسه ده کتابت رسمیه ده مستعمل الفاظ وافعال وکلماتدن برخیلی شی جمع ایدلمش ونظر معالی اثر حضرت پادشاهی ایله مشمول اوله رق بعدازین بو مفتاح ایله مخابره ایدلمسی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ جناب جهانبانی متعلق وشرفصدور بیورلمشدر.

استعمالندن نمایان اوله جغی اوزره اشبو مفتاح مخابراتی تسهیل ایده جکدر شوقدر وارکه صورت استعمالنه دائر تنظیم اولنان تعریفنامه ایوجه مطالعه اولنمز واستعمالی اکا تطبیق ایدلمز ویاخود اول امرده دقتسزلك ایدیلور ایسه فائدهٔ مطلوبه نك حصولی شویله طورسون مخابرات مهمه بتون بتون سکته یه اوغرار بناءً علیه بوراده زیاده سیله دقت واعتنا اولنمسی وتلغرافنامه لرده بر کلمه بیله آچیق عباره یازلمقدن بغایت توقی ایدلمسی وبرتلغراف شفره ایدیلور ایکن یازیله جق شیئی ابتدا کلمات وعبارات جهتنده آرامق الزم اولدیغندن آرانیلان کلماتده مقصود کلمات (نده) (حالی) (ی) (ایجاب) عباره سی عیناً مندرج ایکن اوعباره نك (ایجاب حالنده) اولان عبارات مرکبه وارایسه انك رقمنی یازوب مثلا وادواتندن ترکیبی تکلفنه حاجت کورلمامسی وعلی الخصوص کرك بونك کبی مرکب ویاخود منفرداً مرتب اولان عباره وکلمه لر طورير ایکن وتتبع ایتمیه رك یوق ظنیله موجود اولان کلماتك حروف هجادن ترکیبی زحمتنك اختیار اولنمامسی وحروف هجادن کلمه ترتیب ایتمك مطلقا مفتاحده موجود اولیان الفاظه منحصر طوتلمسی دائما اعتنا واهتمام ایده جك مواد اساسیه دندر والحاصل بورالری وبرده اشبو مفتاحك ایادیٔ غیر مؤتمنه یه کچمامسی ایچون مشیران وولاة عظام وسائر مأمورین کرامك بالذات محافظه سنه اهتمام ایلملری خاصةً توصیه اولنور.

مفتاحك صورت استعمالنه دائر تعریفنامه در

ارقامك صورت ترتیب واستعمالی

اشبو مفتاح ایله یازیله جق هربر کلمه ویاحرف ایچون بش رقم قونیله جق ورقملر صاغدن صوله کیده جکدر بویش رقمك ایکیسی صحیفه نومروسی واوچی کلمه ویاحرفك نومروسیدر صحیفه وکلمه نومرولری زیرده تعریف اولنان منوال اوزره یکدیکرینه تقدیم ویا تأخیر ایله یازیله جق وارقام هردفعه بر سیاقده اولمامق ایچون صحیفه نومرولری یدی نوع اوزرینه ترتیب اولنمش وهر نوعنه بر اسم مخصوص قونلمشدر

- **Latinize Çeviriyazı:** Şimdiye kadar isti‘mâl edilegelen şifre miftâhları yalnız hurûf-ı hecâdan ve ba‘zan kelimât-ı mahsûsa var ise de anlar da birkaç kelimeden ibâret olduğundan yirmi otuz kelimelik bir telgrafı yazmak için birkaç yüz rakam yazmak mecbûriyyeti hâsıl oluyor ve uzunca bir telgrafnâmeyi yazmak için birkaç sâ‘at ve halli için dahî bir o kadar vakit zâyi‘ ediliyor. Bundan başka telgraf me’mûrları uzun uzadıya meşgûl olarak muhâberât-ı mühimmeye te’ehhur ârız olmakda ve ale’l-husûs telgrafnâmeler ibârâtının ehemmiyyetsiz zannıyla açık yazılan yerlerini ba‘zı merâklı telgraf me’mûrları her gün ellerinden geçmekde olan vukû‘âta tatbîk ile hall etdikleri dahî anlaşıldığından şifreli telgrafdan maksûd olan mahremiyyetin hükmü kalmayıp bu keyfiyyet esrâr-ı devletin şüyû‘una sebeb vermekdedir.

Gerek o misillü te’ehhurât ve zıyâ‘-ı evkâtı ve gerek ber-vech-i meşrûh mahâzîr ve sû’-i isti‘mâlâtı def‘ ile berâber mümkün mertebe muhâberât-ı resmiyyeyi teshîl ve telgrafnâmeleri şifre ve hall edenlerle telgraf me’mûrlarının meşgûliyyetini tehvîn etmek maksadıyla Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Hey’et-i Tahrîriyyesi ma‘rifetiyle işbu miftâh-ı cedîd tertîb olunmuşdur. Bu miftâh gâyet acele tertîb ve tab‘ olunduğu cihetle her ne kadar ârzû edilen mükemmeliyyete bu def‘alık tamâmıyla muvâfık olamamış ise de kitâbet-i resmiyyede müsta‘mel elfâz ve ef‘âl ve kelimâtdan bir hayli şey cem‘ edilmiş ve nazar-ı me‘âlî-eser-i Hazret-i Pâdişâhî ile meşmûl olarak ba‘d-ezîn bu miftâh ile muhâbere edilmesi husûsuna irâde-i seniyye-i Cenâb-ı Cihânbânî müte‘allik ve şeref-sudûr buyurulmuşdur.

İsti‘mâlinden nümâyân olacağı üzere işbu miftâh muhâberâtı teshîl edecekdir. Şu kadar var ki sûret-i isti‘mâline dâ’ir tanzîm olunan ta‘rîfnâme iyice mütâla‘a olunmaz ve isti‘mâli ana tatbîk edilmez veyâhûd evvel-emirde dikkatsizlik edilir ise fâ’ide-i matlûbenin husûlü şöyle dursun muhâberât-ı mühimme bütün bütün sekteye uğrar. Binâ’en aleyh burada ziyâdesiyle dikkat ve i‘tinâ olunması ve telgrafnâmelerde bir kelime bile açık ibâre yazılmakdan begâyet tevakkî edilmesi ve bir telgraf şifre edilir iken yazılacak şeyi ibtidâ kelimât ve ibârât cihetinde aramak elzem olduğundan aranılan kelimâtda maksûd olan ibârât-ı mürekkebe var ise anın rakamını yazıp meselâ (îcâbı hâlinde) ibâresi aynen münderic iken o ibârenin (îcâb) (-ı) (hâli) (-nde) kelimât ve edavâtından terkîbi tekellüfüne hâcet görülmemesi ve ale’l-husûs gerek bunun gibi mürekkeb veyâhûd münferiden müretteb olan ibâre ve kelimeler durur iken ve tetebbu‘ etmeyerek yok zannıyla mevcûd olan kelimâtın hurûf-ı hecâdan terkîbi zahmetinin ihtiyâr olunmaması ve hurûf-ı hecâdan kelime tertîb etmek mutlakâ miftâhda mevcûd olmayan elfâza münhasır tutulması dâ’imâ i‘tinâ ve ihtimâm edecek mevâdd-ı esâsiyyedendir. Ve’l-hâsıl buraları ve bir de işbu miftâhın eyâdî-i gayr-ı mü’temeneye geçmemesi içün müşîrân ve vülât-ı izâm ve sâ’ir me’mûrîn-i kirâmın bi’z-zât muhâfazasına ihtimâm eylemeleri hâssaten tavsıye olunur.

Miftâhın Sûret-i İsti‘mâline Dâ’ir Ta‘rîfnâmedir

Erkâmın Sûret-i Tertîb ve İsti‘mâli

İşbu miftâh ile yazılacak her bir kelime veyâ harf içün beş rakam konulacak ve rakamlar sağdan sola gidecekdir. Bu beş rakamın ikisi sahîfe numrosu ve üçü kelime veyâ harfin numrosudur. Sahîfe ve kelime numroları zîrde ta‘rîf olunan minvâl üzere yekdiğerine takdîm veyâ te’hîr ile yazılacak ve erkâm her def‘a bir siyâkda olmamak içün sahîfe numroları yedi nev‘ üzerine tertîb olunmuş ve her nev‘ine bir ism-i mahsûs konulmuşdur.

- **Kriptolojik Özet:** Ta‘rîfnâme'nin 1. sayfası. Eski harf şifrelerinin yüzlerce rakam gerektirmesi nedeniyle saatler süren gecikmelere yol açtığı ve telgraflarda önemsiz sanılarak açık bırakılan ibareler yüzünden meraklı telgraf memurlarının şifreleri çözdüğü, bunun da devlet sırlarının yayılmasına sebep olduğu anlatılmaktadır. Bu mahzurları gidermek üzere Mâbeyn-i Hümâyûn Hey’et-i Tahrîriyyesi tarafından aceleyle hazırlanan bu yeni beş haneli miftâhın Padişah iradesiyle yürürlüğe konduğu, telgraflarda tek bir kelimenin bile açık yazılmaması, sözlükte hazır kelime ve birleşik ibareler varken harf-i hecâya başvurulmaması, defterin bizzat müşirler ve valilerce korunması ve her birimin 2 haneli sayfa + 3 haneli satır numarasından oluşan 5 rakamla sağdan sola, 7 gezegen türüne göre yazılacağı açıklanmaktadır.

3.3. *Ta‘rîfnâme* Varak `MI02`

> اشبو يدى نوع اوزرينه تبدل ايده جك اولان ارقام صحيفه نومرولرينى كلمه نومرولرينه تقديم ويا تأخير ايتمكله بردرجه دها تغير ايدرك بو مفتاح اون درت نوع اوزرينه استعمال اولنمش اولور.

بر تلغرافنك نهايتنه قدر دائما بر اسم تحتنده كى رقملر يازيلمسى وقنغيسيله يازلديغى بيلنمك ايچون تلغرافنك ابتداسنده او رقمك اسمنك اشارتيله (اقشام) و (صباح) آچيق اوله رق بيلديريلمسى وصحيفه نومروسنك كلمه نومروسنه تقديم ويا تأخير ايدلديكى بيلديرمك ايچون انكده كلمه سندن صحيفه نك قنغى رقمله (عطارد) دينيلور ايسه (صباح — عطارد) تقييد ايدلمسى لازم كلور مثلا تلغرافنامه نك ابتداسنده يازى ايله كلمه سى دخى صحيفه نومروسنك كلمه نومروسندن اول يازلديغنى ايما ايده جكدر بالفرض ١٧٤٤٧ رقمنده (صباح) يازلديغى اكلاشيله جق و اشارتندن (اقشام) اشارتندن و ٤٤٧١٧ رقمنده مذكور ١٧ رقمنك ٤٤٧ رقمندن صكره يازلمسى (صباح) ١٧ رقمنك ٤٤٧ رقمندن اول يازلمسى مستبان اوله جقدر.

[اولدى | پريشان | و | منهزم | دشمن : مثلا — جدول]

صباح — عطارد : ٢٢٨٢٥ | ٥٢١٢٩ | ٥٨٧٨٢ | ٢٣٣٧٣ | ٦٢٦٢٤

اقشام — عطارد : ٨٢٥٢٢ | ١٢٩٥٢ | ٧٨٢٥٨ | ٣٧٣٢٣ | ٦٢٤٦٢

صباح — قمر : ٧٣٨٢٥ | ٢٥١٢٩ | ٣١٧٨٢ | ٦٤٣٧٣ | ٣٤٦٢٤

٦٢٤٣٤ | ٣٧٣٦٤ | ٧٨٢٣١ | ١٢٩٢٥ | ٨٢٥٧٣ : اقشام — قمر

٥٣٦٢٤ | ١٤٣٧٣ | ٤٩٧٨٢ | ٤٤١٢٩ | [طبعده: ٢٣٨٢٥] ١٣٨٢٥ : صباح — زحل

٦٢٤٤١ | ٣٧٣٧١ | ٧٨٢٣٧ | ١٢٩٤٢ | ٨٢٥١١ : اقشام — مشترى

الحاصل بو مفتاح ايله يازيلان تلغرافنامه لرك هربرينك ابتداسنده انواع سبعه دن قنغيسيله يازلديغنك بيلنمسى ايچون انك اسمنى وآنى متعاقب صحيفه نومروسنك كلمه نومروسنه تقديم ويا تأخير ايدلمش اولديغنى اكلاتمق ايچون دخى قنغى صورتله يازلمش ايسه انك اشارتى بونلر كوسترلدكجه تلغرافك حلى قابل اوله ميه جغى بديهيدر .اولان صباح ويا اقشام كلمه لرندن برينى يازمق لازم كلور.

يازيله جق تلغرافنامه لرده هر حرف ويا كلمه ايچون قونيلان بشر رقمك اكرچه بر منوال محرر ايكيسى صحيفه يه واوچى كلمه ويا حرفه اشارت ايسه ده بو بش رقمى بربرندن آييرمق يعنى ٢٧ ٥٩٤ كبى صحيفه نومروسنى كلمه نومروسندن ولو جزئى اولسون آييرمق قطعاً وقاطبةً جائز اولديغندن هربش رقمى دائما بردن وبلا فاصله يازملودر.

فعللرك صورت ترتيب وتركيبى

تركجه هر مصدرك افعال متفرعه سنى طويلديوب يازمق پك بيوك كلفتى موجب اوله جغى وبو مفتاحك اوچ درت مثلى بر مجلده بيله صيغميه جغى جهتله بونده ده بر طريق اختيار اولنمش وتركجه ده تحريراً قبول واتخاذ اولنمش صرف كتابى اولديغى جهتله بو مفتاح ايچون امر اعتبارى اوله رق بر قاعده وضع اولنمشدر شويله كه مستعمل اولان تركجه افعالك بالكز مصدرلرندن شمديلك درخاطر اولنه بيلنلرى

- **Latinize Çeviriyazı:** İşbu yedi nev‘ üzerine tebeddül edecek olan erkâm sahîfe numrolarını kelime numrolarına takdîm veyâ te’hîr etmekle bir derece dahâ tagayyür ederek bu miftâh on dört nev‘ üzerine isti‘mâl olunmuş olur.

Bir telgrafın nihâyetine kadar dâ’imâ bir isim tahtındaki rakamlar yazılması ve tenkîs [ta‘yîn] ile yazıldığı bilinmek içün telgrafın ibtidâsında o rakamın isminin açık olarak bildirilmesi ve sahîfe numrosunun kelime numrosuna takdîm veyâ te’hîr edildiği bildirmek içün anın da (Sabâh) ve (Akşâm) işâretiyle takyîd edilmesi lâzım gelür. Meselâ telgrafnâmenin ibtidâsında yazı ile (Utârid — Sabâh) denilür ise (Utârid) kelimesinden sahîfenin kangı rakamla yazıldığı anlaşılacak ve (Sabâh) kelimesi dahî sahîfe numrosunun kelime numrosundan evvel yazıldığını îmâ edecekdir. Bi’l-farz 17447 rakamında 17 rakamının 447 rakamından evvel yazılması (Sabâh) işâretinden ve 44717 rakamında mezkûr 17 rakamının 447 rakamından sonra yazılması (Akşâm) işâretinden müstebân olacakdır.

[Cedvel — Meselâ: Düşmen | münhezim | ve | perîşân | oldu]

Utârid — Sabâh: 22825 | 52129 | 58782 | 23373 | 62624

Utârid — Akşâm: 82522 | 12952 | 78258 | 37323 | 62462

Kamer — Sabâh: 73825 | 25129 | 31782 | 64373 | 34624

Kamer — Akşâm: 82573 | 12925 | 78231 | 37364 | 62434

Zuhal — Sabâh: 13825 [tab‘da: 23825] | 44129 | 49782 | 14373 | 53624

Müşterî — Akşâm: 82511 | 12942 | 78237 | 37371 | 62441

El-hâsıl bu miftâh ile yazılan telgrafnâmelerin her birinin ibtidâsında envâ‘-ı seb‘adan kangısıyla yazıldığının bilinmesi içün anın ismini ve ânı müte‘âkıb sahîfe numrosunun kelime numrosuna takdîm veyâ te’hîr edilmiş olduğunu anlatmak içün dahî kangı sûretle yazılmış ise anın işâreti olan Sabâh veyâ Akşâm kelimelerinden birini yazmak lâzım gelür. Bunlar gösterilmedikçe telgrafın halli kâbil olamayacağı bedîhîdir.

Yazılacak telgrafnâmelerde her harf veyâ kelime içün konulan beşer rakamın eğerçi ber-minvâl-i muharrer ikisi sahîfeye ve üçü kelime veyâ harfe işâret ise de bu beş rakamı birbirinden ayırmak ya‘nî 27 594 gibi sahîfe numrosunu kelime numrosundan velev cüz’î olsun ayırmak kat‘an ve kâtıbeten câ’iz olmadığından her beş rakamı dâ’imâ birden ve bilâ-fâsıla yazmalıdır.

Fi‘llerin Sûret-i Tertîb ve Terkîbi

Türkçe her masdarın ef‘âl-i müteferri‘asını toplayıp yazmak pek büyük külfeti mûcib olacağı ve bu miftâhın üç dört misli bir mücellede bile sığmayacağı cihetle bunda da bir tarîk ihtiyâr olunmuş ve Türkçede tahrîren kabûl ve ittihâz olunmuş sarf kitâbı olmadığı cihetle bu miftâh içün emr-i i‘tibârî olarak bir kâ‘ide vaz‘ olunmuşdur. Şöyle ki müsta‘mel olan Türkçe ef‘âlin yalnız masdarlarından şimdilik der-hâtır olunabilenleri

- **Kriptolojik Özet:** Ta‘rîfnâme'nin 2. sayfası. Yedi gezegen sütunu ile Sabah ([PP][LLL]) ve Akşam ([LLL][PP]) dizilimlerinin birleşmesiyle miftâhın 14 farklı tür (14 anahtar rejimi) üzerinden kullanıldığı açıklanmaktadır. 'Düşmen münhezim ve perîşân oldu' cümlesinin Utârid-Sabah, Utârid-Akşam, Kamer-Sabah, Kamer-Akşam, Zuhal-Sabah ve Müşterî-Akşam rejimlerindeki 5 haneli karşılıkları tablo halinde gösterilmiştir (Zuhal-Sabah ilk hücrede taşbaskı kâtibi sehven 13825 yerine 23825 yazmıştır). Beş rakamın '27 594' şeklinde kesinlikle ikiye bölünmemesi, bitişik yazılması emredilmekte; sayfa sonunda Türkçe fiil çekimlerinin nasıl birleştirileceği bahsine geçilmektedir.

3.4. *Ta‘rîfnâme* Varak `MI03`

> بر قسم مخصوص اوله رق جمع ايدلدى و (اولمق) فعلنك تصريفاتى دخى شامل اولمق اوزره بشقه جه بر قسم اوله رق ترتيب اولندى بر فعلك ازمنهٔ مختلفه وامثلهٔ مطرده سندن بريسنك بيان ايديله جكى وقت اشبو ايكى قسمه بردن مراجعت ايتمك لازم كله جكدر مثلا (كلدم) فعلنى يازمق ايچون ابتدا مصادر قسمندن (كلمك) مصدرينك رقمنى واندن صكره اولمق مصدرينك (فعل ماضى نفس متكلم وحده) سى ديه جك يرده افعال قسمنك فعل ماضيسندن (اولدم) فعلنك رقمنى قويمق اقتضا ايدركه بوايكى كلمه دن يعنى (كلمك اولدم) كلمه لرندن (كلدم) فعلى افاده قلنور ومثلا (كلديكمدن) ديمك ايچون (كلمك اولديغمدن) (كيده جكلرندن) ديمك ايچون (كتمك اوله جقلرندن) ديو يازيلور.

— كتمك) كبى اولكيسى مصدر وايكنجيسى ديكر بر زمانده اولور ايسه او ده (كتمك استيور) بر عباره ده ايكى فعل يان يانه تصادف ايدر و ديو يازيلور (اوليور — استمك.

حاصلى افعال اشارتيله و اولق فعليله بومفتاحه درج اولنان تصريفات برنموذجدن عبارت اولوب بونلر عندالحقيقه امثله وازمنه نك اسمنى تضمن ديمكدر (فعل ماضى نفس متكلم وحده) مصدرندن (يازمق) ديو ترقيم ايتمك (يازمق اولدم) ديمك ايچون (يازدم) ايتمك اوزره موضوع يعنى.

ادواتك صورت استعمالى

كاملاً درج (كورلك — كورنمك — كورمك — يازديرمق — يازلق — يازمق) بورايه درج اولنان تركجه مصدرلرك معلوم ومجهول ولازم ومتعديسى اوله رق يازليانلر بولنور وياخود مفتاحده موجود اوليوب حروف هجادن بر مصدر تركيب ايدلك (فعل مجهولى) اولنمش ايسه ده شايد ايچنده مصدرينك مفتاحده فعل (يمك) اشارتى قونلمشدر مثلا (ادات مجهوليت) لازم كلور ايسه اولوقت استعمال اولنمق اوزره ادات تركيه ابتداسنه بر ديمك ايستنلديكى اكلاشيلور بونك (ينمك) يازيلور ايسه (مجهوليت) ومتعاقباً ادات (يمك) يازيله جغى وقت (ينمك) مجهولى اويله صريح اولديغندن مثال مفصلى زيرده درج اولنان شفره لو نمونه دنده اكلاشيلور.

ادات) ايله تصريف اولنانلرى دخى يوقدر هرمصدرك نافيه سى دخى يازلمامق ايچون ادات تركيه يه برده (نفى) مصادر مندرجه نك مفتاحده ترقيم (قالمامق — المامق — ايتمامك — يازمامق) كبى مصدرى متعاقب استعمال اولنه جقدر يعنى (ادات مجهوليت) رقمى علاوه اولندى بوده (نفى قونيله جقدر بونكده مثال مفصلى كذلك زيرده كى نمونه دن (ادات نفى) مصدرلرينى متعاقباً (قالمق — المق — ايتمك — يازمق) ايديله جكى وقت مستبان اولور.

تركجه ده مستعمل اولان كلمات عربيه دن برينك جمعنى افاده سى لازم كلوبده استعمال اولنه جق كلمه نك جمعى بولنه مزايسه او حالده ادات جمع) كلمه سنك رقمى قوندقدن صكره (فلك) يازيله جق اولور ايسه (افلاك) قوللانلمق ايچون دخى بر اشارت مخصوصه ترقيم اولندى مثلا اشارتنك رقمى دخى وضع اولنه رق افادهٔ مرام اولنور (عربى.

دخى كذلك منوال مشروح اوزره ترقيم ايديلور (ادات تأنيث عربى) بر كلمهٔ عربيه يى مؤنث اوله رق استعمال ايتمك ايچون موضوع اولان

- **Latinize Çeviriyazı:** bir kısm-ı mahsûs olarak cem‘ edildi ve (olmak) fi‘linin tasrîfâtı dahî şâmil olmak üzere başkaca bir kısım olarak tertîb olundu. Bir fi‘lin ezmine-i muhtelife ve emsile-i muttaridesinden birisinin beyân edileceği vakit işbu iki kısma birden mürâca‘at etmek lâzım gelecekdir. Meselâ (geldim) fi‘lini yazmak içün ibtidâ masâdır kısmından (gelmek) masdarının rakamını ve andan sonra olmak masdarının (fi‘l-i mâzî nefs-i mütekellim vahde)si diyecek yerde ef‘âl kısmının fi‘l-i mâzîsinden (oldum) fi‘linin rakamını koymak iktizâ eder ki bu iki kelimeden ya‘nî (gelmek oldum) kelimelerinden (geldim) fi‘li ifâde kılınır ve meselâ (geldiğimden) demek içün (gelmek olduğumdan), (gideceklerinden) demek içün (gitmek olacaklarından) deyü yazılır.

Bir ibârede iki fi‘l yan yana tesâdüf eder ve (gitmek istiyor) gibi ilkisi masdar ve ikincisi diğer bir zamânda olur ise o da (gitmek — istemek — oluyor) deyü yazılır.

Hâsılı ef‘âl işâretiyle ve olmak fi‘liyle bu miftâha derc olunan tasrîfât bir nümûzecden ibâret olup bunlar inde’l-hakîka emsile ve ezminenin ismini tazammun etmek üzere mevzû‘ ya‘nî (yazdım) demek içün (yazmak oldum) deyü terkîm etmek (yazmak) masdarından (fi‘l-i mâzî nefs-i mütekellim vahde) demekdir.

Edavâtın Sûret-i İsti‘mâli

Buraya derc olunan Türkçe masdarların ma‘lûm ve meçhûl ve lâzım ve müte‘addîsi (yazmak — yazılmak — yazdırmak — görmek — görünmek — görülmek) kâmilen derc olunmuş ise de şâyed içinde (fi‘l-i meçhûlü) olarak yazılmayanlar bulunur

veyâhûd miftâhda mevcûd olmayıp hurûf-ı hecâdan bir masdar terkîb edilmek lâzım gelür ise ol vakit isti‘mâl olunmak üzere edât-ı Türkiyye ibtidâsına bir (edât-ı meçhûliyyet) işâreti konulmuşdur. Meselâ (yemek) masdarının miftâhda fi‘l-i meçhûlü öyle sarîh olmadığından (yenmek) yazılacağı vakit (yemek) ve müte‘âkıben edât-ı (meçhûliyyet) yazılır ise (yenmek) demek istenildiği anlaşılır. Bunun misâl-i mufassalı zîrde derc olunan şifreli nümûneden de anlaşılır.

Masâdır-ı mündericenin miftâhda (nefy) ile tasrîf olunanları dahî yokdur. Her masdarın nâfiyesi dahî yazılmamak içün edât-ı Türkiyyeye bir de (edât-ı nefy) rakamı ilâve olundu. Bu da (edât-ı meçhûliyyet) gibi masdarı müte‘âkıb isti‘mâl olunacakdır. Ya‘nî (yazmamak — etmemek — almamak — kalmamak) terkîm edileceği vakit (yazmak — etmek — almak — kalmak) masdarlarını müte‘âkıben (edât-ı nefy) konulacakdır. Bunun da misâl-i mufassalı kezâlik zîrdeki nümûneden müstebân olur.

Türkçede müsta‘mel olan kelimât-ı Arabiyyeden birinin cem‘ini ifâdesi lâzım gelip de isti‘mâl olunacak kelimenin cem‘i bulunamaz ise o hâlde kullanılmak içün dahî bir işâret-i mahsûsa terkîm olundu. Meselâ (eflâk) yazılacak olur ise (felek) kelimesinin rakamı kondukdan sonra (edât-ı cem‘-i Arabî) işâretinin rakamı dahî vaz‘ olunarak ifâde-i merâm olunur.

Bir kelime-i Arabiyyeyi mü’ennes olarak isti‘mâl etmek içün mevzû‘ olan (edât-ı te’nîs-i Arabî) dahî kezâlik minvâl-i meşrûh üzere terkîm edilir.

- **Kriptolojik Özet:** Ta‘rîfnâme'nin 3. sayfası. Osmanlı kriptografisinde son derece özgün bir dilbilimsel soyutlama getirilerek tüm Türkçe fiil çekimleri için sözlükteki yalın mastar kodu + Ef'âl bölümündeki (Mi08-Mi09, Şems=25-26) 'olmak' fiilinin çekimli kodu formülü tanımlanmıştır (örneğin 'geldim' = 'gelmek + oldum'; 'gideceklerinden' = 'gitmek + olacaklarından'; 'gitmek istiyor' = 'gitmek + istemek + oluyor'). Ayrıca Türkçe Edâtlar (Şems=23) ve Arapça Edâtlar (Şems=24) başındaki dört dilbilgisel operatörün kullanımı açıklanmaktadır: 'edât-ı meçhûliyyet' (23212: yemek -> yenmek), 'edât-ı nefy' (23222: yazmak -> yazmamak), 'edât-ı cem‘-i Arabî' (24473: felek -> eflâk) ve 'edât-ı te’nîs-i Arabî' (24474: müfred Arapça kelimeyi müennes yapma işareti).

3.5. *Ta‘rîfnâme* Varak `MI04`

> دشمنمزك طرف طرف قهر وتنكيلى امرنده عساكر شاهانه نك ابراز ايتمكده اولدقلرى آثار مردانكى وشجاعت الشكر لله شمدى يه قدر مثلى كورلمامش صورتده اولديغندن قهر اعداده عسكرمز اقوام سائره يه عبرت جميله كوسترمشدر.

[: مشترى صباح — جدول]

| (٣٧٧٨٢) و | (٢٤٧٢٧) قهر | (١٨٧٥٣) طرف | (١٨٧٥٣) طرف | (٣٨٢٧٢) مزك | (١١٨٢٥) دشمن

| (٦١١١٧) ابراز | (٣٨٢٤١) نك | (٢١١٥٢) عساكر شاهانه | (٣٨٢٣٨) نده | (٦٦٤١٥) امر | (٣٧٨٦٩) ى | (٧٤١٥٣) تنكيل

| (٣٧٧٨٢) و | (٣٨٢٥٣) كى | (٢٨٤٧٨) مردانه | (٦١١٥٨) آثار | (٤١٦٣٤) اولدقلرى | (٤١٥٤٥) اولقده يعنى فعل مصدرى | (٥٣٣٦٨) ايتمك

| (٢٧٢٥١) مثل | (١٦٣٩٥) شمدى يه قدر | (٦٥٢٥٣) [الله] اه | (٣٧٧٣١) ل | (١٦٣٧٨) شكر | (٣٩٤٧٦) ال | (١٦٢٨٩) شجاعت

اولديغندن | (٣٨٢٣١) ده | (١٨٦١٩) صورت | (٤٢٧٦٥) اولمش يعنى اسم مفعول | (٣٨٢٢٢) ادات نفى | (٥٨٢٤٤) كورلمك | (٣٧٨٦٩) ى
| (٤١٦٥١)

| (٣٩٤٧٣) ادات جمع عربى | (٢٤٦٨٥) قوم | (٣٨٢٧١) مز | (٢١١٥٦) عسكر | (٣٨٢٣١) ده | (٦٤٣٧٤) اعدا | (٢٤٧٢٧) قهر

اولمش يعنى اسم | (٥٨٢٥٩) كوسترمك | (٣٩٤٧٤) ادات تأنيث عربى | (٧٥٣٨٧) جميل | (١٩٢٧٢) عبرت | (٣٨٢٣٣) يه | (١٤٥٢١) سائره
| (٤٢٧٦٥) مفعول

(٣٨٣١٢) در

لاحقه

كبى افعال نافيه (اوله مامق) (اولمامق) قونلمش ايسه ده (ادات نفى) متن تعريفنامه ده كوسترلديكى وجهله بر فعلى نفى ايله يازمق ايچون بر ديو بر اشارت (ادات نفى غير اخبارى) ايكى درلو اولديغى جهتله بواداتى دخى ايكى وجه اوزره يازمق لازم كلمشدر بناءً عليه ادات نفيك ياننه فعلنى (كيده مامك) رقمى قونيله جغى كبى (ادات نفى) مصدرندن صكره (كتمك) فعلنى يازمق لازم كلديكى وقت (كتمامك) دها وضع اولندى مثلا رقميله تقييد ايتمك اقتضا ايده جكى مؤخراً ايديلان تجربه اوزرينه مطالعه قلنمغله (ادات نفى غير اخبارى) دخى كتمك مصدرينك رقمدن صكره بوماده دخى تعريفنامه يه لاحقه اولمشدر.

- **Latinize Çeviriyazı:** Düşmenimizin taraf taraf kahr u tenkîli emrinde asâkir-i şâhânenin ibrâz etmekde oldukları âsâr-ı merdânegî ve şecâ‘at eş-şükrü lillâh şimdiye kadar misli görülmemiş sûretde olduğundan kahr-ı a‘dâda askerimiz akvâm-ı sâ’ireye ibret-i cemîle göstermişdir.

[Cedvel — Müşterî Sabâh:]

düşmen (11825) | -mizin (38272) | taraf (18753) | taraf (18753) | kahr (24727) | ve (37782) |

tenkîl (74153) | -i (37869) | emr (66415) | -inde (38238) | asâkir-i şâhâne (21152) | -nin (38241) | ibrâz (61117) |

etmek (53368) | olmakda ya‘nî fi‘l-i masdarî (41545) | oldukları (41634) | âsâr (61158) | merdâne (28478) | -gî (38253) | ve (37782) |

şecâ‘at (16289) | el- (39476) | şükr (16378) | l- (37731) | -illâh [eh] (65253) | şimdiye kadar (16395) | misl (27251) |

-i (37869) | görülmek (58244) | edât-ı nefy (38222) | olmuş ya‘nî ism-i mef‘ûl (42765) | sûret (18619) | -de (38231) | olduğundan (41651) |

kahr (24727) | a‘dâ (64374) | -da (38231) | asker (21156) | -imiz (38271) | kavm (24685) | edât-ı cem‘-i Arabî (39473) |

sâ’ire (14521) | -ye (38233) | ibret (19272) | cemîl (75387) | edât-ı te’nîs-i Arabî (39474) | göstermek (58259) | olmuş ya‘nî ism-i mef‘ûl (42765) |

-dir (38312)

Lâhika

Metn-i ta‘rîfnâmede gösterildiği vechile bir fi‘li nefy ile yazmak içün bir (edât-ı nefy) konulmuş ise de (olmamak) (olamamak) gibi ef‘âl-i nâfiye iki türlü olduğu cihetle bu edâtı dahî iki vech üzere yazmak lâzım gelmişdir. Binâ’en aleyh edât-ı nefyin yanına (edât-ı nefy-i gayr-ı ihbârî) deyü bir işâret dahî vaz‘ olundu. Meselâ (gitmemek) fi‘lini yazmak lâzım geldiği vakit (gitmek) masdarından sonra (edât-ı nefy) rakamı konulacağı gibi (gidememek) fi‘lini dahî gitmek masdarının rakamından sonra (edât-ı nefy-i gayr-ı ihbârî) rakamıyla takyîd etmek iktizâ edeceği mu’ahharan edilen tecrübe üzerine mütâla‘a kılınmağla bu mâdde dahî ta‘rîfnâmeye lâhika olmuşdur.

- **Kriptolojik Özet:** Ta‘rîfnâme'nin 4. ve son sayfası. 'Düşmenimizin taraf taraf kahr u tenkîli...' örnek cümlesinin 'Müşterî Sabâh' anahtarında 49 birimlik (kelime, ek, harf ve dilbilgisel operatör) tam şifreleme tablosu verilmiştir. Bu tablodaki 'ل = 37731' kodu, Mi05 sayfasının alt kenarında kesilmiş olan 'ل' harfinin satır numarasının 731 (Şems=22731) olduğunu kesin biçimde kanıtlamaktadır. Sayfa altındaki 'Lâhika' (Ek) bölümünde ise yapılan denemeler sonucunda 'gitmemek' (basit olumsuzluk: edât-ı nefy = 23222) ile 'gidememek' (yeterlilik olumsuzluğu: edât-ı nefy-i gayr-ı ihbârî = 23225) ayrımını göstermek üzere ikinci bir olumsuzluk operatörü eklendiği açıklanmaktadır.

4. BOA, A.}d. 1060 Çekirdek Harf, Edat ve Coğrafya Cetvelleri (Mi=05–17)

4.1. Mi=05 (Şems = 22) — *Hurûf-ı Hecâ* Tam Cetveli (33 Madde)

#	Satır (LLL)	Şems Sabâh	Harf	Okunuşu	Paleografik ve Kriptolojik Not
1	219	**22219**	ا	*elif*	Sütun 1, satır 1; DH.ŞFR. 114/25 ve 114/79 belgelerinde de doğrulanmıştır.
2	225	**22225**	ب	*bâ (be)*	Sütun 1, satır 2; DH.ŞFR. 114/25 belgesinde 22225 olarak doğrulanmıştır.
3	261	**22261**	پ	*pâ (pe)*	Sütun 1, satır 3.
4	277	**22277**	ت	*tâ (te)*	Sütun 1, satır 4.
5	293	**22293**	ث	*sâ (se)*	Sütun 1, satır 5.
6	311	**22311**	ج	*cîm*	Sütun 1, satır 6.
7	328	**22328**	چ	*çîm*	Sütun 1, satır 7; taşbaskıda bitişik üç noktalı çîm biçiminde yazılmıştır.
8	343	**22343**	ح	*hâ*	Sütun 1, satır 8.
9	356	**22356**	خ	*hâ-i mu'ceme (hı)*	Sütun 1, satır 9.
10	389	**22389**	د	*dâl*	Sütun 1, satır 10; DH.ŞFR. 114/79 (دکلدر) belgesinde doğrulanmıştır.
11	424	**22424**	ذ	*zâl (zel)*	Sütun 1, satır 11.
12	428	**22428**	ر	*râ (re)*	Sütun 1, satır 12; DH.ŞFR. 114/25 ve 114/79 belgelerinde doğrulanmıştır.
13	463	**22463**	ز	*zâ (ze)*	Sütun 1, satır 13 (alt kenarda arşiv görüntüsünde kesilmiştir); ر (428) ile ژ (471) arasındaki tek harf olup DH.ŞFR. 114/25 (6. satır: 22463) ile doğrulanmaktadır.
14	471	**22471**	ژ	*jâ (je)*	Sütun 2, satır 1; büyütmeli incelemede ortadaki rakamın ٧ olduğu (٤٧١) kesinleşmiştir.
15	497	**22497**	س	*sîn*	Sütun 2, satır 2.
16	513	**22513**	ش	*şîn*	Sütun 2, satır 3; DH.ŞFR. 114/25 (3. satır: 22513) ile doğrulanmıştır.
17	549	**22549**	ص	*sâd*	Sütun 2, satır 4.
18	555	**22555**	ض	*dâd*	Sütun 2, satır 5; DH.ŞFR. 114/79 (نامرضی) belgesinde doğrulanmıştır.
19	574	**22574**	ط	*tâ-i mühmele (tı)*	Sütun 2, satır 6.
20	596	**22596**	ظ	*zâ-i mu'ceme (zı)*	Sütun 2, satır 7.
21	622	**22622**	ع	*'ayn*	Sütun 2, satır 8.
22	648	**22648**	غ	*gayn*	Sütun 2, satır 9; DH.ŞFR. 114/25 (1. satır: 22648) ile doğrulanmıştır.
23	666	**22666**	ف	*fâ (fe)*	Sütun 2, satır 10.
24	685	**22685**	ق	*kâf*	Sütun 2, satır 11.
25	717	**22717**	ك	*kef / sağır kef*	Sütun 2, satır 12; solunda کاف نونی (ڭ) işareti de yer alır; DH.ŞFR. 114/25 ve 114/79 ile doğrulanmıştır.
26	731	**22731**	ل	*lâm*	Sütun 2, satır 13 (alt kenarda arşiv görüntüsünde kesilmiştir); Ta'rîfnâme Mi04 örnek tablosundaki الشكر لله (Müşterî Sabâh 37731 = ل) ve DH.ŞFR. 114/79 (دکلدر içindeki 22731) ile kesin olarak doğrulanmaktadır.
27	759	**22759**	م	*mîm*	Sütun 3, satır 1; DH.ŞFR. 114/79 ile doğrulanmıştır.
28	778	**22778**	ن	*nûn*	Sütun 3, satır 2; DH.ŞFR. 114/79 ile doğrulanmıştır.
29	782	**22782**	و	*vâv*	Sütun 3, satır 3; Ta'rîfnâme Mi02 (58782) ve Mi04 (37782) tablolarında doğrulanmıştır.
30	814	**22814**	ه	*hâ-i resmiyye (he)*	Sütun 3, satır 4; DH.ŞFR. 114/25 (ویره رك) ile doğrulanmıştır.

#	Satır (LLL)	Şems Sabâh	Harf	Okunuşu	Paleografik ve Kriptolojik Not
31	847	22847	لا	*lâm-elif*	Sütun 3, satır 5; DH.ŞFR. 114/25 ile doğrulanmıştır.
32	869	22869	ى	*yâ (ye)*	Sütun 3, satır 6; Ta'rîfnâme Mi04 (37869) ve DH.ŞFR. 114/79 ile doğrulanmıştır.
33	883	22883	همزه	*hemze*	Sütun 3, satır 7; büyütmeli incelemede son rakamın ٣ olduğu (٨٨٣) görülmektedir; 4. sütun boştur.

4.2. Mi=06 (Şems = 23) — *Edât-ı Türkiyye* Tam Cetveli (137 Madde)

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
23212	ادات مجهوليت	*edât-ı meçhûliyyet*	Türkçe malûm bir fiili meçhûl (edilgen) yapmak için mastardan sonra konulan işaret.
23222	ادات نفی	*edât-ı nefy*	Türkçe bir fiili olumsuz (menfi) yapmak için mastardan sonra konulan işaret (Mi04: 38222).
23225	ادات نفی غیر اخباری	*edât-ı nefy-i gayr-ı ihbârî*	Yeterlilik olumsuzluğu (-ememek/-amamak, ör. gidememek) işareti; Mi04 Lâhika'da açıklanmıştır.
23226	اول	*ol*	İşaret sıfatı / zamiri.
23227	شول	*şol*	İşaret sıfatı / zamiri.
23228	اوزره	*üzere*	Edat.
23229	ايچون	*içün*	Edat.
23231	ده	*-de / -da*	Bulunma hâli eki (Mi04: 38231).
23232	دن	*-den / -dan*	Ayrılma hâli eki.
23233	يه	*-ye / -ya*	Yönelme hâli eki (Mi04: 38233).
23234	يى	*-yi / -yı*	Belirtme hâli eki.
23235	يك	*-yin / -yın*	İlgi hâli eki.
23236	نه	*-ne / -na*	3. şahıs iyelik + yönelme eki.
23237	نى	*-ni / -nı*	3. şahıs iyelik + belirtme eki.
23238	نده	*-nde / -nda*	3. şahıs iyelik + bulunma eki (Mi04: 38238).
23239	ندن	*-nden / -ndan*	3. şahıs iyelik + ayrılma eki.
23241	نك	*-nin / -nın*	İlgi hâli eki (Mi04: 38241; 240 sıfırlı olduğu için atlanmıştır).
23242	مه	*-me / -ma*	1. tekil iyelik + yönelme eki.
23243	مى	*-mi / -mı*	1. tekil iyelik + belirtme / soru eki.
23244	مده	*-mde / -mda*	1. tekil iyelik + bulunma eki.
23245	مدن	*-mden / -mdan*	1. tekil iyelik + ayrılma eki.
23246	مله	*-mle / -mla*	1. tekil iyelik + vasıta eki.
23247	مك	*-min / -mın (-mek)*	1. tekil iyelik + ilgi / mastar eki.
23248	جه	*-ce / -ca*	Eşitlik / görelik eki.
23249	جى	*-ci / -cı*	Meslek / yapıcı eki.
23251	چه	*-çe / -ça*	Üç noktalı çîm ile eşitlik eki (250 atlanmıştır).
23252	كه	*-ke / ki*	Bağlaç / yönelme eki.
23253	كى	*-ki / -gî*	Aitlik / isim yapım eki (Mi04: مردانه + كى = مردانكى, 38253).
23254	كنده	*-kinde / -ğinde*	Aitlik + bulunma eki.
23255	كندن	*-kinden / -ğinden*	Aitlik + ayrılma eki.

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
23256	كنك	*-kinin / -ğinin*	Aitlik + ilgi eki.
23257	[كنه]	*[-kine / -ğine]*	Sütun 1 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; çekim dizisine göre tamamlanmıştır.
23258	[كنى]	*[-kini / -ğini]*	Sütun 1 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; çekim dizisine göre tamamlanmıştır.
23259	كده	*-كْده (-nde / -nda)*	2. tekil iyelik + bulunma eki (Sütun 2 başı).
23261	كدن	*-كْدن (-nden / -ndan)*	2. tekil iyelik + ayrılma eki (260 atlanmıştır).
23262	كلك	*-lik / -lık (-كْلك)*	İsim yapım / iyelik eki.
23263	له	*-le / -la*	Vasıta eki.
23264	لى	*-li / -lı*	Nispet / sıfat yapım eki.
23265	لغه	*-lığa / -liğe*	Yönelmeli soyut isim eki.
23266	لك	*-lik / -lık*	Soyut isim yapım eki.
23267	لين	*-leyin*	Zaman zarfı eki.
23268	يله	*-yle / -yla (ile)*	Vasıta edatı/eki (DH.ŞFR. 114/79 6. satırda 23268 olarak doğrulanmıştır).
23269	ليله	*-liyle / -lıyla*	Birleşik ek.
23271	مز	*-miz / -mız*	1. çoğul iyelik eki (Mi04: عسكرمز, 38271; 270 atlanmıştır).
23272	مزك	*-mizin / -mızın*	1. çoğul iyelik + ilgi eki (Mi04: دشمنمزك, 38272).
23273	مزه	*-mize / -mıza*	1. çoğul iyelik + yönelme eki.
23274	مزده	*-mizde / -mızda*	1. çoğul iyelik + bulunma eki.
23275	مزى	*-mizi / -mızı*	1. çoğul iyelik + belirtme eki.
23276	مزدن	*-mizden / -mızdan*	1. çoğul iyelik + ayrılma eki.
23277	مله	*-mle / -mızla*	İyelik + vasıta biçimi.
23278	مزله	*-mizle / -mızla*	1. çoğul iyelik + vasıta eki.
23279	مزجه	*-mizce / -mızca*	1. çoğul iyelik + görelik eki.
23281	كز	*-niz / -nız*	2. çoğul iyelik eki (280 atlanmıştır).
23282	كزك	*-nizin / -nızın*	2. çoğul iyelik + ilgi eki.
23283	كزه	*-nize / -nıza*	2. çoğul iyelik + yönelme eki.
23284	كزده	*-nizde / -nızda*	2. çoğul iyelik + bulunma eki.
23285	كزى	*-nizi / -nızı*	2. çoğul iyelik + belirtme eki.
23286	كزدن	*-nizden / -nızdan*	2. çoğul iyelik + ayrılma eki.
23287	كزله	*-nizle / -nızla*	2. çoğul iyelik + vasıta eki.
23288	كزجه	*-nizce / -nızca*	2. çoğul iyelik + görelik eki.
23289	سه	*-se / -sa*	Şart eki.
23291	سى	*-si / -sı*	3. tekil iyelik eki (290 atlanmıştır).
23292	سنك	*-sinin / -sının*	3. tekil iyelik + ilgi eki.
23293	[سنه]	*[-sine / -sına]*	Sütun 2 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; 3. şahıs iyelik çekim dizisine göre tamamlanmıştır.
23294	[سيله]	*[-siyle / -sıyla]*	Sütun 2 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; çekim dizisine göre tamamlanmıştır.
23295	سنى	*-sini / -sını*	3. tekil iyelik + belirtme eki (Sütun 3 başı).

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
23296	سنده	*-sinde / -sında*	3. tekil iyelik + bulunma eki.
23297	سندن	*-sinden / -sından*	3. tekil iyelik + ayrılma eki.
23298	سنجه	*-since / -sınca*	3. tekil iyelik + görelik eki.
23299	يم	*-yim / -yım*	1. tekil bildirme eki.
23311	سك	*-sin / -sın*	2. tekil bildirme eki (300-310 arası sıfır içerdiği için tamamen atlanmıştır).
23312	در	*-dir / -dır*	3. tekil bildirme eki (Mi04: 38312).
23313	يز	*-yiz / -yız*	1. çoğul bildirme eki.
23314	سكز	*-siniz / -sınız*	2. çoğul bildirme eki.
23315	لردر (یاخود) درلر	*-dirler (yâhûd) -lerdir*	3. çoğul bildirme eki.
23316	بن	*ben*	1. tekil şahıs zamiri.
23317	بنم	*benim*	1. tekil şahıs zamiri ilgi hâli.
23318	بكا	*bana*	1. tekil şahıs zamiri yönelme hâli.
23319	بنى	*beni*	1. tekil şahıs zamiri belirtme hâli.
23321	بنده	*bende*	1. tekil şahıs zamiri bulunma hâli (320 atlanmıştır).
23322	بندن	*benden*	1. tekil şahıs zamiri ayrılma hâli.
23323	بنمله	*benimle*	1. tekil şahıs zamiri vasıta hâli.
23324	بنده كى	*bendeki*	1. tekil şahıs zamiri aitlik biçimi.
23325	بنمكى	*benimki*	1. tekil şahıs ilgi aitlik zamiri.
23326	سن	*sen*	2. tekil şahıs zamiri.
23327	سنك	*senin*	2. tekil şahıs zamiri ilgi hâli.
23328	سكا	*sana*	2. tekil şahıs zamiri yönelme hâli.
23329	سنى	*seni*	2. tekil şahıs zamiri belirtme hâli.
23331	سنده	*sende*	2. tekil şahıs zamiri bulunma hâli (330 atlanmıştır).
23332	سندن	*senden*	2. tekil şahıs zamiri ayrılma hâli.
23333	سنكله	*seninle*	2. tekil şahıs zamiri vasıta hâli.
23334	سنده كى	*sendeki*	2. tekil şahıs zamiri aitlik biçimi.
23335	سنككى	*seninki*	2. tekil şahıs ilgi aitlik zamiri.
23336	او	*o*	3. tekil şahıs zamiri.
23337	انك	*anın (onun)*	3. tekil şahıs zamiri ilgi hâli.
23338	اكا	*ana (ona)*	3. tekil şahıs zamiri yönelme hâli.
23339	انى	*anı (onu)*	3. tekil şahıs zamiri belirtme hâli.
23341	انده	*anda (onda)*	3. tekil şahıs zamiri bulunma hâli (340 atlanmıştır).
23342	اندن	*andan (ondan)*	3. tekil şahıs zamiri ayrılma hâli.
23343	انكله	*anınla (onunla)*	3. tekil şahıs zamiri vasıta hâli.
23344	انده كى	*andaki (ondaki)*	3. tekil şahıs zamiri aitlik biçimi.
23345	[انككى]	*[anınki (onunki)]*	Sütun 3 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; zamir çekim dizisine göre kesin tamamlanmıştır.
23346	بو	*bu*	İşaret zamiri (Sütun 4 başı).

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
23347	بونك	*bunun*	İşaret zamiri ilgi hâli.
23348	بوكا	*buna*	İşaret zamiri yönelme hâli.
23349	بونى	*bunu*	İşaret zamiri belirtme hâli.
23351	بونده	*bunda*	İşaret zamiri bulunma hâli (350 atlanmıştır).
23352	بوندن	*bundan*	İşaret zamiri ayrılma hâli (DH.ŞFR. 114/79: 23352).
23353	بونكله	*bununla*	İşaret zamiri vasıta hâli.
23354	بونده كى	*bundaki*	İşaret zamiri aitlik biçimi.
23355	بونككى	*bununki*	İşaret zamiri ilgi aitlik biçimi.
23356	شو	*şu*	İşaret zamiri.
23357	شونك	*şunun*	İşaret zamiri ilgi hâli.
23358	شوكا	*şuna*	İşaret zamiri yönelme hâli.
23359	شونى	*şunu*	İşaret zamiri belirtme hâli.
23361	شونده	*şunda*	İşaret zamiri bulunma hâli (360 atlanmıştır).
23362	شوندن	*şundan*	İşaret zamiri ayrılma hâli.
23363	شونكله	*şununla*	İşaret zamiri vasıta hâli.
23364	شونده كى	*şundaki*	İşaret zamiri aitlik biçimi.
23365	شونككى	*şununki*	İşaret zamiri ilgi aitlik biçimi.
23366	بز	*biz*	1. çoğul şahıs zamiri.
23367	بزم	*bizim*	1. çoğul şahıs zamiri ilgi hâli.
23368	بزه	*bize*	1. çoğul şahıs zamiri yönelme hâli.
23369	بزى	*bizi*	1. çoğul şahıs zamiri belirtme hâli.
23371	بزده	*bizde*	1. çoğul şahıs zamiri bulunma hâli (370 atlanmıştır).
23372	بزدن	*bizden*	1. çoğul şahıs zamiri ayrılma hâli.
23373	بزمله	*bizimle*	1. çoğul şahıs zamiri vasıta hâli.
23374	بزده كى	*bizdeki*	1. çoğul şahıs zamiri aitlik biçimi.
23375	بزمكى	*bizimki*	1. çoğul şahıs zamiri ilgi aitlik biçimi.
23376	سز	*siz*	2. çoğul şahıs zamiri.
23377	سزك	*sizin*	2. çoğul şahıs zamiri ilgi hâli.
23378	سزه	*size*	2. çoğul şahıs zamiri yönelme hâli.
23379	سزى	*sizi*	2. çoğul şahıs zamiri belirtme hâli.
23381	سزده	*sizde*	2. çoğul şahıs zamiri bulunma hâli (380 atlanmıştır).
23382	سزدن	*sizden*	2. çoğul şahıs zamiri ayrılma hâli.
23383	سزكله	*sizinle*	2. çoğul şahıs zamiri vasıta hâli.
23384	[سزده كى]	*[sizdeki]*	Sütun 4 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; Mi07 Sütun 1 Satır 1'deki سزككى (385) ile kesintisiz devam etmektedir.

4.3. `Mi=07` (`Şems = 24`) — Çoğul Zamir/Ekler ile *Arabî ve Fârisî Edâtlar* (`119` Madde)

Kod (`Şems`)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
24385	سزککی	*sizinki*	Mi06'dan devam eden Türkçe zamir çekimi (Sütun 1 başı).
24386	انلر	*anlar (onlar)*	3. çoğul şahıs zamiri.
24387	انلرك	*anların*	3. çoğul şahıs zamiri ilgi hâli.
24388	انلره	*anlara*	3. çoğul şahıs zamiri yönelme hâli.
24389	انلری	*anları*	3. çoğul şahıs zamiri belirtme hâli.
24391	انلرده	*anlarda*	3. çoğul şahıs zamiri bulunma hâli (390 atlanmıştır).
24392	انلردن	*anlardan*	3. çoğul şahıs zamiri ayrılma hâli.
24393	انلرله	*anlarla*	3. çoğul şahıs zamiri vasıta hâli.
24394	انلرده کی	*anlardaki*	3. çoğul şahıs zamiri aitlik biçimi.
24395	انلرککی	*anlarınki*	3. çoğul şahıs zamiri ilgi aitlik biçimi.
24396	بونلر	*bunlar*	Çoğul işaret zamiri.
24397	بونلرك	*bunların*	Çoğul işaret zamiri ilgi hâli.
24398	بونلره	*bunlara*	Çoğul işaret zamiri yönelme hâli.
24399	بونلری	*bunları*	Çoğul işaret zamiri belirtme hâli.
24411	بونلرده	*bunlarda*	Çoğul işaret zamiri bulunma hâli (400-410 arası sıfır içerdiğinden atlanmıştır).
24412	بونلردن	*bunlardan*	Çoğul işaret zamiri ayrılma hâli.
24413	بونلرله	*bunlarla*	Çoğul işaret zamiri vasıta hâli.
24414	بونلرده کی	*bunlardaki*	Çoğul işaret zamiri aitlik biçimi.
24415	بونلرککی	*bunlarınki*	Çoğul işaret zamiri ilgi aitlik biçimi.
24416	شونلر	*şunlar*	Çoğul işaret zamiri.
24417	شونلرك	*şunların*	Çoğul işaret zamiri ilgi hâli.
24418	شونلره	*şunlara*	Çoğul işaret zamiri yönelme hâli.
24419	شونلری	*şunları*	Çoğul işaret zamiri belirtme hâli.
24421	شونلرده	*şunlarda*	Çoğul işaret zamiri bulunma hâli (420 atlanmıştır).
24422	شونلردن	*şunlardan*	Çoğul işaret zamiri ayrılma hâli.
24423	شونلرله	*şunlarla*	Çoğul işaret zamiri vasıta hâli.
24424	شونلرده کی	*şunlardaki*	Çoğul işaret zamiri aitlik biçimi.
24425	شونلرککی	*şunlarınki*	Çoğul işaret zamiri ilgi aitlik biçimi.
24426	لر	*-ler / -lar*	Türkçe cem‘ edavâtı alt başlığı altında çoğul eki.
24427	لرك	*-lerin / -ların*	Çoğul + ilgi eki.
24428	لره	*-lere / -lara*	Çoğul + yönelme eki.
24429	لری	*-leri / -ları*	Çoğul + belirtme/iyelik eki.
24431	لرده	*-lerde / -larda*	Çoğul + bulunma eki (430 atlanmıştır).
24432	لردن	*-lerden / -lardan*	Çoğul + ayrılma eki.
24433	[لرله]	*[-lerle / -larla]*	Sütun 1 alt kenarda arşiv taramasında kesilmiş satır; çekim dizisine göre tamamlanmıştır.
24434	لرم	*-lerim / -larım*	Çoğul + 1. tekil iyelik eki (Sütun 2 başı).

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
24435	لرمك	*-lerimin / -larımın*	Çoğul + 1. tekil iyelik + ilgi eki.
24436	لرمه	*-lerime / -larıma*	Çoğul + 1. tekil iyelik + yönelme eki.
24437	لرمی	*-lerimi / -larımı*	Çoğul + 1. tekil iyelik + belirtme eki.
24438	لرمده	*-lerimde / -larımda*	Çoğul + 1. tekil iyelik + bulunma eki.
24439	لرمدن	*-lerimden / -larımdan*	Çoğul + 1. tekil iyelik + ayrılma eki.
24441	لرمله	*-lerimle / -larımla*	Çoğul + 1. tekil iyelik + vasıta eki (440 atlanmıştır).
24442	لرمز	*-lerimiz / -larımız*	Çoğul + 1. çoğul iyelik eki.
24443	لرمزك	*-lerimizin / -larımızın*	Çoğul + 1. çoğul iyelik + ilgi eki.
24444	لرمزه	*-lerimize / -larımıza*	Çoğul + 1. çoğul iyelik + yönelme eki.
24445	لرمزی	*-lerimizi / -larımızı*	Çoğul + 1. çoğul iyelik + belirtme eki.
24446	لرمزده	*-lerimizde / -larımızda*	Çoğul + 1. çoğul iyelik + bulunma eki.
24447	لرمزدن	*-lerimizden / -larımızdan*	Çoğul + 1. çoğul iyelik + ayrılma eki.
24448	لرمزله	*-lerimizle / -larımızla*	Çoğul + 1. çoğul iyelik + vasıta eki.
24449	لرك	*-lerin / -ların (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik eki.
24451	لريكك	*-lerinin / -larının (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik + ilgi eki (450 atlanmıştır).
24452	لريكه	*-lerine / -larına (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik + yönelme eki.
24453	لريكی	*-lerini / -larını (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik + belirtme eki.
24454	لريكده	*-lerinde / -larında (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik + bulunma eki.
24455	لريكدن	*-lerinden / -larından (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik + ayrılma eki.
24456	لريكله	*-leriyle / -larıyla (2. tekil)*	Çoğul + 2. tekil iyelik + vasıta eki.
24457	لريكز	*-leriniz / -larınız*	Çoğul + 2. çoğul iyelik eki.
24458	لريكزك	*-lerinizin / -larınızın*	Çoğul + 2. çoğul iyelik + ilgi eki.
24459	لريكزه	*-lerinize / -larınıza*	Çoğul + 2. çoğul iyelik + yönelme eki.
24461	لريكزی	*-lerinizi / -larınızı*	Çoğul + 2. çoğul iyelik + belirtme eki (460 atlanmıştır).
24462	لريكزده	*-lerinizde / -larınızda*	Çoğul + 2. çoğul iyelik + bulunma eki.
24463	لريكزدن	*-lerinizden / -larınızdan*	Çoğul + 2. çoğul iyelik + ayrılma eki.
24464	لريكزله	*-lerinizle / -larınızla*	Çoğul + 2. çoğul iyelik + vasıta eki.
24465	لری	*-leri / -ları (3. şahıs)*	Çoğul + 3. şahıs iyelik eki.
24466	لرينك	*-lerinin / -larının*	Çoğul + 3. şahıs iyelik + ilgi eki.
24467	لرينه	*-lerine / -larına*	Çoğul + 3. şahıs iyelik + yönelme eki.
24468	لرينی	*-lerini / -larını*	Çoğul + 3. şahıs iyelik + belirtme eki.
24469	لرنده	*-lerinde / -larında*	Çoğul + 3. şahıs iyelik + bulunma eki.
24471	لرندن	*-lerinden / -larından*	Çoğul + 3. şahıs iyelik + ayrılma eki (470 atlanmıştır).
24472	لريله	*-leriyle / -larıyla*	Çoğul + 3. şahıs iyelik + vasıta eki (Sütun 2 alt satırı).

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
24473	ادات جمع عربی	*edât-ı cem‘-i Arabî*	Türkçede İsti‘mâl Olunan Arabî Edâtı başlığı altında: müfred Arapça kelimenin çoğul yapılacağını gösterir (Mi04: قوم + 39473 = اقوام).
24474	ادات تأنیث عربی	*edât-ı te’nîs-i Arabî*	Arapça kelimenin müennes (dişil) okunacağını gösterir (Mi04: جميل + 39474 = جميله).
24475	آة	*-ât*	Arapça cem‘-i müennes-i sâlim eki.
24476	ال (حرف تعریف)	*el- (harf-i ta‘rîf)*	Arapça belirlilik takısı (Mi04: 39476).
24477	بلا	*bilâ*	Arapça olumsuzluk edatı (-sız/-siz).
24478	لا	*lâ*	Arapça olumsuzluk edatı.
24479	ما	*mâ*	Arapça ilgi/olumsuzluk edatı.
24481	با	*bi- / bâ*	Arapça/Farsça harf-i cerr (480 atlanmıştır).
24482	بال	*bi’l-*	Harf-i cerr + harf-i ta‘rîf.
24483	من	*min*	Arapça harf-i cerr (-den/-dan).
24484	من ال	*mine’l-*	Harf-i cerr + harf-i ta‘rîf.
24485	منه — منها	*minhu — minhâ*	Zamirli harf-i cerr.
24486	الی	*ilâ*	Arapça harf-i cerr (-e/-a kadar).
24487	الی ال	*ile’l-*	Harf-i cerr + harf-i ta‘rîf.
24488	الیه — الیها	*ileyhi — ileyhâ*	Zamirli harf-i cerr.
24489	عن	*‘an*	Arapça harf-i cerr (rakam üzerinde mürekkep lekesi vardır, 488 ile 491 arasındadır).
24491	عن ال	*‘ani’l-*	Harf-i cerr + harf-i ta‘rîf (490 atlanmıştır).
24492	عنه — عنها	*‘anhu — ‘anhâ*	Zamirli harf-i cerr.
24493	علی	*‘alâ*	Arapça harf-i cerr (üzerine).
24494	علی ال	*‘ale’l-*	Harf-i cerr + harf-i ta‘rîf.
24495	علیه — علیها	*‘aleyhi — ‘aleyhâ*	Zamirli harf-i cerr.
24496	فی	*fî*	Arapça harf-i cerr (içinde/hakkında).
24497	فی ال	*fi’l-*	Harf-i cerr + harf-i ta‘rîf.
24498	فیه — فیها	*fîhi — fîhâ*	Zamirli harf-i cerr.
24499	قبل — قبل ال	*kable — kable’l-*	Arapça zaman/mekân zarfı (önce).
24511	بعد — بعد ال	*ba‘de — ba‘de’l-*	Arapça zaman zarfı (sonra; 500-510 arası sıfır içerdiğinden atlanmıştır).
24512	لاجل ال	*li-ecli’l-*	Arapça sebep edatı (...için).
24513	مع — مع ال — معاً	*ma‘a — ma‘a’l- — ma‘an*	Arapça birliktelik edatı ve zarfı.
24514	بین — بین ال	*beyne — beyne’l-*	Arapça zarf (arasında).
24515	عند — عند ال	*‘inde — ‘inde’l-*	Arapça zarf (nezdinde/katında).
24516	لدی ال	*lede’l-*	Arapça zarf (...esnasında/nezdinde).
24517	ذلك	*zâlike*	Arapça işaret zamiri.
24518	هذه — هذا	*hâzâ — hâzihî*	Arapça işaret zamiri.
24519	كأنه	*ke-ennehû*	Arapça benzetme edatı (sanki).
24521	لله	*lillâh*	Arapça harf-i cerr + lafz-ı celâl (520 atlanmıştır).
24522	بر	*ber*	Türkçede İsti‘mâl Olunan Fârisî Edâtı başlığı altında: Farsça ön edat (üzerine/göre).

Kod (Şems)	Osmanlıca	Okunuşu	İşlev / Not
24523	بی	*bî-*	Farsça olumsuzluk ön eki (-sız/-siz).
24524	در	*der*	Farsça ön edat (içinde).
24525	آن	*ân*	Farsça işaret zamiri (o).
24526	این	*în*	Farsça işaret zamiri (bu).
24527	برای	*berây-ı*	Farsça edat (...için).
24528	ها	*-hâ*	Farsça çoğul eki (Sütun 3 alt kenarında yarı görünür).
24529	از	*ez*	Farsça edat (-den/-dan; Sütun 4 alt bölüm başı).
24531	ازان	*ez-ân*	Farsça birleşik edat (ondan; 530 atlanmıştır).
24532	ازین	*ez-în*	Farsça birleşik edat (bundan).
24533	زیرا	*zîrâ*	Farsça bağlaç (çünkü).
24534	هم	*hem*	Farsça bağlaç.
24535	کی	*kî*	Farsça bağlaç/aitlik edatı.
24536	کاه	*gâh*	Farsça zaman zarfı (bazen; Sütun 4 son satırı olup Mi08 537 اولق ile devam eder).

4.4. Mahlûlsüz Telgraflarda Doğrudan Geçen Seçilmiş A.}d. 1060 Lügat ve Coğrafya Maddeleri (325 Tanıklı Madde)

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
11522	Mi=57	لازمه — لازم	*lâzım*	DH.ŞFR. 115/9
11543	Mi=57	لساناً — لسان	*lisân — lisânen*	DH.ŞFR. 114/15
11625	Mi=57	مالك	*mâlik*	DH.ŞFR. 114/25
11641	Mi=57	مالك	*mâlik*	DH.ŞFR. 114/13, DH.ŞFR. 114/56
11668	Mi=57	منتهى	*müntehî*	DH.ŞFR. 115/71
12168	Mi=58	متصرف	*mutasarrıf-ı*	DH.ŞFR. 114/54, DH.ŞFR. 114/56
12193	Mi=58	متقابل - متقابله	*mütekâbile*	DH.ŞFR. 114/59
12252	Mi=58	مثل - مثال / محل	*misl / mahall*	DH.ŞFR. 114/59
12269	Mi=58	مجرب / مجروح	*mecrûh*	DH.ŞFR. 115/93
12273	Mi=58	مجروح	*mecrûh*	DH.ŞFR. 115/53
12277	Mi=58	مجلس	*meclis*	DH.ŞFR. 115/1
13337	Mi=59	محاذير — محذور	*mahzûr — mehâzîr*	DH.ŞFR. 114/15
13366	Mi=59	محليه — محال — محل	*mahall — mehâll — mahalliyye*	DH.ŞFR. 114/15
13381	Mi=59	مختار - مختاران	*muhtâr*	DH.ŞFR. 114/56
13396	Mi=59	مخصوص — مخصوصه — مخصوصاً	*mahsûs*	DH.ŞFR. 114/66
13423	Mi=59	مدت	*müddet*	DH.ŞFR. 114/18
13486	Mi=59	مرقوم — مرقومه	*merkûm — merkûme*	DH.ŞFR. 114/20, DH.ŞFR. 114/66, DH.ŞFR. 115/71, DH.ŞFR. 115/93
14214	Mi=60	مساعده	*müsâ'ade*	DH.ŞFR. 114/76
14262	Mi=60	مسائل — مسئله	*mes'ele*	DH.ŞFR. 115/1

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
14294	Mi=60	مشيريت — مشير	*Müşîr*	DH.ŞFR. 115/9
14354	Mi=60	مسلمان	*müslimân*	DH.ŞFR. 114/15
14415	Mi=60	مصريه — مصر	*Mısriyye*	DH.ŞFR. 114/76
14449	Mi=60	مظنه	*mazanne*	DH.ŞFR. 114/48
14466	Mi=60	معاش	*ma'âş*	DH.ŞFR. 114/20
14469	Mi=60	معاملات — معامله	*mu'âmele*	DH.ŞFR. 114/66
15497	Mi=61	معلومات — معلوميت — معلوم	*ma'lûmât*	DH.ŞFR. 114/17, DH.ŞFR. 114/25
15522	Mi=61	معيت	*ma'iyyet*	DH.ŞFR. 114/93
15538	Mi=61	مغاير	*mugâyir*	DH.ŞFR. 115/71
15564	Mi=61	مقصد	*maksad*	DH.ŞFR. 115/93
15566	Mi=61	مناسبت — مناسب	*münâsib*	DH.ŞFR. 115/1
15597	Mi=61	مليه — ملت	*millet — milliyye*	DH.ŞFR. 114/20
15611	Mi=61	ملتزم	*mültezem*	DH.ŞFR. 115/1
15622	Mi=61	ملكيه — ملك	*mülk — mülkiyye*	DH.ŞFR. 114/15
15626	Mi=61	ملل	*milel*	DH.ŞFR. 114/15
15641	Mi=61	ممالك — مملكت	*memleket*	DH.ŞFR. 114/21
15642	Mi=61	مملكت - ممالك	*memleket*	DH.ŞFR. 114/59
16121	Mi=62	منع	*men'*	DH.ŞFR. 114/31
16142	Mi=62	موقع	*mevki‘*	DH.ŞFR. 114/61
16162	Mi=62	موظفه — موظف	*muvazzafa*	DH.ŞFR. 114/76
16176	Mi=62	مومى اليها — مومى اليه	*mûmâ-ileyh*	DH.ŞFR. 115/89, DH.ŞFR. 115/98
16188	Mi=62	مهم - مهمه	*mühimme*	DH.ŞFR. 114/59
16223	Mi=62	ميدان	*meydân*	DH.ŞFR. 115/71
16274	Mi=62	نهر	*nehr*	DH.ŞFR. 115/71
17324	Mi=63	نزد	*nezd*	DH.ŞFR. 115/1, DH.ŞFR. 115/9
17332	Mi=63	نزاكت	*nezâket*	DH.ŞFR. 114/13
17347	Mi=63	نظارت — نظر	*nezâret*	DH.ŞFR. 115/9
17374	Mi=63	نصيرى	*Nusayrî*	DH.ŞFR. 114/16, DH.ŞFR. 114/17
17382	Mi=63	منتظمه — نظاميه — نظام	*Nizâm*	DH.ŞFR. 114/61
17413	Mi=63	نقاط	*nikât-ı*	DH.ŞFR. 114/59
17415	Mi=63	نقدر	*ne kadar*	DH.ŞFR. 114/18
17419	Mi=63	نقل - نقليه	*nakl*	DH.ŞFR. 114/31
17964	Mi=62	نهر	*nehr*	DH.ŞFR. 115/71
18415	Mi=64	واپور	*vapur*	DH.ŞFR. 114/76
18433	Mi=64	وقايع — وقوع	*vukû‘ / vekâyi‘*	DH.ŞFR. 116/31
18436	Mi=64	وارد	*vârid*	DH.ŞFR. 115/1
18451	Mi=64	ولايت	*vilâyet*	DH.ŞFR. 114/17, DH.ŞFR. 114/21, DH.ŞFR. 114/61, DH.ŞFR. 114/76

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
18466	Mi=64	وهم	*vehm*	DH.ŞFR. 115/1
18488	Mi=64	وقت	*vakt*	DH.ŞFR. 115/1
19482	Mi=65	هجوم	*hücûm*	DH.ŞFR. 114/25
19524	Mi=65	همايون	*hümâyûn*	DH.ŞFR. 115/1
19599	Mi=65	يا	*ya*	DH.ŞFR. 114/25
21122	Mi=66	يدنجى — يدى	*yedinci*	DH.ŞFR. 114/66
21141	Mi=66	يالكز	*yalnız*	DH.ŞFR. 115/1
21198	Mi=66	يوز	*yüz*	DH.ŞFR. 114/25
21217	Mi=66	يونانى — يونانستان — يونان	*Yûnânistân*	DH.ŞFR. 114/21
21218	Mi=66	ايام — يورطى	*yortu-yı*	DH.ŞFR. 114/66
25555	Mi=08	اولمسى	*olması*	DH.ŞFR. 115/71
25568	Mi=08	ايتمكده	*itmekde*	DH.ŞFR. 114/21
25598	Mi=08	اولوب	*ub/-üb (olub)*	DH.ŞFR. 114/54
25599	Mi=08	اوله رق	*arak/-erek*	DH.ŞFR. 114/15 , DH.ŞFR. 114/66 , DH.ŞFR. 115/1
25621	Mi=08	اوليورلر	*oluyorlar / olacağı*	DH.ŞFR. 115/71
25624	Mi=08	اولديغك	*oldukları*	DH.ŞFR. 114/21
25644	Mi=08	اولديغى	*diği (olduğu)*	DH.ŞFR. 114/54
25651	Mi=08	اولديغندن	*olduğundan*	DH.ŞFR. 114/17
25674	Mi=08	اولورلر	**	DH.ŞFR. 115/71
26677	Mi=09	اولهجغى	*olacağı*	DH.ŞFR. 114/13
26765	Mi=09	اولمش	*olmuş*	DH.ŞFR. 114/21
27145	Mi=10	ازمير	*İzmir*	DH.ŞFR. 114/93
27151	Mi=10	استانبول	*İstanbul*	DH.ŞFR. 114/54
27161	Mi=10	اسكندريه	*İskenderiyye*	DH.ŞFR. 114/76
27172	Mi=10	اشقودره	*İşkodra*	DH.ŞFR. 115/53
27174	Mi=10	اطنه	*Adana*	DH.ŞFR. 114/54 , DH.ŞFR. 114/76
27234	Mi=10	اوسترىا	*Avusturya*	DH.ŞFR. 114/25 , DH.ŞFR. 114/31 , DH.ŞFR. 114/48 , DH.ŞFR. 115/53
27247	Mi=10	ايتاليا	*İtalya*	DH.ŞFR. 114/93
27252	Mi=10	ايران	*Îrân*	DH.ŞFR. 114/61
27253	Mi=10	ايران	*İran*	DH.ŞFR. 114/59
27256	Mi=10	ايلبصان	*Elbasan*	DH.ŞFR. 114/48
28284	Mi=11	باجورگه	*Bâcûrge*	DH.ŞFR. 114/12
28321	Mi=11	برانه	*Berane*	DH.ŞFR. 115/71
28353	Mi=11	بوسنه	*Bosna*	DH.ŞFR. 114/25 , DH.ŞFR. 114/31
29456	Mi=12	چتينه	*Çetine*	DH.ŞFR. 114/48
29515	Mi=12	خوى	*Hoy*	DH.ŞFR. 114/61
31523	Mi=13	دبره	*Debre*	DH.ŞFR. 115/98

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
31614	Mi=13	سلماس / سرحد	*serhadd*	DH.ŞFR. 115/1
31621	Mi=13	سليمانيه	*Süleymâniye*	DH.ŞFR. 116/31
31622	Mi=13	سوريه	*Sûriye*	DH.ŞFR. 114/17
32744	Mi=14	طاشليجه	*Taşlıca*	DH.ŞFR. 114/31
32784	Mi=14	عكا	*Akkâ*	DH.ŞFR. 114/16 , DH.ŞFR. 114/17
32788	Mi=14	عماديه	*İmâdiye*	DH.ŞFR. 114/56
33864	Mi=15	قره طاغ	*Karadağ*	DH.ŞFR. 114/66 , DH.ŞFR. 115/71 , DH.ŞFR. 115/93
33896	Mi=15	قورفو	*Korfu*	DH.ŞFR. 115/98
33897	Mi=15	قولاشين	*Kolaşin*	DH.ŞFR. 115/71
33898	Mi=15	قوزان	*Kozan*	DH.ŞFR. 114/54
33913	Mi=15	قوصوه	*Kosova*	DH.ŞFR. 115/71
34643	Mi=16	ماط	*Mat*	DH.ŞFR. 115/98
34653	Mi=16	مجارستان	*Macaristan*	DH.ŞFR. 114/48
34668	Mi=16	مرسين	*Mersin*	DH.ŞFR. 114/76
34672	Mi=16	مرسين	*Mersin*	DH.ŞFR. 114/54
34722	Mi=16	موصل	*Musul*	DH.ŞFR. 114/56 , DH.ŞFR. 115/89
35747	Mi=17	نوهسين	*Nevesin*	DH.ŞFR. 114/25
35781	Mi=17	هرسك	*Hersek*	DH.ŞFR. 114/25
35811	Mi=17	يانيه	*Yanya*	DH.ŞFR. 114/21
36244	Mi=18	المق / المغه	*almağa*	DH.ŞFR. 116/31
37368	Mi=19	ايتمك	*itmek*	DH.ŞFR. 115/71
38161	Mi=20	براقمق	*bırakmak*	DH.ŞFR. 114/54
43194	Mi=24	كتمك	*gitmek*	DH.ŞFR. 114/13 , DH.ŞFR. 114/54
43221	Mi=24	كورشمك	*görüşmek*	DH.ŞFR. 115/1
43222	Mi=24	كوندريلمك	*gönderilmek*	DH.ŞFR. 114/13
43236	Mi=24	كوتورلك	*götürülmek*	DH.ŞFR. 115/71
43238	Mi=24	كوچمك	*göçmek*	DH.ŞFR. 115/71
44266	Mi=25	كوندريلمك	*gönderilmek*	DH.ŞFR. 114/15 , DH.ŞFR. 115/1
44267	Mi=25	كوندريلمش	*gönderilmiş*	DH.ŞFR. 114/17
44294	Mi=25	يرلشمك	*yerleşmek*	DH.ŞFR. 115/71
44328	Mi=25	يازمق / يازلق	*yazılmak*	DH.ŞFR. 114/21
45119	Mi=26	ابراهيم	*İbrâhîm*	DH.ŞFR. 114/16 , DH.ŞFR. 114/17
45173	Mi=26	اجتماع	*ictimâ'*	DH.ŞFR. 114/25
45177	Mi=26	اجبار	*icbâr*	DH.ŞFR. 115/1 , DH.ŞFR. 115/71
45225	Mi=26	احساس	*ihsâs*	DH.ŞFR. 114/25
45229	Mi=26	احوال	*Ahvâl*	DH.ŞFR. 114/18 , DH.ŞFR. 115/1
45257	Mi=26	آخر	*âhar*	DH.ŞFR. 114/15
45259	Mi=26	اخراج	*ihrâc*	DH.ŞFR. 114/31

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
45266	Mi=26	اخطار	*ihtâr*	DH.ŞFR. 114/56
45281	Mi=26	اخیراً	*ahîren*	DH.ŞFR. 115/9
46245	Mi=27	اردو	*ordu*	DH.ŞFR. 114/61 , DH.ŞFR. 115/9
46349	Mi=27	ارالق	*aralık*	DH.ŞFR. 114/31
46429	Mi=27	آسایش	*âsâyiş*	DH.ŞFR. 114/25 , DH.ŞFR. 114/59
46439	Mi=27	اسباب	*esbâb*	DH.ŞFR. 114/15 , DH.ŞFR. 114/25
46468	Mi=27	استحصال	**	DH.ŞFR. 114/61
46484	Mi=27	استقرار	*istikrâr*	DH.ŞFR. 116/31
46495	Mi=27	اشقیا / استخبارات	*eşkıyâ / istihbârât*	DH.ŞFR. 114/25
47126	Mi=28	استقبال / استکمال	*istikmâl*	DH.ŞFR. 114/59
47157	Mi=28	استیذان	*istîzân*	DH.ŞFR. 115/9
47187	Mi=28	اسلام	*İslâm*	DH.ŞFR. 115/71
47214	Mi=28	اسیر	*esîr*	DH.ŞFR. 114/12
47235	Mi=28	اشیا	*eşyâ*	DH.ŞFR. 116/31
48324	Mi=29	اطوار	*etvâr / itâat*	DH.ŞFR. 115/71
48348	Mi=29	اعاده	*iâde*	DH.ŞFR. 114/56
48385	Mi=29	اعطا	*i'tâ*	DH.ŞFR. 114/17 , DH.ŞFR. 115/9
48411	Mi=29	اغبرار	*iğbirâr*	DH.ŞFR. 114/66
48422	Mi=29	اغنام	*ağnâm*	DH.ŞFR. 114/66
48426	Mi=29	انتقام	*intikâm*	DH.ŞFR. 115/93
48479	Mi=29	افکار	*efkâr*	DH.ŞFR. 114/48 , DH.ŞFR. 115/71
48482	Mi=29	اغا	*ağa*	DH.ŞFR. 115/1 , DH.ŞFR. 115/9
48485	Mi=29	افندی	*Efendi*	DH.ŞFR. 115/9
48489	Mi=29	اقامه - اقامت	*ikâme*	DH.ŞFR. 114/59
49116	Mi=30	اقناع	*iknâ'*	DH.ŞFR. 115/1
49222	Mi=30	التی	*altı*	DH.ŞFR. 114/25
49253	Mi=30	الله	*Allâh*	DH.ŞFR. 115/89
49254	Mi=30	الله	*ullâh*	DH.ŞFR. 115/1 , DH.ŞFR. 115/9
51315	Mi=31	امر	*emr*	DH.ŞFR. 114/20 , DH.ŞFR. 115/9
51356	Mi=31	امیر	*Emîr-i*	DH.ŞFR. 114/61
51378	Mi=31	انتظار	*intizâr*	DH.ŞFR. 115/9
51422	Mi=31	انقیاد	*emr*	DH.ŞFR. 115/9
51445	Mi=31	امر و فرمان همایون	*emr u fermân-ı*	DH.ŞFR. 115/1
51497	Mi=31	آسایش / اومید	*âsâyiş / ümîd*	DH.ŞFR. 116/31
52111	Mi=32	اوچ	*üç*	DH.ŞFR. 114/66
52121	Mi=32	اورایه — اوراجه — اوراده	*orada — oraca — oraya*	DH.ŞFR. 114/15 , DH.ŞFR. 115/9
52134	Mi=32	اوچ	*üç*	DH.ŞFR. 114/25 , DH.ŞFR. 114/56
52164	Mi=32	اون	*on*	DH.ŞFR. 114/66

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
52168	Mi=32	اولاد	*evlâd*	DH.ŞFR. 115/1
52185	Mi=32	اهالی	*ehâlî*	DH.ŞFR. 114/21, DH.ŞFR. 114/66, DH.ŞFR. 115/71, DH.ŞFR. 115/98
52246	Mi=32	ایجون	*içün / îfâsı*	DH.ŞFR. 115/71
52252	Mi=32	ایام	*eyyâm*	DH.ŞFR. 114/61
52256	Mi=32	ایلرو	*ilerü*	DH.ŞFR. 114/31
52257	Mi=32	ایلرو	*ilerü*	DH.ŞFR. 114/61
53419	Mi=33	بر	*bir*	DH.ŞFR. 114/13, DH.ŞFR. 114/15, DH.ŞFR. 114/61, DH.ŞFR. 115/1 …
53425	Mi=33	برادر	*birâder*	DH.ŞFR. 115/98
53464	Mi=33	برابر	*berâber*	DH.ŞFR. 115/1
53473	Mi=33	بش	*beş*	DH.ŞFR. 114/25
54118	Mi=34	بعد الاجرا	*ba'de'l-icrâ*	DH.ŞFR. 115/1
54124	Mi=34	بعضی — بعضاً	*ba'zan — ba'zı*	DH.ŞFR. 114/15, DH.ŞFR. 114/21
54132	Mi=34	بعده	*ba'dehû*	DH.ŞFR. 114/25
54144	Mi=34	بگ	*Bey*	DH.ŞFR. 114/54, DH.ŞFR. 114/56, DH.ŞFR. 115/98
54154	Mi=34	بلا استیذان	*bilâ-istîzân*	DH.ŞFR. 114/54
54169	Mi=34	بلکه	*belki*	DH.ŞFR. 115/1
54195	Mi=34	بوراده	*burada*	DH.ŞFR. 114/25
54196	Mi=34	بو بابده	*bu bâbda*	DH.ŞFR. 114/17, DH.ŞFR. 115/1, DH.ŞFR. 115/9
54215	Mi=34	بونلردن	*bunlardan*	DH.ŞFR. 115/93
54246	Mi=34	چاره / ربط	*çâre*	DH.ŞFR. 114/59
55324	Mi=35	پاشا	*Paşa*	DH.ŞFR. 114/76
55328	Mi=35	پاپاس	*papas*	DH.ŞFR. 115/53
55362	Mi=35	پرنس	*Prens*	DH.ŞFR. 114/66
55364	Mi=35	پروا	*pervâ*	DH.ŞFR. 115/71
55366	Mi=35	پروتوسته	*protesto*	DH.ŞFR. 115/53
55444	Mi=35	تاجداری	*tâcdârî*	DH.ŞFR. 115/1
55471	Mi=35	تأمین - تأمینات	*te'mînât*	DH.ŞFR. 114/56, DH.ŞFR. 115/1, DH.ŞFR. 116/31
56117	Mi=36	تبعید	*teb'îd*	DH.ŞFR. 114/16
56118	Mi=36	تبلیغ - تبلیغات	*teblîğât*	DH.ŞFR. 114/59, DH.ŞFR. 115/71
56124	Mi=36	تجاوزات — تجاوز	*tecâvüz*	DH.ŞFR. 114/66
56148	Mi=36	تحریر	*tahrîr*	DH.ŞFR. 114/76
56169	Mi=36	تحقیق	*tahkîk*	DH.ŞFR. 114/25
56214	Mi=36	ترجیحاً / ترتیب	*tertîb*	DH.ŞFR. 114/59
56227	Mi=36	ترکجه	*Türkçe*	DH.ŞFR. 114/13
56234	Mi=36	ترقی - ترقیات	*terakkî*	DH.ŞFR. 114/31
57219	Mi=37	تصادم	*tesâdüm*	DH.ŞFR. 114/61
57345	Mi=37	تطبیب	*tatyîb*	DH.ŞFR. 114/20

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
57358	Mi=37	تقسيمات — تقسيم	*taksîm*	DH.ŞFR. 114/66
57366	Mi=37	تقييدات — تقييد	*takyîd*	DH.ŞFR. 115/9
57368	Mi=37	تعطيل	*ta'tîl*	DH.ŞFR. 114/18
57479	Mi=37	تخليه	*tahliye*	DH.ŞFR. 115/71
57485	Mi=37	تلغراف	*telgraf*	DH.ŞFR. 114/25
57486	Mi=37	تلغرافنامه	*telgrafnâme*	DH.ŞFR. 114/56
58219	Mi=38	توقيف / تفريق	*tevkîf*	DH.ŞFR. 116/31
58281	Mi=38	جارح	*ve cârih*	DH.ŞFR. 115/93
59278	Mi=39	جارح	*cârih*	DH.ŞFR. 115/53
59325	Mi=39	جرأت	*cür'et*	DH.ŞFR. 114/48
59343	Mi=39	جهت	*cihet*	DH.ŞFR. 115/71
59355	Mi=39	جوار	*civâr*	DH.ŞFR. 115/71
59362	Mi=39	جلب	*celb*	DH.ŞFR. 115/1
59367	Mi=39	جميله — جميل	*cemîle*	DH.ŞFR. 115/1
59415	Mi=39	جواباً — جواب	*cevâb*	DH.ŞFR. 115/9
59416	Mi=39	جوار	*civâr*	DH.ŞFR. 114/61
59426	Mi=39	جهت	*cihet*	DH.ŞFR. 114/25
59428	Mi=39	جهات — جهت	*cihet*	DH.ŞFR. 114/61
61135	Mi=40	حصول / چكلمك	*husûl / çekilmek*	DH.ŞFR. 114/31, DH.ŞFR. 114/54
61172	Mi=40	حاضر / حدود	*hâzır*	DH.ŞFR. 115/71
61193	Mi=40	حكومت	*hükûmet*	DH.ŞFR. 115/93
61197	Mi=40	حدود	*hudûd*	DH.ŞFR. 114/59, DH.ŞFR. 114/61, DH.ŞFR. 114/66
61232	Mi=40	حركات عسكريه	*harekât-ı askeriyye*	DH.ŞFR. 114/31
61246	Mi=40	حزيران	*Hazîrân*	DH.ŞFR. 114/66
61257	Mi=40	حسن	*Hasan / hüsn*	DH.ŞFR. 115/1, DH.ŞFR. 115/9
62212	Mi=41	حمايه	*himâye*	DH.ŞFR. 115/53
62225	Mi=41	حضرات — حضرت	*hazret-i*	DH.ŞFR. 115/1, DH.ŞFR. 115/9
62338	Mi=41	حقايق — حقوق — حق	*hakk*	DH.ŞFR. 114/21
62377	Mi=41	حقوق / حدود	*hudûd / hukûk*	DH.ŞFR. 115/93
62472	Mi=41	خلدت — خالد	*Hâlid*	DH.ŞFR. 115/98
62485	Mi=41	خانه	*hâne*	DH.ŞFR. 114/54
63495	Mi=42	خبر	*haber*	DH.ŞFR. 114/25
63519	Mi=42	خلافتپناهى — خلافت	*hilâfet*	DH.ŞFR. 115/1
63521	Mi=42	خدمات — خدمت	*hidmet-i*	DH.ŞFR. 114/76
63522	Mi=42	خسارات — خسار	*hasârât*	DH.ŞFR. 115/71
63525	Mi=42	خديو	*Hidîv*	DH.ŞFR. 114/76
63544	Mi=42	خرستيان	*Hıristiyan*	DH.ŞFR. 114/12
63683	Mi=42	خير	*Hayr*	DH.ŞFR. 115/98

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
64754	Mi=43	دفع و تعرض	*def' ü ta'arruz*	DH.ŞFR. 114/59 , DH.ŞFR. 114/61
64771	Mi=43	دردنجی	*Dördüncü*	DH.ŞFR. 115/9
64779	Mi=43	در سعادت	*Dersa'âdet*	DH.ŞFR. 115/1
64783	Mi=43	دردست	*derdest*	DH.ŞFR. 115/53
64793	Mi=43	دفعه	*def'a*	DH.ŞFR. 114/61
64854	Mi=43	دکاکین — دکان	*dükkân*	DH.ŞFR. 116/31
65342	Mi=44	دونکی کون / دوریه	*devriye*	DH.ŞFR. 115/71
65448	Mi=44	دها ایوجه	*dahâ iyüce*	DH.ŞFR. 114/13
65471	Mi=44	دیگر	*dîğer*	DH.ŞFR. 115/1
65472	Mi=44	دین	*dîn*	DH.ŞFR. 115/98
65482	Mi=44	دیکر	*diğer*	DH.ŞFR. 115/93
65491	Mi=44	ذخیره - ذخائر	*zahîre*	DH.ŞFR. 114/31
65544	Mi=44	ریاست	*riyâset*	DH.ŞFR. 115/9
66281	Mi=45	رشاد	*Reşâd*	DH.ŞFR. 114/54
66291	Mi=45	رضا	*Rızâ*	DH.ŞFR. 115/98
66392	Mi=45	رؤسا — رئیس	*re'îs — rü'esâ*	DH.ŞFR. 114/20 , DH.ŞFR. 114/59
66412	Mi=45	رعایت	*ri'âyet*	DH.ŞFR. 115/1
67491	Mi=46	سابق	*sâbık*	DH.ŞFR. 114/54 , DH.ŞFR. 114/56
68692	Mi=47	سنجاق	*sancak*	DH.ŞFR. 114/25
68693	Mi=47	سند	*sened*	DH.ŞFR. 114/59
68697	Mi=47	سنوی	*senevî*	DH.ŞFR. 114/66
68731	Mi=47	سؤال	*su'âl*	DH.ŞFR. 115/9
69274	Mi=48	شاید	*şâyed*	DH.ŞFR. 115/1
69426	Mi=48	شبهه	*şübhe*	DH.ŞFR. 115/1
71465	Mi=49	شیخ	*şeyh*	DH.ŞFR. 114/16 , DH.ŞFR. 114/17 , DH.ŞFR. 115/1 , DH.ŞFR. 115/9 …
72666	Mi=50	ضرورت	*zarûret*	DH.ŞFR. 114/31
72672	Mi=50	ضم - ضمن	*zımn*	DH.ŞFR. 114/59
72712	Mi=50	طاغلی	*Dağlı*	DH.ŞFR. 114/66
72751	Mi=50	طریق	*tarîk*	DH.ŞFR. 114/54
72752	Mi=50	طرف	*taraf*	DH.ŞFR. 114/76
72756	Mi=50	طرف / طپانچه	*taraf*	DH.ŞFR. 116/31
73127	Mi=51	ظهورات — ظهور	*zuhûrât*	DH.ŞFR. 114/66
73268	Mi=51	عبد	*Abd*	DH.ŞFR. 114/56
73482	Mi=51	عبیداء — عبید	*Ubeyd*	DH.ŞFR. 115/1 , DH.ŞFR. 115/9
74123	Mi=52	عدیم الامکان	*adîmü'l-imkân*	DH.ŞFR. 115/71
74132	Mi=52	عرضاً — عرض	*arz*	DH.ŞFR. 115/9
74149	Mi=52	عزیمت	*azîme*	DH.ŞFR. 114/21 , DH.ŞFR. 115/9

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
74152	Mi=52	عساکر شاهانه	*asâkir-i şâhâne*	DH.ŞFR. 116/31
74156	Mi=52	عسکریه — عساکر — عسکر	*asker*	DH.ŞFR. 114/21 , DH.ŞFR. 114/25 , DH.ŞFR. 114/59 , DH.ŞFR. 114/76 …
74164	Mi=52	عشیرت - عشایر	*aşâyir*	DH.ŞFR. 114/59
74172	Mi=52	عطیه	*atiyye*	DH.ŞFR. 114/66
74227	Mi=52	علی الصباح	*ale's-sabâh*	DH.ŞFR. 114/93
74247	Mi=52	عموم	*umûm*	DH.ŞFR. 115/71
74274	Mi=52	عودت	*avdet*	DH.ŞFR. 114/21
74282	Mi=52	عبد	*Abd*	DH.ŞFR. 115/89
74285	Mi=52	عودت	*avdet*	DH.ŞFR. 114/56
74287	Mi=52	عورت / طابور	*tabur / fırka*	DH.ŞFR. 114/25
75286	Mi=53	عیال	*ıyâl*	DH.ŞFR. 115/1
75354	Mi=53	غصب	*gasb*	DH.ŞFR. 114/66
75375	Mi=53	غیر	*gayr-i*	DH.ŞFR. 114/15
75463	Mi=53	فرقتین	*fırkateyn*	DH.ŞFR. 114/93
75468	Mi=53	فرمان	*fermân*	DH.ŞFR. 115/1
76365	Mi=54	فساد - فسادات	*fesâd*	DH.ŞFR. 114/48
76367	Mi=54	فراری — فرار	*fırârî*	DH.ŞFR. 115/93
76435	Mi=54	فیأت	*fi'ât*	DH.ŞFR. 114/31
76451	Mi=54	قارشو - قارشولق	*karşuluk*	DH.ŞFR. 114/25
76487	Mi=54	قائممقام	*kâimmakâm*	DH.ŞFR. 114/13 , DH.ŞFR. 114/56
76511	Mi=54	قبول	*kabûl*	DH.ŞFR. 115/1
76518	Mi=54	قبائل — قبیله	*kabâil*	DH.ŞFR. 115/71
76519	Mi=54	قتیل — قتل — قاتل — قتال	*kıtâl — kâtil — katl — katîl*	DH.ŞFR. 114/12 , DH.ŞFR. 115/98
76525	Mi=54	قدر	*kadar*	DH.ŞFR. 114/25
76526	Mi=54	قدرت / قرارگاه	*kudret / karârgâh*	DH.ŞFR. 114/59
77559	Mi=55	قرعه	*kur'a*	DH.ŞFR. 114/25
77567	Mi=55	قریه	*karye*	DH.ŞFR. 115/71
77681	Mi=55	قول	*kol*	DH.ŞFR. 116/31
77686	Mi=55	قوماندان — قوماندە	*kumandan*	DH.ŞFR. 116/31
77692	Mi=55	قوناغی / قوچ	**	DH.ŞFR. 114/66
77699	Mi=55	قونسلوس	*konsolos*	DH.ŞFR. 115/53
78322	Mi=56	کائن	*kâin*	DH.ŞFR. 115/71
78335	Mi=56	کلیتلو — کلیت	*küllîyetlü*	DH.ŞFR. 115/71
78411	Mi=56	کلّی / گل	*küllî / gel*	DH.ŞFR. 114/25
78418	Mi=56	کل	*gel*	DH.ŞFR. 114/61 , DH.ŞFR. 115/89
78429	Mi=56	کمالات — کمال	*kemâl*	DH.ŞFR. 114/25
78438	Mi=56	کمسه — کمسنه	*kimesne / kimse*	DH.ŞFR. 114/21

Şems Kodu	Varak (Mi)	Matbu Madde	Okunuşu	Tanık Telgraflar
78449	Mi=56	کندوسی — کندو	*kendüsi*	DH.ŞFR. 115/1
78475	Mi=56	کوکللی	*gönüllü*	DH.ŞFR. 114/21
78478	Mi=56	کون	*gün*	DH.ŞFR. 114/93
78479	Mi=56	گون	*gün*	DH.ŞFR. 114/25, DH.ŞFR. 114/54
78482	Mi=56	کوندن کونه	*günden güne*	DH.ŞFR. 114/21
78484	Mi=56	قریه — کوی	*köy — karye*	DH.ŞFR. 114/12
78499	Mi=56	کیفیت	*keyfiyyet*	DH.ŞFR. 115/9

5. Bölgesel İki Haneli Şifre Miftahları (`1884` Şarkî Rumeli & `1881` Prizren) ve Mâbeyn Kayıtları

5.1. `BOA, A.}MTZ.(04) 19/21` — 13 Eylül 1884 Şarkî Rumeli Vilâyeti Orijinal İki Haneli Şifre Miftâhı (`34` Hücre × `2` Kod = `68` Sıfırsız Kod)

- **Tarih ve Kayıt:** `22 Zilka'de 1301 / 1 Eylül 1300 (13 Eylül 1884)` — Alt not: ٢٢ ذا سنه ٣٠١ و ١ ايلول سنه ٣٠٠ (*22 Zâ [Zilka'de] sene [1]301 ve 1 Eylül sene [1]300*) | Zarf kaydı: مفتاح شفره صورتی ظرفیدر [حفظ] عیناً — *[Şifre anahtarının zarf üzerindeki kopyası, aynen korunmak üzere]*
- **Kriptolojik Yapı:** Şarkî Rumeli Vilâyeti ile Bâbıâlî arasındaki haberleşmeye mahsus 22 Zilka'de 1301 (13 Eylül 1884) tarihli orijinal 2 haneli homofonik şifre miftâhı. 6×6'lık cetvelde (son satırın sağ ve sol uç hücreleri boş bırakılarak) 34 harf ve işarete ikişer adet olmak üzere toplam 68 benzersiz çift haneli kod tahsis edilmiştir. Kriptografik açıdan en dikkat çekici özelliği, mors telgrafında karışıklığı önlemek amacıyla 0 rakamının hiçbir kodda kullanılmamış olmasıdır (81 sıfırsız çift haneli sayıdan 68'i dağıtılmıştır).

Satır.Sütun (RTL)	Harf / İşaret	Okunuşu	1. Kod	2. Kod
`1.1`	ا	*elif*	`35`	`18`
`1.2`	ب	*bâ (be)*	`63`	`47`
`1.3`	پ	*pâ (pe)*	`51`	`13`
`1.4`	ت	*tâ (te)*	`15`	`77`
`1.5`	ث	*sâ (se)*	`49`	`66`
`1.6`	ج	*cîm*	`91`	`55`
`2.1`	چ	*çîm*	`68`	`19`
`2.2`	ح	*hâ*	`54`	`39`
`2.3`	خ	*hâ-i mu'ceme (hı)*	`65`	`97`
`2.4`	د	*dâl*	`88`	`23`
`2.5`	ذ	*zâl (zel)*	`46`	`95`
`2.6`	ر	*râ (re)*	`52`	`28`
`3.1`	ز	*zâ (ze)*	`71`	`69`
`3.2`	ژ	*jâ (je)*	`53`	`96`
`3.3`	س	*sîn*	`75`	`24`
`3.4`	ش	*şîn*	`92`	`16`
`3.5`	ص	*sâd*	`11`	`64`
`3.6`	ض	*dâd*	`38`	`29`
`4.1`	ط	*tâ-i mühmele (tı)*	`99`	`17`
`4.2`	ظ	*zâ-i mu'ceme (zı)*	`74`	`56`
`4.3`	ع	*'ayn*	`21`	`45`
`4.4`	غ	*gayn*	`33`	`67`
`4.5`	ف	*fâ (fe)*	`89`	`37`
`4.6`	ق	*kâf*	`31`	`27`
`5.1`	ك	*kef*	`72`	`85`
`5.2`	ل	*lâm*	`73`	`44`
`5.3`	م	*mîm*	`59`	`14`
`5.4`	ن	*nûn*	`25`	`93`

Satır.Sütun (RTL)	Harf / İşaret	Okunuşu	1. Kod	2. Kod
5.5	و	*vâv*	58	26
5.6	ه	*hâ-i resmiyye (he)*	43	76
6.2	لا	*lâm-elif*	82	94
6.3	ء	*hemze*	62	41
6.4	ى	*yâ (ye)*	22	86
6.5	ً	*tenvîn / elif-i memdûde işâreti*	12	83

5.2. DH.ŞFR. 114/11 — 31 Temmuz 1881 Prizren İki Haneli Şifre Telgrafı ve Geri Çatılan Anahtar (38 Kod)

- **Tarih / Merkez:** 19 Temmuz 1297 (31 Temmuz 1881) — Prizren
- **Özet:** 19 Temmuz 1297 (31 Temmuz 1881) tarihinde Prizren merkezinden Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen 1819 numaralı ve 240 kelimelik 2 haneli şifre telgraf ve Bâbıâlî Şifre Kalemi çözümü. Telgrafta her kelime eğik çizgi (/) ile ayrılmış, Mi0 sayfasında 'evvelâ' ve 'olduğu' kelimeleri açık yazılarak kalan metin 2 haneli homofonik rakamlarla şifrelenmiştir. Mi1 sayfasında kâtip her çift haneli sayının üzerine karşılığı olan Osmanlıca harfi satır arasına yazmış (ör. ٦٤-٢٦-٨٩-٣٦-٣٤ = مصطفى, ٥٩-٤٩ = سه), Mi2 sayfasında ise sağ kenarı taramada kısmen kesilmiş olan temize çekilmiş mahlûl metni yer almıştır. İçerik olarak; iffet, doğruluk ve üstün liyakati bilinen Muhbir Mehmed Efendi'nin İşkodra'daki müdürlük görevine veya Mustafa Bey'in mutasarrıflığa tayini doğru ise onun yerine mutasarrıflığa atanmasına müsaade edilmesi arz olunmaktadır.

> [تلغرافنامه سرلوحه سی :] مخرجی پرزرین | نومروسی ۱۸۱۹ | عدد کلمات ۲٤۰ | تاریخی ۱۹ تموز سنه ۱۲۹۷

داخلیه نظارت جلیله سنه

[... اولديغى ... اولاً ... : شفره متننده آچيق براقيلان كلمات Mi0]

[Mi1-Mi2 مديريتنه تعيينى [تلغراف / تحريرات] مخبر محمد افندينك اشقودره ... موصل [ايسه ده] عرض و استخبار قلنمش ... [: محلولى لياقت و اقتدارى دركار [يرينه] محمد افندينك عصمت و استقامت و لياقت زائده سى اولديغندن متصرفلقه تعيينى صحيح ايسه مصطفى بكك متصرفلغنه تعيينى خصوصنه مساعفه بيورلمسى معروضدر [كليسا؟] افندينك قرق [مومى اليه] اولان.

- **Latinize Metin:** [Telgrafnâme serlevhası:] Mahreci: Prizren | Numrosu: 1819 | Aded-i kelimât: 240 | Târîhi: 19 Temmuz sene 1297

Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine

[Mi0 şifre metninde açık bırakılan kelimât: ... evvelâ ... olduğu ...]

[Mi1-Mi2 mahlûlü:] ... arz ve istihbâr kılınmış [ise de] mûsıl ... muhbir Mehmed Efendi'nin İşkodra [telgraf / tahrîrât] müdîriyyetine ta‘yîni, Mehmed Efendi'nin ismet ü istikâmet ve liyâkat-i zâ’idesi olduğundan mutasarrıflığa ta‘yîni sahîh ise Mustafa Bey'in [yerine] liyâkat ü iktidârı derkâr olan [mûmâ-ileyh] Efendi'nin Kırk[kilise?] mutasarrıflığına ta‘yîni husûsuna müsâ‘afe buyurulması ma‘rûzdur.

İki Haneli Kod	Osmanlıca Harf	Okunuşu
11	ا	*elif*
12	ا	*elif*
15	ل	*lâm*
21	ا	*elif*
22	م	*mîm*
23	ر	*râ (re)*
24	ى	*yâ (ye)*
26	ف	*fâ (fe)*

İki Haneli Kod	Osmanlıca Harf	Okunuşu
27	ح	*hâ*
28	د	*dâl*
31	ب	*bâ (be)*
34	م	*mîm*
36	ص	*sâd*
37	ك	*kef*
39	ر	*râ (re)*
43	ز	*zâ (ze)*
44	ع	*‘ayn*
45	ض	*dâd*
46	و	*vâv*
47	و	*vâv*
49	س	*sîn*
51	ن	*nûn*
52	ت	*tâ (te)*
53	س	*sîn*
55	ه	*hâ-i resmiyye (he)*
57	غ	*gayn*
59	ه	*hâ-i resmiyye (he)*
61	ق	*kâf*
62	خ	*hâ-i mu‘ceme (hı)*
64	ى	*yâ (ye)*
65	ل	*lâm*
73	ش	*şîn*
74	ف	*fâ (fe)*
76	ق	*kâf*
81	ن	*nûn*
84	ك	*kef*
89	ط	*tâ-i mühmele (tı)*
99	ت	*tâ (te)*

5.3. Mâbeyn-i Hümâyûn ve Yıldız Sarayı Şifre Reformu Belgeleri (`Y.PRK.ASK. 6/39`, `MB.İ. 80/20`, `MB.İ. 80/114`)

- **`BOA, Y.PRK.ASK. 6/39` (`3 Rebî‘ülâhir 1298 / 22 Kânûn-ı Sânî 1296 [telgraf] (3 Şubat – 5 Mart 1881)`):** İşkodra Kumandanlığı'na telgrafla gönderilen yeni 2 haneli harf şifre miftâhında 'elif-bâ' sırasıyla çekilen rakamlardan 'yâ (ى)' harfinin eksik çıktığını, yeni şifreyle gönderilen telgraf rakamlarının bu harf anahtarıyla çözülemediğini ve daha önce verilen anahtarla da tamamen çeliştiğini bildiren 22 Kânûn-ı Sânî 1296 (3 Şubat 1881, arşiv kaydı 3 Rebî‘ülâhir 1298) tarihli arz ve altındaki Mâbeyn cevap müsveddesi. Telgrafhanelerde rakamların mors iletiminde bozulması yüzünden 2 haneli harf anahtarlarının nasıl kilitlendiğini ve 1881 yazında A.}d. 1060 gibi matbu 5 haneli sözlük-miftâhlara neden acilen geçildiğini doğrudan belgeleyen çok önemli bir kriptografik kanıttır.

یکی شفره مفتاحی تکرار ایدن ۲۱ کانون ثانی سنه ۹۶ تاریخلو تلغرافنامهٔ عالیلری آلندی والف با ترتیبی اوزره ترقیم بیوریلان رقامات آلندی ایسه ده یا حرفی نقصان چیقدیغی کبی یکی شفره ایله ویرلدیکی اراده بیوریلان رقامات دخی آلنان حروفات مفتاحیله حل ایدیله مدیکی وکچنلرده ویریلان شفره مفتاحی ایسه بونکده تکرار ایدیلان رقاماتنه کلیاً تخالف ایلدیکی وبوده رقاماتك تلغرافخانه لرجه طوغری النمامسندن ناشی ایدوکی جهتله صورت صحیحه وسالمه ده تکرار ایدلمسی لزومنی عرض واستیذان ایدرم اولبابده ۲۲ کانون ثانی سنه ۹۶

اشقودره قوماندانی میرلوا عبدی پاشایه [: ذیل ومقید مسوده]

بروجه آتی تکرار ایدیلور [مواد تکرار ایدیلور : خط چیزیلمش] لزومنی اشعار ایلدیککز :

[۹۱ ۹۲ : چیزیلمش] ۳۷ ۹۹ [۹۱ ۹۲ : چیزیلمش] | ٤۹ / ۷۲ ۵۲ ۷٦ ۱٦ ۲٦ ۵۲ ۹۲

[۲۲۷ : چیزیلمش] ۲۹۷ / ۷٤ [: ظهرنده]

- **Çeviriyazı:** *Yeni şifre miftâhı tekrâr eden 21 Kânûn-ı Sânî sene [12]96 târîhlü telgrafnâme-i âlîleri alındı ve elif-bâ tertîbi üzere terkîm buyurulan rakâmât alındı ise de yâ harfi noksân çıkdığı gibi yeni şifre ile verildiği irâde buyurulan rakâmât dahî alınan hurûfât miftâhıyla hall edilemediği ve geçenlerde verilen şifre miftâhı ise bunun da tekrâr edilen rakâmâtına külliyyen tehâlüf eylediği ve bu da rakâmâtın telgrafhânelerce doğru alınmamasından nâşî idüğü cihetle sûret-i sahîha ve sâlimede tekrâr edilmesi lüzûmunu arz ve istîzân ederim ol bâbda. 22 Kânûn-ı Sânî sene [12]96.

[Zeyl ve mukayyed müsvedde:] İşkodra Kumandanı Mirlivâ Abdî Paşa'ya

Lüzûmunu iş'âr eylediğiniz [üstü çizili: mevâdd tekrâr edilür] ber-vech-i âtî tekrâr edilür:

49 / 72 52 76 16 26 52 92 | [üstü çizili: 91 92] 37 99 [üstü çizili: 91 92]

[Zahrında:] 297 / 74 [üstü çizili: 227]*

- **`BOA, MB.İ. 80/20` (`16 Ramazân 1298 / 12 Ağustos 1881`):** Mâbeyn-i Hümâyûn Başkitâbeti içi yazışma (12 Ağustos 1881): Yeni şifre miftâhıyla (miftâh-ı cedîd) Girit Vilâyeti'nden gelen ilk telgrafnâmenin çözüldüğünü ve miftâhın matbu nüshalarından birinin Dâire-i Kitâbet'te muhafaza edilmek üzere talep edildiğini gösterir.

[برنجی قید :] بودفعه طبع اولنان بر مفتاح جدید ایله کرید ولایتندن وارد اولان تلغرافنامه حل قلنمق اوزره باشوکالت مستشارلغنه ارسال اولنمش ایسه ده بو مفتاحدن بر نسخه نك دائرهٔ کتابتده بولنمسی مقتضی اولمغله حفظنه ومفتاح جدیده دائر قرار نه ایسه بیلنمك اوزره مخابره اولنمسی تلغراف نظارتندن شفاهاً افاده اولنمسنه مبنی ...

شفره مفتاح جدیدینك ماشاءالله اولدیغی اخبار اولنمغله باشکتابت جلیله یه ومقام صدارت عظمایه مصلحةً اعاده کوندریله جکدر ١٦ ن سنه ۹۸

تقطیع جدول بونجه سی دائرهٔ کتابته کوندرلش اولدیغی بیان اولنوب مع مفیه بوذهابك اوستی قفصده دخی بعضه قیدلر اولغله [: ایکنجی قید] ایراد مصلحت ضمننده اولاً مفتاح جدید دائرهٔ کتابته واصل اولمامش اولدیغندن لطفاً بر نسخه سنك ارسال بیورلسی استرحام قلنور صوکره [؟] عصمت — دن درکناردە مصلحةً بر نسخه صدارت عظمی یه کوندریله جکی بیان ایدلش اولغله

- **Çeviriyazı:** *[Birinci kayd:] Bu def'a tab' olunan bir miftâh-ı cedîd ile Girid Vilâyeti'nden vârid olan telgrafnâme hall kılınmak üzere Başvekâlet Müsteşârlığı'na irsâl olunmuş ise de bu miftâhdan bir nüshanın Dâ'ire-i Kitâbet'de bulunması muktezî olmağla hıfzına ve miftâh-ı cedîde dâ'ir karâr ne ise bilinmek üzere muhâbere olunması Telgraf Nezâreti'nden şifâhen ifâde olunmasına mebnî ...

şifre miftâh-ı cedîdinin ... olduğu ihbâr olunmağla Başkitâbet-i Celîle'ye ve Makâm-ı Sadâret-i Uzmâ'ya maslahaten i'âde gönderilecekdir. 16 N [Ramazân] sene [12]98.

[İkinci kayd:] Taktî' cedvel bohçası Dâ'ire-i Kitâbet'e gönderilmiş olduğu beyân olunup ma'a-mâfîh ... îrâd-ı maslahat zımnında evvelen miftâh-ı cedîd Dâ'ire-i Kitâbet'e vâsıl olmamış olduğundan lutfen bir nüshasının irsâl buyurulması istirhâm kılınır; sonradan derkenârda maslahaten bir nüsha Sadâret-i Uzmâ'ya gönderileceği beyân edilmiş olmağla — İsmet [?]*

- **`BOA, MB.İ. 80/114` (`25 Ramazân 1298 / 21 Ağustos 1881`):** Sadrıazam Küçük Said Paşa'nın 21 Ağustos 1881 tarihli arz tezkeresi: Yeni beş haneli şifre miftâhının (BOA, A.}d. 1060) Matbaa-i Âmire'de basıldığını ve Sultan II. Abdülhamid'in irâdesi uyarınca ek nüshalarının Yıldız Sarayı'na takdim edildiğini belgeleyen kesin doğum kaydıdır.

مؤخراً مطبعهٔ عامره ده طبع ایدیلوب عتبهٔ علیای ملوکانه یه عرض و تقدیم قلنمش اولان شفره مفتاحلرندن بر قاچ نسخه دها عرض و تقدیمی مقتضای ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهیدن بولنمغین لفاً تقدیم قلندی اولبابده. فی ۲۵ ن سنه ۹۸ — سعید

- **Çeviriyazı:** *Mu’ahharan Matba‘a-i Âmire’de tab‘ idilüb ‘atabe-i ‘ulyâ-yı mülûkâneye ‘arz u takdîm kılınmış olan şifre miftâhlarından bir kaç nüsha dahâ ‘arz u takdîmi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i Pâdişâhîden bulunmağın leffen takdîm kılındı ol-bâbda. Fî 25 N sene [12]98 — Sa‘îd [Sadrıazam Küçük Said Paşa].*

BOA, A.}MTZ.(04) 19/21 — Şarkî Rumeli Vilâyeti Orijinal 6×6 Şifre Miftâh Cetveli (Sağdan Sola Sütun 1 → 6)					
ج 91 · 55	ث 49 · 66	ت 15 · 77	پ 51 · 13	ب 63 · 47	ا 35 · 18
ر 52 · 28	ذ 46 · 95	د 88 · 23	خ 65 · 97	ح 54 · 39	چ 68 · 19
ض 38 · 29	ص 11 · 64	ش 92 · 16	س 75 · 24	ژ 53 · 96	ز 71 · 69
ق 31 · 27	ف 89 · 37	غ 33 · 67	ع 21 · 45	ظ 74 · 56	ط 99 · 17
ه 43 · 76	و 58 · 26	ن 25 · 93	م 59 · 14	ل 73 · 44	ك 72 · 85
Boş	ً 12 · 83	ى 22 · 86	ء 62 · 41	لا 82 · 94	Boş

6. `BOA, A.}d. 1060` (VI. Defter) İle İlk Kez Çözülen `26` Mahlûlsüz / Kısmen Mahlûlsüz Şifre Telgrafı (`DH.ŞFR. 114–116`)

6.1. `DH.ŞFR. 114/12` — Van (`4 Temmuz 1297` / `16 Temmuz 1881` · İmza: Vâlî-i Vân Hasan [Hasan Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; 2. ve 4. satırlardaki dört şifre grubu satır üstünde kısmen çözülmüş, 3. satırdaki altı şifre grubunun tamamı ise mahlûlsüz bırakılmıştır (VI. Defter'in bilinen en erken tarihli telgrafı olup tamamı ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** BOA, A.}d. 1060 (VI. Defter) şifre miftâhının yürürlüğe girişini belgeleyen en erken tarihli (4 Temmuz 1297 / 16 Temmuz 1881) telgraftır. Van Valisi Hasan Paşa, İran'ın ünlü eşkıyasından Şikâk aşireti reisi Ali Han'ı tenkil etmekle görevlendirilen İran askerlerinden bir kısmının sınır hattındaki Hıristiyan (satır üstü Bâbıâlî notuna göre Sünnî ve Hıristiyan) köylerinden Ziyâk (Zîvek) ve Bâcûrge (Bâcûrge / Yüksekova-Urmiye geçidi; telgrafta ٢٨٢٨٤ yerine rakam takdim-tehir ve sehviyle ٢٢٧٨٤ yazılmış, Şifre Kalemi kâtibi ise Mi05 harf cetvelinde 784 bulunmadığından bağlama göre satır üstüne 'bağçe / nâhiye' tahminini düşmüştür) ahalisinin çocuklarını katl ve esir etmeleri üzerine Osmanlı sınırına sığınan kadın ve çocuklar hakkında Hakkâri Mutasarrıflığı'ndan görüş sorulduğunu bildirmektedir. Askerî, adlî ve mülkî birer memurun sınıra gönderilerek İran memurlarıyla müzakere yapılması, güçlü güvence verilerek köylerine iadeleri mümkün olmadığı takdirde iltica beyanlarının kayıt altına alınıp uygun köylere yerleştirilmelerinin devletin şanına yakışacağı Hakkâri'ye cevaben bildirilmiş ve Tahran Sefareti de haberdar edilmiştir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `63544` =خرستيان [باب عالى حلّنده :سنى و خرستيان], `78484` =كوى, `22219` =ا, `22675` =ق, `28284` =باجورگه [اوراق اوستنده تخمينى حاشيه :باغچه / `22869` =ى, `22468` =ز, قريه — `23235` =يك, `76519` =قتال — قاتل — قتل — قتيل, `47214` =اسير, ناحيه]

> داخليه نظارتنه / ايران اشقياى مشهورسندن شكاك عشيرتى رئيسى على خانك تدميرينه مأمور عساكر ايرانيەدن بر طاقمى [شمس صباح: خرستيان (سنى و خرستيان) كويلرى زياق باجورگەنك] اهاليسندن صبيانىنى [قتل] و [اسير] ايلدكلرندن بو طرفه التجا ايچون حدوده كلمش اولان صبيان و نسوان ايله سائره حقنده هكاريدن استفسار معامله اولنمسى اوزرينه ابنيهٔ عسكريه و عدليه و ملكيەدن برر مأمورك حدوده بالارسال ايران مأمورلريله مذاكره ايديلەرك بونلره تأمينات قويه اعطاسيله محللرينه اعاده قابل اولەمديغى حالده صورت التجالرينك ورقەده بالتقبيل مناسب كويلره يرلشديرلمسى موافق شان عالى اولەجغى جواباً هكاريه يازيلوب طهران سفارتنه دخى بيان كيفيت اولنديغى معروضدر ٤ تموز سنه ٩٧ والى وان حسن

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâretine: Îrân eşkıyâ-yı meşhûresinden Şikâk aşîreti re'îsi Alî Hân'ın tedmîrine me'mûr asâkir-i Îrâniyyeden bir takımı [Şems Sabâh: Hıristiyan (Sünnî ve Hıristiyan) köyleri Ziyâk (ve) Bâcûrge'nin] ehâlîsinden sıbyânını [katl] ve [esîr] eylediklerinden bu tarafa ilticâ içün hudûda gelmiş olan sıbyân ve nisvân ile sâ'ire hakkında Hakkârî'den istifsâr-ı mu'âmele olunması üzerine ebniye-i [hey'et-i] askeriyye ve adliyye ve mülkiyyeden birer me'mûrun hudûda bi'l-irsâl Îrân me'mûrlarıyla müzâkere edilerek bunlara te'mînât-ı kaviyye i'tâsıyla mahallerine i'âde kâbil olamadığı hâlde sûret-i ilticâlarının varakada bi't-takbîl [bi't-takyîd] münâsib köylere yerleştirilmesi muvâfık-ı şân-ı âlî olacağı cevâben Hakkârî'ye yazılıp Tahrân Sefâreti'ne dahî beyân-ı keyfiyyet olunduğu ma'rûzdur. 4 Temmuz sene [12]97. Vâlî-i Vân Hasan.

6.2. `DH.ŞFR. 114/13` — Yanya (`12 Eylül 1297` / `24 Eylül 1881` · İmza: Mustafâ Âsım [Yanya Valisi Mustafa Âsım Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; metin içindeki 25 şifre grubunun tamamı satır üstünde mahlûlsüz olup alt kenarda Bâbıâlî Şifre Kalemi'nin kısmi hulâsa/çözüm müsveddesi mevcuttur (şifre gruplarının tamamı ilk kez kesin olarak çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Yanya Valisi Mustafa Âsım Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen 12 Eylül 1297 (24 Eylül 1881) tarihli bu şifre telgrafta, Çamlık (Margılıç / Margariti) kaymakamlığına tayin edilen Rüşdî Efendi'nin Türkçeye vâkıf olmadığı (٢٣٢٢٢ ٢٢٨١٤ ١١٦٤١ ٥٦٢٢٧ = 'Türkçe'ye mâlik olmayıp'), öte yandan kaymakamı görevini terk etmeye mecbur kalan Himâre kazasına da benzer bir kaymakamın gönderileceğinin (٢٢٧١٧ ٧٦٤٨٧ ٥٣٤١٩ ٢٦٦٧٧ ٤٣٢٢٢ = 'bir kâimmakâmın gönderileceği') işitildiği bildirilmektedir. Vali, Yunan sınırı ve Adriyatik kıyısındaki özerk eğilimli Himâre'nin siyasi nezaket ve hassasiyetinin çok daha fazla olduğunu ('حالبوكه خيمارەنك دها ايوجه نزاكتى چوقدر') vurgulayarak, böyle bir memurun görev yerine dahi gitmeyeceğini ('بونك محل مأموريتنه بيله كتميەجكى') arz etmektedir. VI. Defter'in 26677 ('اولەجغى') gelecek zaman sıfat-fiil ekiyle 43194 ('كتمك') ve 23222 ('ادات نفى') kodlarının birleşerek 'كتميەجكى' biçimini üretmesi, miftâhın fiil çekim mekanizmasını kusursuz biçimde doğrulamaktadır.

- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `56227` =ترکجه, `11641` =مالك, `22814` =ه, `23222` =ادات نفى, `53419` =بر, [كسديرلك :اوراقدەكى ٤٣٢٢٦] كوندريلمك =`43222` ,ك =`22717` ,[قائمه — قائم :اوراقدەكى ٧٦٤٨٦] قائممقام =`76487` ,ر =`22437` ,ا =`22219` ,م =`22759` ,ى =`22869` ,خ =`22356` ,اولەجغى =`26677` *(toplam 26 şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليلەسنه / مارغليچ قائممقاملغنه تعيين ايديلان رشدى افندى [شمس صباح: تركجەيه مالك اولميوب] كچنلرده [ترك مأموريته مجبور اولان] خيماره قضاسنه دخى [بر قائممقامك كوندريلەجكى] ايشيديليور حالبوكه [خيمارەنك دها ايوجه نزاكتى] چوقدر بونك محل مأموريتنه [بيله كتميەجكى] عرض اولنور ١٢ ايلول سنه ٩٧ مصطفى عاصم

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: Margılıç kâimmakâmlığına ta'yîn edilen Rüşdî Efendi [Şems Sabâh: Türkçe'ye mâlik olmayıp] geçenlerde [terk-i me'mûriyyete mecbûr olan] Himâre kazâsına dahî [bir kâimmakâmın gönderileceği] işidiliyor. Hâlbuki [Himâre'nin dahâ iyüce nezâketi] çokdur; bunun mahall-i me'mûriyyetine [bile gitmeyeceği] arz olunur. 12 Eylül sene [12]97. Mustafâ Âsım.

6.3. `DH.ŞFR. 114/15` — Şam [Sûriye Vilâyeti] (`14 Eylül 1297` / `26 Eylül 1881` · İmza: Ahmed Hamdî [Suriye Valisi Ahmed Hamdi Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; metin içindeki 30 şifre grubunun tamamı satır üstünde mahlûlsüz bırakılmış olup alt kenarda yalnızca iki satırlık kısa bir Bâbıâlî özeti yer almaktadır (şifre gruplarının tamamı ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Suriye Valisi Ahmed Hamdi Paşa'nın 14 Eylül 1297 (26 Eylül 1881) tarihli bu önemli şifre telgrafı, II. Abdülhamid devrinde dini veya siyasi nitelikli 'fazâhat-ı lisâniyye' (dil uzatma / küfür ve tahkir) suçlarının soruşturulma usulünü konu almaktadır. Adliye Nezâreti'nin 21 Muharrem 1296 (15 Ocak 1879) tarihli tebligatıyla bu tür sözlü fazâhat ('فضاحت') suçlarına cüret edenlerin tutuklandıktan sonra gizlice sorgulanıp Bâbıâlî'ye bildirilmesi emredilmişse de, Suriye gibi mezhebî hassasiyeti yüksek yerlerde bu kişilerin soruşturma sonuçlanıncaya dek kendi memleketlerinde tutuklu kalmalarının 'آسايش ملكيەجه بعضى محذور' (mülkî asayiş bakımından bazı sakıncalar) doğurabileceği belirtilmektedir. Bu sebeple zanlının sorgusunun hemen ardından ilişkilendirileceği başka bir mahalle gönderilerek orada tutuklu tutulması ('آخر بر محله كوندريلەرك اوراده توقيفندن') ve gayrimüslim cemaatlerden ('ملل غير مسلمانندن') benzer bir dil uzatma vakası zuhur ettiğinde söz konusu kararın onlara da şümûl etmesi gerektiği mütalaa edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `22666` =ف, `22555` =ض, `22219` =ا, `22332` =ح, `22277` =ت, `22311` =ج, `22277` =ت, `22759` =م, `23233` =يه, `23233` =يه, `23233` =يه, [اوراقده رقعه ٤٣ سهوييله ١١٥٢٢ لساناً — لسان =`11543` ,ا =`22219` ,س =`22497` ,ر =`22437` *(toplam 31 şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليلەسنه / [شمس صباح: فضاحت لسانيەيه متجاسر] شخصك بعد التوقيف خفياً اجراى استنطاقيله كيفيتك جانب باب عالىيه بيلديريلمسى مقدما عدليه نظارتندن ٢١ محرم سنه ٩٦ تاريخيله ولايت عدليه مفتشلكنه وقوعبولان تبليغاتندن مؤكد ايسەده بعض يرلرده بوكا متجاسر اولنلرك او يولده استنطاقلرى بالنتيجه حصوله دكين محللرنده موقوفيتندن [آسايش ملكيەجه بعضى محذور] وقوعى ملحوظ اولديغنه بناءً بونك بعد الاستنطاق درحال نسبت اولنەجغى [آخر بر محله كوندريلەرك اوراده] توقيفندن [و ملل غير مسلمەدن] بو بابده بر فضاحت ظهوريله تذكر اولنان قرارك اندەده شمولى ايجاب اولەجغى استدلال اولنور ١٤ ايلول سنه ٩٧ احمد حمدى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: [Şems Sabâh: Fazâhat-ı lisâniyyeye mütecâsir] şahsın ba'de't-tevkîf hafiyyen icrâ-yı istintâkıyla keyfiyyetin cânib-i Bâb-ı Âlî'ye bildirilmesi mukaddemâ Adliyye Nezâreti'nden 21 Muharrem sene [12]96 târîhiyle vilâyet adliyye müfettişliğine vukû'bulan teblîgâtından mü'ekked ise de ba'zı yerlerde buna mütecâsir olanların o yolda istintâkları bi'n-netîce husûle değin mahallerinde mevkûfiyyetinden [âsâyiş-i mülkiyyece ba'zı mahzûr] vukû'u melhûz olduğuna binâ'en bunun ba'de'l-istintâk derhâl nisbet olunacağı [âhar bir mahalle gönderilerek orada] tevkîfinden [ve milel-i gayr-i müslimândan] bu bâbda bir fazâhat zuhûruyla tezekkür olunan karârın anda da şümûlü îcâb olacağı istidlâl olunur. 14 Eylül sene [12]97. Ahmed Hamdî.

6.4. `DH.ŞFR. 114/16` — Şam [Sûriye Vilâyeti] (`31 Ağustos 1297` / `12 Eylül 1881` · İmza: Ahmed Hamdî [Suriye Valisi Ahmed Hamdi Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; yalnız bazı 22xxx harf gruplarının üzerine kurşun kalemle tek tük harfler yazılmış, lugat ve coğrafya kodlarının tamamı mahlûlsüz bırakılmıştır (tamamı ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Suriye Valisi Ahmed Hamdi Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen 31 Ağustos 1297 (12 Eylül 1881) tarihli bu şifre telgraf, Antakya/Süveydiye (Samandağ) ve Cebele havalisinde nüfuz sahibi Nusayrî

şeyhlerinden olup Süveydiye'de ikamet eden Şeyh İbrâhîm'in Akka'ya sürgün edilmesi ('تبعيد' = 56117) meselesini aydınlatmaktadır. Şifre Kalemi kâtibi yalnızca 'سويديه' ve 'مقيم' kelimelerindeki 22xxx harf kodlarının birkaçını kurşun kalemle satır üstüne işaretleyebilmiş; 17374 ('نصيرى'), 71465 ('شيخ'), 45119 ('ابراهيم'), 32784 ('عكا' — Mi14 esâmî-i büldân cetveli) ve 56117 ('تبعيد') kodları çözümsüz kalmıştı. Vali Ahmed Hamdi Paşa, yaptığı tahkikat sonucunda Halep Vilayeti'ne Nezâret'ten yapılan bildirim doğrultusunda Şeyh İbrâhîm'in Akka'ya sürgün edilmesi kararının uygun görülüp desteklendiğini (tervîc olunmasını) arz etmektedir. Bu telgraf, iki ayı aşkın süre sonraki DH.ŞFR. 114/17 sayılı Halep telgrafının doğrudan öncülüdür.

- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `17374` =نصيرى, `71465` =شيخ, `24473` =اوراقده] ادات جمع عربى, `22782` =و, `22497` =س, `23239` =ندن [لرندن :٢٤٤٧٢؛ قارشيلغى ٢٤٤٦٩/٢٤٤٧١ :ايچون], ٢٣٢٢٩ :اوراقده[`22759` =م, `22675` =ق, `22869` =ى, `23231` =ده, `23233` =يه, `22389` =د, `22869` =ى *(toplam 21 şifre grubu)*

> داخليه نظارتنه / [شمس صباح: نصيرى شيخلرندن] اولمغله [سويديه‌ده مقيم شيخ ابراهيمك عكايه تبعيدى] حقنده حلب ولايتنه‌ده طرف نظارتپناهيلرندن وقوعبولان اشعارك دخى ترويج اولنمسى بالتحقيقات عرض ايدرم ٣١ اغستوس سنه ٩٧ احمد حمدى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâretine: [Şems Sabâh: Nusayrî şeyhlerinden] olmağla [Süveydiye'de mukîm Şeyh İbrâhîm'in Akkâ'ya teb'îdi] hakkında Haleb Vilâyeti'ne de taraf-ı nezâret-penâhîlerinden vukû'bulan iş'ârın dahî tervîc olunması bi't-tahkîkât arz ederim. 31 Ağustos sene [12]97. Ahmed Hamdî.

6.5. `DH.ŞFR. 114/17` — Haleb (`4 Teşrîn-i Sânî 1297` / `16 Kasım 1881` · İmza: Cemîl [Halep Valisi Hüseyin Cemil Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh [serlevhada zikredilmeksizin varsayılan Şems Sabâh]` — Tamamen şifreli kısım satır üstünde mahlûlsüz olup alt kenarda Bâbıâlî Şifre Kalemi'nin tam çözüm cümlesi yer almaktadır (bütün şifre grupları A.}d. 1060 miftâhıyla bire bir eşleştirilerek doğrulandı)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Halep Valisi Hüseyin Cemil Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen 4 Teşrîn-i Sânî 1297 (16 Kasım 1881) tarihli telgraftır (BOA katalog özetinde 'تشرين ثانى' ibaresi sehven '08 = Teşrîn-i Evvel' olarak kaydedilmişse de metnin ilk satırında 20 Teşrîn-i Evvel 1297 tarihli emre atıf yapılması ve imza yanındaki 'ثانى' kelimesinin üç noktası belgenin 4 Teşrîn-i Sânî 1297 tarihli olduğunu kesin olarak kanıtlar). Telgrafta seyyare kolu açıkça yazılmamış olmakla birlikte bütün gruplar varsayılan Şems Sabâh anahtarıyla çözülmektedir: 20 Teşrîn-i Evvel 1297 tarihli Nezâret emri uyarınca Cebeleli (şifreleyen kâtibin 'ب' harfini atlayarak ٢٢٣١١ ٢٢٧٢١ ٢٣٢٣٣ şeklinde kodladığı 'جبله‌لى') Nusayrî Şeyh İbrâhîm'in Akka'ya gönderilmiş olduğundan (٤٤٢٦٧ ٢٥٦٥١ = 'كوندريلمش اولديغندن'), bu hususta Suriye Vilayeti'ne de bilgi verilmesi (٥٤١٩٦ ٣١٦٣٢ ١٨٤٥١ ٢٣٢٣٦ ٢٣٢٣١ ١٥٤٩٧ 'بو بابده سوريه ولايتنه‌ده معلومات اعطا' = ٤٨٣٨٥) istirham edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `22311` =ج, `22721` =ل] كاتب سهوييله ب حرفى اتلانمش :جبله‌لى[, `32784` =عكا [٣٢٧٨٤ يرينه ٢٢٧٨٤], `45119` =ابراهيم, `71465` =شيخ, `17374` =نصيرى, `23264` =لى, `23233` =يه, `31622` =سوريه] قارشيلغى ٣١٦٣٢ :سوريه[, `54196` =بو بابده, `25651` =اولديغندن, `44267` =كوندريلمش, `23233` =يه, `18451` =ولايت *(toplam 18 şifre grubu)*

> داخليه نظارتنه / ٢٠ تشرين اول سنه ٩٧ تاريخلو تلغراف امرلرى موجبنجه [جبله‌لى نصيرى شيخ ابراهيم عكايه كوندريلمش اولديغندن بو بابده سوريه ولايتنه‌ده معلومات اعطا] بيورلمسى مستدعادر ٤ تشرين ثانى سنه ٩٧ جميل

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâretine: 20 Teşrîn-i Evvel sene [12]97 târîhlü telgraf emirleri mûcebince [Cebeleli Nusayrî Şeyh İbrâhîm Akkâ'ya gönderilmiş olduğundan bu bâbda Sûriye Vilâyeti'ne de ma'lûmât i'tâ] buyurulması müsted'âdır. 4 Teşrîn-i Sânî sene [12]97. Cemîl.

6.6. `DH.ŞFR. 114/18` — Şam [Sûriye Vilâyeti] (`21 Teşrîn-i Evvel 1297` / `2 Kasım 1881` · İmza: Ahmed Hamdî [Suriye Valisi Ahmed Hamdi Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; beş şifre grubunun dördü satır üstünde çözülmüş, ١٧٤١٥ grubu satır sonunda mahlûlsüz bırakılmıştır (A.}d. 1060 üzerinden tamamı doğrulandı)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Suriye Valisi Ahmed Hamdi Paşa'nın 21 Teşrîn-i Evvel 1297 (2 Kasım 1881) tarihli bu kısa şifre telgrafı, Osmanlı basın tarihi ve II. Abdülhamid devri sansür uygulamaları açısından dikkat çekici bir belgedir. Dâhiliye Nezâreti'nin bir gün önceki (20 Teşrîn-i Evvel 1297) emrine cevaben, Suriye Vilayeti dahilinde (Beyrut'ta Halil Sarkis tarafından yayımlanan ünlü 'احوال / لسان الحال' gazetesi) 'احوال' (45229) gazetesinin

kapatılmasının/tatilinin (57368 = 'تعطيل') ne kadar süre (17415 = 'نقدر', 13423 = 'مدت') için uygulanacağı sorulmaktadır.

- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** 45229=احوال [احوال :٤٥٢٢٩ يرينه ٤٤٢٢٩؛ اوراق اوستنده], مدت=13423, نقدر=17415, ك=22717, تعطيل=57368

> داخليه نظارت جليله‌سنه / ٢٠ تشرين اول سنه ٩٧ [شمس صباح: احوال] جريده‌سى [تعطيلنك نقدر مدت] ايچون اوله‌جغى استيذان اولنور اولبابده ٢١ تشرين اول سنه ٩٧ احمد حمدى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: 20 Teşrîn-i Evvel sene [12]97. [Şems Sabâh: Ahvâl] cerîde[si] [ta'tîlinin ne kadar müddet] için olacağı istîzân olunur ol bâbda. 21 Teşrîn-i Evvel sene [12]97. Ahmed Hamdî.

6.7. `DH.ŞFR. 114/20` — Van (`5 Kânûn-ı Evvel 1297` / `17 Aralık 1881` · İmza: Vâlî-i Vân Hasan [Hasan Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; yalnız özel isimlerdeki birkaç 22xxx harfinin üzerine kurşun kalemle harf işaretlenmiş, 11 lugat ve edat şifre grubunun tamamı mahlûlsüz bırakılmıştır (tamamı ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Van Valisi Hasan Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen 5 Kânûn-ı Evvel 1297 (17 Aralık 1881) tarihli bu şifre telgrafta, 22 Eylül 1297 tarihli ve 23 numaralı emirnameyle tahsis buyurulan Nastûrî milleti reisi (Patriği) Mar Şem'ûn Efendi'nin henüz maaş emrini ('معاش امرى' = 14466 51315 22869) alamadığı bildirilmektedir. Şeyh Ubeydullah ve İran sınır hadiseleri sonrasında Hakkâri'deki Nastûrî cemaatinin ('ملت مرقومه' = 15597 13486) bilinen hassas durumu sebebiyle, Mar Şem'ûn Efendi'nin gönlünün hoş tutulup devlete bağlılığının pekiştirilmesi için ('تطييبى ايچون' = 57345 22869 23229) söz konusu maaş emrinin telgrafla ve süratle gönderilmesine müsaade buyurulması arz edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** ى=22869, ر=22437, و=22782, ط=22574, س=22497, ن=22778, م=22759, ش=22512, ر=22437, م=22759, ى=22869, رؤسا — رئيس=66392, ى=22869, مليه — ملت=15597 *(toplam `28` şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليله‌سنه / ٢٢ ايلول سنه ٩٧ تاريخ و يكرمى اوچ نومرولى امرنامه‌لرنده اراده بيوريلان [شمس صباح: نسطورى ملتى رئيسى مرشمعون] افندينك هنوز [معاش امرى] الەمديغنه و [ملت مرقومه] احوالى ايسه معلوم بولنديغنه مبنى مومى اليهك [تطييبى ايچون] مزبور [معاش امرينك] تلغرافله سريعاً اعطاسنه مساعده بيورلمسى معروضدر فى ٥ كانون اول سنه ٩٧ والى وان حسن

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: 22 Eylül sene [12]97 târîh ve yirmi üç numerolu emirnâmelerinde irâde buyurulan [Şems Sabâh: Nastûrî milleti re'îsi Mar Şem'ûn] Efendi'nin henüz [ma'âş emri] alamadığına ve [millet-i merkûme] ahvâli ise ma'lûm bulunduğuna mebnî mûmâ-ileyhin [tatyîbi içün] mezbûr [ma'âş emrinin] telgrafla serî'an i'tâsına müsâ'ade buyurulması ma'rûzdur. Fî 5 Kânûn-ı Evvel sene [12]97. Vâlî-i Vân Hasan.

6.8. `DH.ŞFR. 114/21` — Yanya (`7 Kânûn-ı Evvel 1297` / `19 Aralık 1881` · İmza: Mustafâ Âsım [Yanya Valisi Mustafa Âsım Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli; metin içindeki 26 şifre grubunun tamamı satır üstünde mahlûlsüz olup yalnızca alt kenarda kurşun kalemle birkaç kelimelik silik özet izi bulunmaktadır (bütün şifre grupları ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Yanya Valisi Mustafa Âsım Paşa'nın 7 Kânûn-ı Evvel 1297 (19 Aralık 1881) tarihli bu şifre telgrafı, 1881 Teselya ve Narda sınır tashihi krizinin hemen ardından Yanya Vilayeti ahalisinden olup daha önce Yunanistan'a giderek ('يونانستانه بالعزيمه' = 21217 22814 24482 74149) Yunan ordusuna gönüllü ('كوكللى' = 78475) asker yazılmış olan ('عسكره يازلش اولنلر' = 74156 22814 44328 26765) bazı kişilerin şimdi gerisin geriye memleketlerine dönmekte olduklarını ('كيرودن كيرويه مملكتلرينه عودت ايتمكده اولدقلرى' = 78482 15641 24467 74274 25568 23231 25624) bildirmekte ve bu şahıslar hakkında ('حقلرنده' = 62338 24469) ne şekilde işlem yapılacağını Dâhiliye Nezâreti'nden istîzân etmektedir. Belge, VI. Defter'in 24482 ('بالـ' Arapça-Farsça edatı), 26765 ('اولش' ism-i mef'ûl yardımcısı) ve 24426/24467/24469 ('لر / لرينه / لرنده' Türkçe çoğul çekim ekleri) gibi dilbilgisel yapı taşlarının gerçek telgraf pratiğindeki işleyişini eksiksiz ortaya koymaktadır.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** يانيه=35811 [٣٥٨١١ يرينه ٤٥٨١١], ولايت=18451, ى=22869, يونانى — يونانستان — يونان=21217, سندن=23296, ه=22814, بالـ=24482, اهالى=52185 [٥٢١٨٥ يرينه ٥٤١٨٥],

[استعمال اولنان فارسی و عربی ادوات] ,74149=عزیمت ,78475=کوکللی ,74156=عسکر — عساکر — عسکریه,
[اسم مفعول] اولمش=26765 ,[٤٤٣٢٨ یرینه ٢٤٤٢٨] یازمق / یازملق=44328 ,ه=22814 *(toplam 26 şifre grubu)*

داخليه نظارت جليلەسنه / [شمس صباح: يانيه ولايتى اهاليسندن] اولوب اوتەيجه [يونانستانه بالعزيمه كوكللى] اولەرق [عسكره يازلمش] اولنلر [بعضى كمسنەلر كوندن كونه مملكتلرينه عودت ايتمكدەده اولدقلرى] جهتله [حقلرنده] نه وجهله معامله اولنەجغنك استيذانى معروضدر فى ٧ كانون اول سنه ٩٧ مصطفى عاصم

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: [Şems Sabâh: Yanya Vilâyeti ehâlîsinden] olup öteyice [Yûnânistân'a bi'l-azîme gönüllü] olarak [askere yazılmış] olanlar[dan] [ba'zı kimesneler gerüden gerüye memleketlerine avdet itmekde de oldukları] cihetle [haklarında] ne vechile mu'âmele olunacağının istîzânı ma'rûzdur. Fî 7 Kânûn-ı Evvel sene [12]97. Mustafâ Âsım.

6.9. `DH.ŞFR. 114/25` — Prizren (Kosova Vilâyeti — Taşlıca Mutasarrıflığı telgrafnâme sûreti) (`3 Kânûn-ı Sânî 1297 (Taşlıca sûreti: 2 Kânûn-ı Sânî 1297)` / `15 Ocak 1882 (Taşlıca sûreti: 14 Ocak 1882)` · İmza: Ahmed Hıfzı (Kosova Valisi; sûret imzası: Taşlıca Mutasarrıfı Süleyman))

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — 14 satır (açık kelimelerle karma 99 şifre grubu — 16 Ocak 1882'de mahlûlsüz hıfz edilmiş, ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Kosova Valisi Ahmed Hıfzı Paşa'nın Prizren'den Dâhiliye Nezâreti'ne 3 Kânûn-ı Sânî 1297 (15 Ocak 1882) tarihinde sûretini arz ettiği Taşlıca Mutasarrıfı Süleyman Bey'in 14 şifre satırlık tamamen mahlûlsüz telgrafıdır. Telgrafta, Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'te zorunlu askerlik (kur'a) uygulamasına başlaması üzerine Hersek'in Nevesin (Nevesinje) cihetinde Avusturya kur'a kollarından birine saldırı düzenlendiği ve o bölgede beş-altı yüz kişilik bir âsî topluluğunun içtimâ ettiğinin Bosna'dan alınan telgraf meâlinden anlaşıldığı; Taşlıca Sancağı dahilinde ise âsâyişin tam bir kemâlde olduğu ve Hersek sınırındaki bu mukavemet karşısında son günlerde bölgeye üç [bölük/tabur] kadar Avusturya askerî kuvvetinin sevk edildiği bildirilmektedir. (Not: Mi1 arka yüzdeki kurşunkalem arşiv kaydında sehven '1298 KS 3 / 115/60' yazılıysa da telgraf metni ve 4 Kânûn-ı Sânî 97 hıfz şerhi Rûmî 1297 / Ocak 1882 Nevesin kur'a isyanına aittir.)
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** نوەسين=35747, جهت=59426, ندە=23238, اوسترىيا=27234, ى=22869, و=22782, خبر=63495, هجوم=19482, لرندن=24471, ل=22721, و=22782, ق=22685, قرعه=77559, ر=22428 *(toplam 93 şifre grubu)*

صورت — شمس صباح: نوەسين جهتنده اوسترىيا قرعه قوللرندن برينه هجوم ايدلديگنى خبر ويرەرك اول جهتده بش التى يوز كشينك اجتماع ايتديگنى بوسنەدن المش اولدقلرى تلغراف مألندن اكلادقلرينى و فقط بوكا دائر بوراده گرك معلوماتم تحقيق اولنەمامش اولديغى [احساس] بعده ... گون ياندن اوسترىيا اشقياسى [استخباراتى] گلدى بنم سنجاقده آسايش كمالده ايدى اورايه اكلاندیغى و هرسك جهتنده بويله بر قارشولق [ظهورنده] معلوماتم النەجغى سويلنـ[ـەرك تدابير لازمه] المـ[ـق] اسبابنه شو گونلرده اوچ [طابور] قسم عسكرينك گلديگنى براى معلومات عرض ايدرم فى ٢ كانون ثانى سنه ٩٧ سليمان — داخليه نظارت جليلەسنه: طاشليجه متصرفلغندن گلان مبحوث عنه تلغرافنامەسى براى معلومات عرض اولنور فرمان فى ٣ كانون ثانى سنه ٩٧ احمد حفظى

- **Tam Çeviriyazı:** Sûret — Şems Sabâh: Nevesin cihetinde Avusturya kur'a kollarından birine hücûm edildiğini haber virerek ol cihetde beş altı yüz kişinin ictimâ' itdiğini Bosna'dan almış oldukları telgraf me'âlinden añladıklarını ve fakat buña dâir burada gerek ma'lûmâtım tahkîk olunamamış oldığı [ihsâs] ba'dehû ... gün yandan Avusturya eşkıyâsı [istihbârâtı] geldi. Benim sancakda âsâyiş kemâlde idi; oraya añlandığı ve Hersek cihetinde böyle bir karşuluk [zuhûrunda] ma'lûmâtım alınacağı söylen[erek tedâbîr-i lâzıme] alm[ak] esbâbına şu günlerde üç [tabur] kısım askerînin geldiğini berây-ı ma'lûmât arz iderim. Fî 2 Kânûn-ı Sânî sene 97, Süleyman. — Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: Taşlıca Mutasarrıflığından gelen mebhûsün-anh telgrafnâmesi berây-ı ma'lûmât arz olunur, fermân. Fî 3 Kânûn-ı Sânî sene 97, Ahmed Hıfzı.

6.10. `DH.ŞFR. 114/31` — Prizren (Kosova Vilâyeti — Taşlıca Mutasarrıflığı iş'ârı üzerine) (`28 Eylül 1297` / `10 Ekim 1881` · İmza: Ahmed Hıfzı (Kosova Valisi))

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Tamamen mahlûlsüz (5 satır, 33 şifre grubu; A.}d. 1060 miftâhıyla ilk kez tam çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Kosova Valisi Ahmed Hıfzı Paşa'nın Prizren'den Dâhiliye Nezâreti'ne gönderdiği 28 Eylül 1297 (10 Ekim 1881) tarihli tamamen mahlûlsüz şifre telgraftır. Avusturya'nın bu sırada Bosna'daki askerî harekâtı sebebiyle Bosna'da zahire fiyatlarının yükseldiği, bu yüzden Taşlıca Sancağı'ndan da Bosna tarafına zahire nakledileceği ve ileride sancakta kıtlık ve zaruret baş göstereceği belirtilerek, Taşlıca Mutasarrıflığı'nın 27 Eylül 1297 tarihli telgrafı üzerine sancaktan dışarıya zahire ihracının yasaklanması hususunda izin istenmektedir.

- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `23346` =بو, `46349` =ارالق, `27234` =اوستريا, `23241` =نك, `28353` =بوسنه, `23248` =جه, `61232` =حركات عسكريه, `23291` =سى, `28353` =بوسنه, `23231` =ده, `65491` =ذخائر – ذخيره, `23241` =نك, `76435` =فيأت, `22869` =ى *(toplam `32` şifre grubu)*

> داخليه نظارتنه — شمس صباح: بو ارالق اوستريانك بوسنەجه اولوب حركات عسكريەسى جهتله بوسنەده ذخيرەنك فيأتى ترقى ايتديگندن طاشليجەدن دخى ذخيره نقل اولەجغنه و ايلروده ضرورت [حصولى ايلەجه] شوكا بناءً ذخيره اخراجنك منعى طاشليجه متصرفلغنك ٢٧ ايلول سنه ٩٧ تاريخلو تلغرافنامەسى اوزرينه استيذان اولنور فرمان فى ٢٨ ايلول سنه ٩٧ احمد حفظى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâretine — Şems Sabâh: Bu aralık Avusturya'nın Bosna'ca olub harekât-ı askeriyyesi cihetle Bosna'da zahîrenin fi'âtı terakkî itdiğinden Taşlıca'dan dahi zahîre nakl olacağına ve ilerüde zarûret [husûlü ilece] şuña binâen zahîre ihrâcının men'i Taşlıca Mutasarrıflığının 27 Eylül sene 97 târîhlü telgrafnâmesi üzerine istîzân olunur, fermân. Fî 28 Eylül sene 97, Ahmed Hıfzı.

6.11. `DH.ŞFR. 114/48` — İşkodra (`8 Mart 1298` / `20 Mart 1882` · İmza: Osman (İşkodra Valisi))

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen şifreli (19 şifre grubu; satır aralarında kalem-i mahsûs kâtibinin kısa meâl çıkmaları mevcut olup bütün gruplar A.}d. 1060 miftâhıyla tam doğrulandı ve çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** İşkodra Valisi Osman Paşa'nın 8 Mart 1298 (20 Mart 1882) tarihli şifre telgrafıdır. Avusturya ve Macaristan'a gitmek üzere Çetine Sefâreti'nden aldıkları pasaportlarla Dıraç iskelesine gelen, kendilerinin Hakkâri ahalisinden olduklarını ve kilise için iâne toplamak maksadıyla Arnavutluk'un iç kısımlarına gideceklerini söyleyen Solakî Hanna bin Grigor ve Corci adlı meçhulü'l-ahvâl iki papazın, geçmiş hâllerine nazaran muzır fikirli ve fesada cür'et edecek şüphelilerden oldukları belirtilerek haklarında nasıl bir işlem yapılacağı sorulmaktadır. (Özellikle 'Arnabudluğa' kelimesinin 10 harfle ٢٢٨١٤-٢٢٦٣١-٢٢٧٢١-٢٢٣٨٩-٢٢٧٨٢-٢٢٢٣٥-٢٢٢١٩-٢٢٧٧٨-٢٢٤٢٨-٢٢٢١٩ şeklinde 'ب' ile hecelenmesi dikkat çekicidir.)
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `27234` =اوستريا, `34653` =مجارستان, `22814` =ه, `29456` =چتينه, `22219` =ا, `22428` =ر, `22778` =ن, `22219` =ا, `22235` =ب, `22782` =و, `22389` =د, `22721` =ل, `22631` =غ, `22814` =ه *(toplam `20` şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليلەسنه — شمس صباح: اوستريا و مجارستانه گنمك اوزره چتينه سفارتندن برر پساپورطلو صولاقى حنا بن غريغور و جورجى نام مجهول الاحوال ايكى پاپاس دراجه گلەرك مومى اليهم صولاقى كندولرى هكارى اهاليسندن اولوب كليسا ايچون اعانه طوپلامق اوزره ارنابودلغه ايچرو طرفلرينه گيدەجكلرينى بيان ايتمش اولدقلرى و بونلر افكار [مضره] مظنه [اصحابندن] اولوب [فتنه و] فساده جرأت [ايدەجكلرى] سوابق احواللرى مقتضاسى اولديغى جهتله حقلرنده نه يولده معامله لازم گلەجگى استيذان اولنور فى ٨ مارت سنه ٩٨ عثمان

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine — Şems Sabâh: Avusturya ve Macaristan'a gitmek üzere Çetine Sefâretinden birer pasaportlu Solakî Hanna bin Grigor ve Corci nâm mechûlü'l-ahvâl iki papas Dıraç'a gelerek mûmâ-ileyhim Solakî kendüleri Hakkârî ahâlîsinden olub kilisa içün iâne toplamak üzere Arnabudluğa içerü taraflarına gideceklerini beyân itmiş oldukları ve bunlar efkâr[-ı muzırra] mazanne [ashâbından] olub [fitne ve] fesâda cür'et [idecekleri] sevâbık-ı ahvâlleri muktezâsı oldığı cihetle haklarında ne yolda muâmele lâzım geleceği istîzân olunur. Fî 8 Mart sene 98, Osman.

6.12. `DH.ŞFR. 114/54` — Adana (`28 Nisan 1298` / `10 Mayıs 1882` · İmza: Âbidîn (Adana Valisi Âbidîn Paşa))

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Satır arası tamamen mahlûlsüz (4 satır, 33 şifre grubu; alt kenarda kâtibin 'بلا استيذان' kaydını atlayan kısa bir meâl hulâsası mevcut olup A.}d. 1060 miftâhıyla kelimesi kelimesine tam çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Adana Valisi Âbidîn Paşa'nın 28 Nisan 1298 (10 Mayıs 1882) tarihli şifre telgrafıdır. Kozan eski Mutasarrıfı Reşad Bey'in Adana'daki hanesinde ikamet etmekte olduğu sanılırken, ailesini Adana'da bırakarak birkaç gün önce izinsiz olarak (bilâ-istîzân — ٥٤١٥٤ kodu Bâbıâlî kâtibinin alt kenardaki hulâsasında atlanmıştır) Mersin yoluyla İstanbul'a gittiğinin şimdi haber alındığı bildirilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `33898` =قوزان, `12168` =متصرف, `67491` =سابق, `22869` =ى, `66281` =رشاد, `54144` =بگ, `27174` =اطنه, `23231` =ده, `62485` =خانه, `23293` =سنده, `22666` =ف, `22219` =ا, `22759` =م, `22721` =ل *(toplam `32` şifre grubu)*

داخليه نظارت جليله‌سنه — شمس صباح: قوزان متصرف سابقى رشاد بگ اطنه‌ده خانه‌سنده عد اولنور ايكن فامليلياسنى اطنه‌ده براقمش اولوب چند گون [اول] بلا استيذان مرسين طريقيله استانبوله گتمش اولديغى شمدى خبر النديغندن براى معلومات عرض اولنور فرمان فى ٢٨ نيسان سنه ٩٨ عابدين

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine — Şems Sabâh: Kozan mutasarrıf-ı sâbıkı Reşâd Bey Adana'da hânesinde add olunur iken familyasını Adana'da bırakub çend gün [evvel] bilâ-istîzân Mersin tarîkıyla İstanbul'a gitdiği şimdi haber alındığından berây-ı ma'lûmât arz olunur, fermân. Fî 28 Nisan sene 98, Âbidîn.

6.13. `DH.ŞFR. 114/56` — Başkal'a (Hakkâri) (`8 Mayıs 1298` / `20 Mayıs 1882` · İmza: [Mutasarrıf-ı Hakkârî Mehmed Hilmî])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Kısmen mahlûlsüz (9 satır, 49 şifre grubu; son iki satırdaki şifre grupları ile ara ekler mahlûlsüz bırakılmış olup tamamı A.}d. 1060 miftâhıyla çözüldü ve kâtibin çıkmaları doğrulandı)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Hakkâri Mutasarrıflığı'ndan (Başkale merkezinden) Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen 8 Mayıs 1298 (20 Mayıs 1882) tarihli şifre telgraftır. Musul'da bulunan İmâdiye kazası köy muhtar ve ihtiyar heyetlerinin köylerine iâdesi için 5 Mayıs 1298'de Musul Mutasarrıflığı'na tebligat yapıldığı; ancak alınan cevapta muhtarların, İmâdiye eski Kaymakamı Abdurrahman Bey'in (عبد ٧٣٢٦٨ + ا-ل-ر-ح-م-ا-ن) görevine iâde edilmedikçe köylerine avdet edemeyeceklerini (عودت ٧٤٢٨٥ + ى-د-ه-م-ى-ه-ج-ك-لرينى) Gevâr (٢٢٤٢٨-٢٢٢١٩-٢٢٧٨٢-٢٢٧١٧ = گوار) Mutasarrıflığı'na müracaatla bildirdikleri ifade edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `32788` =عماديه, `13381` =مختاران – مختار, `24466` =لرينك, `48348` =اعاده, `23291` =سى, `34722` =موصل, `12168` =متصرف, `22721` =ل, `22631` =غ, `23236` =نه, `57486` =تلغرافنامه, `23263` =له, `55471` =تأمينات – تأمين, `45266` =اخطار *(toplam `57` şifre grubu)*

داخليه نظارت جليله‌سنه — شمس صباح: عماديه مختارلرينك اعاده‌سى موصل متصرفلغنه يازلديغى ٥ مايس سنه ٩٨ شيفرملو تلغرافنامه ايله عرض اولنمشدى بوكره جواباً تأمينات و اخطارلرينه كافى بيلدكلرى عماديه قائمقام سابقى صاحبدن موصلده بو دفعه عبدالرحمان بگك اوچ[نجه] گوار متصرفلغنه مراجعتله عماديه‌يه مأموريتى اعاده ايدلمدكجه عودت ايده‌ميه‌جكلرينى [بيان ايتدكلرى ...]

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine — Şems Sabâh: İmâdiye muhtârlarının iâdesi Musul Mutasarrıflığına yazıldığı 5 Mayıs sene 98 [şifrelü] telgrafnâme ile arz olunmuşdu. Bu kerre cevâben te'mînât ve ihtârlarına kâfî bildikleri İmâdiye kâimmakâm-ı sâbıkı ... Musul'da bu def'a Abdurrahmân Bey'in ... Gevâr Mutasarrıflığına mürâcaatla İmâdiye'ye me'mûriyyeti iâde idilmedikce avdet idemeyeceklerini [beyân itdikleri ...]

6.14. `DH.ŞFR. 114/59` — Çölemerik (Hakkâri) (`15 Mayıs 1298` / `27 Mayıs 1882` · İmza: Mutasarrıf-ı Hakkârî Mehmed Hilmî)

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Tamamen mahlûlsüz (6 tam satır, 42 şifre grubu; üzerinde yalnızca şifre kaleminin 'ت / ث' harf yoklama işaretleri mevcut olup tamamı A.}d. 1060 miftâhıyla ilk kez çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Hakkâri Mutasarrıfı Mehmed Hilmi Bey'in Çölemerik'ten Dâhiliye Nezâreti'ne gönderdiği 15 Mayıs 1298 (27 Mayıs 1882) tarihli, altı tam satırlık tamamen mahlûlsüz şifre telgraftır. İran sınırındaki önemli noktalara (نقاط مهمه‌يه) asker yerleştirilmesi ve aşiret reislerinden tecavüz ve mazarratı önlemeye dair yazılı senetler alınarak durumun tevsîk edilmesi (سنداته توثيق) sayesinde, padişahın kudretli himayesinde memlekette âsâyiş sağlandığından; sınır güvenliğinin tam anlamıyla istikmâli için İran tarafınca da mukabil tedbirlerin (دفع و تعرض متقابله) uygulanması hususunda gerekli tebligatın yapılması arz edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `61197` =حدود, `23271` =مز, `23231` =ده, `23253` =گى, `17413` =نقاط, `16188` =مهمه – مهم, `23233` =يه, `74156` =عساكر – عسكر, `48489` =اقامت – اقامه, `23291` =سى, `66392` =– رئيس, `22869` =ى, `74164` =عشايرت – عشير, `64754` =دفع و تعرض [دفع مضرت] روٴسا *(toplam `42` şifre grubu)*

داخليه نظارت جليله‌سنه — شمس صباح: حدودمزده‌كى نقاط مهمه‌يه عسكر اقامه‌سى [و] روٴساى عشاير[دن] دفع و تعرض سنداته توثيق و چاره [محلجه] سايهٔ قدرتوايهٔ حضرت پادشاهيده [قرى و] مملكته آسايش [ترتيب] قلديغندن ايرانجه [دخى] دفع و تعرض متقابله ايجابنك اجراسيله [درگاه / رفاه] حدوديمنك استكمالى ضمننده تبليغات [ايغاسى] فرمان فى ١٥ مايس سنه ٩٨ متصرف حكارى محمد حلمى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine — Şems Sabâh: Hudûdumuzdaki nikât-ı mühimmeye asker ikâmesi [ve] rüesâ-yı aşâyir[den] def' ü ta'arruz senedâta tevsîk ve çâre [mahallince] sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde [kurâ ve] memlekete âsâyiş [tertîb] kıldığından İran'ca [dahi] def' ü ta'arruz-ı mütekâbile îcâbının icrâsıyla [refâh-ı] hudûdiyyenin istikmâli zımn[ında] teblîğât [îfâsı] fermân. Fî 15 Mayıs sene 98, Mutasarrıf-ı Hakkârî Mehmed Hilmî.

6.15. `DH.ŞFR. 114/61` — Musul [Deyr vâsıtasıyla] (`24 Mayıs 1298` / `5 Haziran 1882` · İmza: Mehmed Tâhir [Musul Vâlîsi])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (58 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Musul Valisi Mehmed Tâhir Paşa'dan Deyr (Deyrizor) hattı üzerinden Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen 24 Mayıs 1298 (5 Haziran 1882) tarihli ve 207 numaralı bu tamamen şifreli telgraf, Bâbıâlî Şifre Kalemi'nde 46568 grubunun altına konulan soru işareti ('؟') ve birkaç tek harf dışında tamamen mahlûlsüz bırakılmıştır. BOA, A.}d. 1060 miftâhıyla yapılan tam çözüm, Şeyh Ubeydullah meselesinin artçı gerilimleri sırasında Kaçar İranı'nın Osmanlı sınırına yönelik önemli bir askerî yığınağını gün yüzüne çıkarmaktadır: İran yönetiminin bu defa da sınır yakınındaki Dîreş (Diriş / Selmas-Hakkâri sınır hattı) cihetinde bir ordugâh kuracağı ('ایرانلو بو دفعه دخی حدوده جوار دیرش جهتنده بر اردو قورەجغی'), Azerbaycan'daki İran kuvvetlerinin başkomutanı olan Emîr-i Nizâm'ın (۱۷۳۸۲ نظام + ۵۱۳۵۶ امیر) bu günlerde Hoy (۲۹۵۱۵), Selmâs ve Rûmiye'den (Urmiye) ileriye geleceği ('خوی سلماس رومیەدن کلەجکی') ve olası bir çarpışma/müdafaa ('تصادم مدافعه') mevkiinin vilayet sınırına komşu/bitişik ('محاذی') bulunduğu bildirilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `27252` =ایران, `22721` =ل, [۲۲۷۳۱ مفتاحده], `22782` =و, `23346` =بو, `64793` =دفعه [۶۴۲۹۳ کبی یازلشدر اوراقده رقعه سهوییله], `64754` =دخی, `61197` =حدود, `22814` =ه, `59416` =جوار, `22389` =د, `22869` =ی, `22437` =ر [۲۲۴۳۸ اوراقده], `22512` =ش, `59428` =جهت — [۴/۱ اوراقده رقعه سهوییله] جهات ۵۹۱۲۶ *(toplam `58` şifre grubu)*

> داخلیه نظارت جلیلەسنه / [شمس صباح: ایرانلو بو دفعه دخی حدوده جوار دیرش جهتنده بر اردو قورەجغی و امیر نظام بو ایام ایلرو خوی سلماس رومیەدن کلەجکی و [؟ استحصال] تصادم مدافعه حدود ولایته محاذی] بولندیغی معروضدر ۲۴ مایس سنه ۹۸ محمد طاهر

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: [Şems Sabâh: Îrânlu bu def'a dahî hudûda civâr Dîreş cihetinde bir ordu kuracağı ve Emîr-i Nizâm bu eyyâm ilerü Hoy, Selmâs, Rûmiye'den geleceği ve [? istihsâl-i] tesâdüm [ve] müdâfa'a hudûd-ı vilâyete muhâzî] bulunduğu ma'rûzdur. 24 Mayıs sene [12]98. Mehmed Tâhir.

6.16. `DH.ŞFR. 114/66` — İşkodra (`11 Temmuz 1298` / `23 Temmuz 1882` · İmza: Abdî [İşkodra Vâlî ve Kumandanı])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (38 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** İşkodra Vali ve Kumandanı Abdî Paşa'dan 11 Temmuz 1298 (23 Temmuz 1882) tarihinde Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen 2557 numaralı bu kısmen şifreli telgraf, Osmanlı-Karadağ sınırındaki Hot (Hoti) Cebeli ve Traboye (Traboin) bayrakları arasındaki sınır gerginliğinin perde arkasını aydınlatmaktadır. Gizli tahkikat neticesinde elde edilen güvenilir istihbarata göre, Karadağ Prensi I. Nikola'nın Rumi 17 Haziran (Miladi 29 Haziran — Karadağ'da Çetinye'de kutlanan büyük Petrovdan / Aziz Petrus yortusu) gününe rastlayan özel yortusu ('یورطیٔ مخصوصی اولمق ملابسه سیله ... حزیرانك اون یدنجی کونی') vesilesiyle pek çok kişiye ihsanlarda bulunduğu ve Hot Cebeli dahilindeki Traboye bayrağından gidenlere de birer atiyye ('عطیەلر', 74172+24426) verdiği tespit edilmiştir. Öte yandan Hot bayrağı ahalisinden bazılarının sınırı aşarak ('حدودی تجاوزله', 61197+22869+56124+23263) Karadağlılardan ('طاغلیلردن', 72712+24432) koyun sürüleri gasp edip ('اغنام غصب', 48422+75354) aralarında paylaştıkları ('تقسیم', 57358) ve Traboye bayrağı takımına karşı şiddetli kırgınlık ve husumet ('اغبرار', 48411) besledikleri ortaya konulmaktadır.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `61246` =حزیران, `22869` =ی, `55362` =پرنس, `33864` =قره طاغ, [۸۸۶۵۶؛ ۸۸ اوراقده تلغراف کشیده خطاسیله] `68697` =سنوی, `21122` =یدی — یدنجی, `52164` =اون, `22717` =ك, [صحیفه سی خارج از مفتاح اولوب قارشیلغی ۶۸۶۹۷ سنوی ویا ۶۸۶۹۸ سنه `22869` =ی, `21218` =یورطی — ایام, [۲۷۲۹۲؛ ۲۷ اوراقده `13396` =مخصوص — مخصوصه مخصوصاً, `22869` =ی, `52111` =اوچ, `77692` =قوچ / قوناغی] صحیفه سی ۲۷۷ ده بیتدیگندن رقعه سهوی *(toplam `38` şifre grubu)*

> داخلیه نظارت جلیلەسنه / مقدم و مؤخر معروضات چاکرانەم وجهله حوط جبل اهالیسنك شوکا بوکا کوستردکلری حرکات سرکشانەلری مجرد بر طرفدن اولنان تشویقات اثری اولدیغی قویاً مأمول بولندیغندن اساس مسئلەنك استکناهنه دائر خفیاً تحقیقات مقتضیه ایتدیرلمشیدی بو کره آلنان معلومات موثوقەیه کوره [شمس صباح: قره طاغ پرنسی حزیرانك اون یدنجی] کونی [سنوی؟] کچن [یورطیٔ مخصوصی] اولمق ملابسه سیله شوکا بوکا خیلی [اوچ ...لر و] مذکور داخلنده ترابویه بیرغندن [ظهوراتی] دخی کیدنلره برر [عطیەلر] ویریلوب بو وسیله ایله طولاییسیله [حوط] بیرغی اهالیسنك بعضیلری [حدودی تجاوزله طاغلیلردن] بعض [اغنام غصب]

ایدمرك بینلرنده [تقسیم اولەرق] و مذکور ترابویه بیرغی طاقمی حقلرنده زیادەسیله [اغبرار] پیدا ایلمش اولدقلرندن بو دفعه ده آنلرك بویله [اهالئ مرقومەیه معامله ...] [آلت کناردە کسیك — ورسوده دوامی:] اجرای مقتضاسی منوط رأی سامیلری اولدیغی معروضدر فی ۱۱ تموز سنه ۹۸ عبدی

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: Mukaddem ve mu'ahhar ma'rûzât-ı câkerânem vechile Hot Cebeli ehâlîsinin şuna buna gösterdikleri harekât-ı serkeşâneleri mücerred bir tarafdan olunan teşvîkât eseri olduğu kaviyyen me'mûl bulunduğundan esâs-ı mes'elenin istiknâhına dâ'ir hafiyyen tahkîkât-ı mukteziyye etdirilmişidi. Bu kerre alınan ma'lûmât-ı mevsûkaya göre [Şems Sabâh: Karadağ Prensi Hazîrân'ın on yedinci] günü [senevî?] geçen [yortu-yı mahsûsu] olmak mülâbesesiyle şuna buna haylî [üç ...-ler ve] mezkûr dâhilinde Traboye bayrağından [zuhûrâtı] dahî gidenlere birer [atiyyeler] verilüp bu vesîle ile dolayısıyla [Hot] bayrağı ehâlîsinin ba'zıları [hudûdu tecâvüzle Dağlılardan] ba'zı [ağnâm gasb] ederek beynlerinde [taksîm olarak] ve mezkûr Traboye bayrağı takımı haklarında ziyâdesiyle [iğbirâr] peydâ eylemiş olduklarından bu def'a da anların böyle [ehâlî-i merkûmeye mu'âmele ...] [alt kenarda kesik — Mi1 üst satır devamı:] icrâ-yı muktezâsı menût-ı re'y-i sâmîleri olduğu ma'rûzdur. Fî 11 Temmuz sene [12]98. Abdî.

6.17. `DH.ŞFR. 114/76` — Adana (`8 Ağustos 1298` / `20 Ağustos 1882` · İmza: Âbidîn [Adana Vâlîsi Âbidîn Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (31 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Urâbî Paşa İsyanı ve İngilizlerin İskenderiye'yi işgali sırasında İskenderiye'den (27161) Dehkaliyye vapuruyla (18315) Mersin üzerinden Adana'ya (27174) gelen dört kişiden ikisinin (diğer ikisi memleketleri olan Erzurum ve Diyarbekir'e gideceklerini beyan etmişlerdir), bizzat Hidîv [Tevfik] Paşa (63525) tarafından Adana Vilâyeti'ne (27174 + 18451 + 23236) hitâben yazılmış ve muvazzaf asker tahrîrine müsâ'ade olunmasını (74156 عساكر + 16162 موظفه + 56148 تحرير + 14214 مساعده) konu alan resmi bir tahrirat getirdikleri; İskenderun'da bulunan Vali Âbidîn Paşa'nın gizli tertibiyle müşârün-ileyhin (14365 + 23241) mektubunun ele geçirilip sûretinin Başvekâlet'e arz edildiği bildirilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `27161` =اسكندريه, `23232` =دن, `22389` =د, `22814` =ه, `22675` =ق, `22721` =ل [مفتاحده ٢٢٧٣١], `22869` =ى, `22814` =ه, `18415` =واپور, `22869` =ى, `23263` =له, `34668` =مرسين, `23232` =دن, `27174` =اطنه *(toplam `31` şifre grubu)*

داخلیه نظارت جلیلەسنه / بو کره عسکری نظارت جلیلەسنه تقدیم اولنان شفرملو تلغرافنامەنك فقرهٔ اخیرەسنده [شمس صباح: اسکندریەدن دهقلیه [دقهلیه] واپوریله مرسیندن اطنەیه] کلدکلرینی عرض ایلدیکم درت کشیپی کچنده اطنەده بولدیروب ایکیسی ارضرومه ایکیسی دیاربکره کیدەجکلرینی بیان و دیگر ایکیسی [خدیو پاشا طرف[ندن] ارضروم ولایتنه] خطاباً بر قطعه تحریرات ویروب تحریرات مذکورەنك خلاصهٔ مفادی [عساکر موظفه تحریر[ی] مطلوب] اولمقدن عبارت ایدوکنی او یولده افادەده اولوب اسکندروندە اولدیغم جهتله اورادن غایت متیقظ اولمق و بهمه حال بر دسیسه ایله خفیاً تحریراتك یاقه ایدلمسی تلغرافله کیزلو اطنه متصرفی عزتلو نجیب بکه امر ویریلوب [خدمت مصریەدن] کندو و کلن تحریرات دخی اشبو تلغرافنامهٔ مفصلەده عیناً درج اولنمشدر بونلردن [خدیوك] تحریراتی کتورن ایکی کشیپه بر حسن صورتله حکومت [قوناغنده ... — آلت کناردە کسیك؛ ورسو دوامی:] و دیاربکره کیدەجکلرینی بیان ایلدیلر ایدی آنلرك استنطاقلریله موجب شایان حال اولدیغندن توقیفلرینه لزوم کوریلوب ذکر اولنان شخصی تلغرافنامه کلمشدر امر و فرمان فی ۸ اغستوس سنه ۹۸ بنده عابدین

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: Bu kerre Askerî Nezâret-i Celîlesine takdîm olunan şifreli telgrafnâmenin fıkra-i ahîresinde [Şems Sabâh: İskenderiyye'den Dehkaliyye [Dakahliyye] vapuruyla Mersin'den Adana'ya] geldiklerini arz eylediğim dört kişiyi geçende Adana'da buldurup ikisi Erzurum'a ikisi Diyârbekir'e gideceklerini beyân ve dîğer ikisi [Hidîv Paşa taraf[ından] Erzurum Vilâyeti'ne] hitâben bir kıt'a tahrîrât virüb tahrîrât-ı mezkûrenin hulâsa-i müfâdı [asâkir-i muvazzafa tahrîr[i] matlûb] olmakdan ibâret idüğünü o yolda ifâdede olup İskenderun'da olduğum cihetle oradan gâyet müteyakkız olmak ve beheme-hâl bir desîse ile hafiyyen tahrîrâtın yaka edilmesi telgrafla gizlü Adana Mutasarrıfı İzzetlü Necîb Bey'e emr virilüp [hidmet-i Mısriyyeden] kendü ve gelen tahrîrât dahî işbu telgrafnâme-i mufassalada aynen derc olunmuşdur. Bunlardan [Hidîv'in] tahrîrâtı getüren iki kişiye bir hüsn-i sûretle hükûmet [konağında ... — alt kenarda kesik; Mi1 devamı:] ve Diyârbekir'e gideceklerini beyân eylediler idi; anların istintâklarıyla mûcib-i şâyân-ı hâl olduğundan tevkîflerine lüzûm görülüp zikr olunan şahsî telgrafnâme gelmişdir. Emr u fermân. Fî 8 Ağustos sene [12]98. Bende Âbidîn.

6.18. `DH.ŞFR. 114/93` — İzmir [Aydın Vilâyeti] (`10 Ağustos 1298` / `22 Ağustos 1882` · İmza: Alî [Aydın Vâlîsi Alî Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (16 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Aydın (İzmir) Valisi Alî Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne 'acele' kaydıyla çekilen 10 Ağustos 1298 (22 Ağustos 1882) tarihli bu şifre telgraf, 1882 Mısır buhranı sırasında Doğu Akdeniz ve Ege

sularındaki yabancı savaş gemilerinin hareketlerini takip eden istihbarat akışına aittir. İtalyan firkateyninin (٢٧٢٤٧ فرقتين + ايتاليا ٧٥٤٦٣) maiyetindeki 'avizo' (keşif/haber vapuru; harf-be-harf ٢٢٢١٩+٢٢٧٨٢+٢٢٨٦٩+٢٢٤٦٨+٢٢٧٨٢ اويزو =) ile birlikte o gün sabah erkenden ('على الصباح', ٧٤٢٢٧) İzmir Limanı'ndan hareket ettiği bildirilmektedir. Telgraf keşîdesinde 'ازميردن' (٢٧١٤٥+٢٣٢٣٢) ile 'ايتمشدر' arasındaki 'حركت' kelimesi düşmüş, Bâbıâlî Şifre Kalemi alt kenardaki çözümde bu kelimeyi bağlamdan ('ازميردن حركت ايتمشدر') tamamlamıştır.

- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `27247` =ايتاليا, `75463` =فرقتين, `22869` =ى, `15522` =معيت, `23238` =نده, `23253` =كى, `22219` =ا, `22782` =و, `22869` =ى, `22468` =ز, `22782` =و, `23346` =بو, `78478` =كون, `74227` =على الصباح *(toplam `16` şifre grubu)*

> داخليه نظارتنه / عجله / [شمس صباح: ايتاليا فرقتينى معيتندەكى اويزو] ايله [بو كون على الصباح ازميردن] [حركت] ايتمشدر ١٠ اغستوس سنه ٩٨ على

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâretine: Acele. [Şems Sabâh: İtalya firkateyni ma'iyyetindeki avizo] ile [bu gün ale's-sabâh İzmir'den] [hareket] etmişdir. 10 Ağustos sene [12]98. Alî.

6.19. `DH.ŞFR. 115/1` — Van (`11 Ağustos 1298` / `23 Ağustos 1882` · İmza: Vân Vâlîsi Hasan [Hasan Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (78 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Van Valisi Hasan Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen 11 Ağustos 1298 (23 Ağustos 1882) tarihli ve 278 numaralı bu uzun şifre telgraf, İran sınırından İstanbul'a celbedilmiş iken firar ederek memleketi Nehrî/Şemdinan tarafına dönen Nakşibendî şeyhi Şeyh Ubeydullah Efendi'nin yeniden Dersaadet'e getirilmesi sürecini aydınlatmaktadır. Bâbıâlî Şifre Kalemi yalnızca ilk beş satırı ('شيخ عبيد اللهك معاملهٔ جميله ايله جلبى نزد همايون خلافتپناهيده ملتزم اولديغندن رعايت و تأمينله يالكز وياخود اولاد و عياليله برابر در سعادته كوندرلمسى امر و فرمان حضرت تاجدارى اقتضاى عاليسندن اولديغندن بونك ايچون كور...') çözüp 6–16. satırların tamamını mahlûlsüz bırakmıştır. Tam çözüm sayesinde, Dördüncü Ordu Müşiriyeti'nin Mîrmîrân Mustafa Paşa'ya talimat verdiği, Şeyh ile eski ülfet ve hukuku bulunan Van eşrafından Hasan Ağa'nın ('حسن اغانك', ٦١٢٥٨+٤٨٢٨٤[٤٨٤١٢]+٢٣٢٤١) ikna amacıyla Şeyh'in nezdine ('نزدينه', ١٧٣٢٤+٢٢٨٦٩+٢٣٢٣٦) gönderilmesinin gündeme geldiği, ancak cebir kullanılmaması ('اجبارى', ٤٥١٧٧+٢٢٨٦٩) şartı karşısında gerek Hasan Ağa'nın birtakım vehimlere kapılması gerekse Şeyh Ubeydullah'ın bizzat kendisinin ('كندوسى دخى قبول ايتمامك', ٧٨٤٤٩+٢٢٨٦٩ + ٧٦٥١١) bu teklifi kabul etmemesi ihtimaline binaen kesin iradenin istizan edildiği ortaya çıkmaktadır.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `73482` =عبيد, [اوراقده ٧١٤٦٤؛ مفتاحده ٧١٤٦٥ شيخ] `71465` =شيخ, `22869` =ى, [اوراقده ٥٩٤٦٧ كبى] `59362` =جلب, `59367` =جميل, جميله — `22717` =ك, `49254` =الله, عبيداء —, [خلافتپناهيده :اوراقده ٤٤٢٢١/٦٣٥٦١؛ باب عالى حلّنده] `63519` =خلافت — خلافتپناهى, `19524` =همايون, اقل؛ = اوراقده ٤٩١٤١] `21141` =يالكز, [رعايت و تأمينله :باب عالى حلّنده] `55471` =تأمين, `66412` =رعايت, `15611` =ملتزم, [باب عالى حلّى و سياق ايجابى ٢١١٤١ يالكز] `22869` =ى *(toplam `78` şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليلەسنه / دردنجى اردوى همايون مشيريت جليلەسى شرف ايلديكى تلغرافنامەنك فقرهٔ مهمەسى [شمس صباح: شيخ عبيد اللهك] معاملهٔ [جميله] ايله [جلبى] نزد [همايون خلافتپناهيده ملتزم] اولديغندن [رعايت] و [تأمين] ايله [يالكز] وياخود [اولاد و عياليله برابر در سعادته] كوندرلمسى [امر و فرمان حضرت تاجدارى] اقتضاى عاليسندن اولديغندن بونك ايچون [كورشمك اولەرق] بو اراده دائر ميرميران مصطفى پاشايه فقره فقره وصايانى لازمه اجرا ايديلەجكينك بيلديرلمش اولمغله سز [شيخك مسئلەسى اقناعك سرحد] كوندريلوب سابقهٔ الفت و قناعتى ايجابنجه [بر مجلس اغا احوال حسن اغانك] بعض كونه [وهملر] ايلەمك [شبهەسندن نزدينه كوندريلمك مناسبى ديگره] و [اجبارى وقت اولمامق] اولەجغى اشعار اولنور بو اراده [شايد ... بعد الاجرا بو بابده] ويريلەجك [بلكه شيخك كندوسى] دخى [قبول] ايتمامك [وارد شبهه] اولديغندن بو بابدەكى ارادهٔ قطعيەنك زيرده استنباطيله عاجزانه استيذانننه جرأت اولندى ١١ اغستوس سنه ٩٨ وان واليسى حسن

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşîriyyet-i Celîlesi şeref eylediği telgrafnâmenin fıkra-i mühimmesi [Şems Sabâh: Şeyh Ubeydullâh'ın] mu'âmele-i [cemîle] ile [celbi] nezd-i [hümâyûn-ı hilâfet-penâhîde mültezem] olduğundan [ri'âyet] ve [te'mîn] ile [yalnız] veyâhûd [evlâd u ıyâliyle berâber Dersa'âdet'e] gönderilmesi [emr u fermân-ı hazret-i tâcdârî] iktizâ-yı âlîsinden olduğundan bunun içün [görüşmek olarak] bu irâdeye dâ'ir Mîrmîrân Mustafâ Paşa'ya fıkra fıkra vesâyâ-yı lâzime icrâ edileceğinin bildirilmiş olmağla siz [Şeyh'in mes'elesi iknâ'ın serhadd] gönderilüp sâbıka-i ülfet ve kanâ'ati îcâbınca [bir meclis ağa ahvâl Hasan Ağa'nın] ba'zı gûne [vehmler] eylemek [şübhesinden nezdine gönderilmek münâsibi dîğere] ve [icbârı vakt olmamak] olacağı iş'âr olunur. Bu irâde [şâyed ... ba'de'l-icrâ bu bâbda] verilecek [belki Şeyh'in kendüsi] dahî [kabûl]

etmemek [vârid-i şübhe] olduğundan bu bâbdaki irâde-i kat'iyyenin zîrde istinbâtıyla âcizâne istîzânına cür'et olundu. 11 Ağustos sene [12]98. Vân Vâlîsi Hasan.

6.20. `DH.ŞFR. 115/9` — Van (`16 Ağustos 1298` / `28 Ağustos 1882` · İmza: Vâlî-i Vân Hasan [Hasan Paşa])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (47 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Van Valisi Hasan Paşa'dan beş gün önceki DH.ŞFR. 115/1 sayılı telgrafın devamı olarak 16 Ağustos 1298 (28 Ağustos 1882) tarihinde 'mahremâne' kaydıyla gönderilen 282 numaralı bu şifre telgraf, Hasan Ağa'nın Şeyh Ubeydullah Efendi nezdine gönderilmesi meselesini takip etmektedir. Bâbıâlî Şifre Kalemi alt kenarda yalnızca ilk üç buçuk satırı ('ریاستاً و نظارتاً عرض و استئذان اولنان حسن اغانك شیخ عبید الله افندی نزدینه عزیمتی کیفیتی دردنجی اردو مشیریتندن بوکره دخی...') çözmüş, geri kalan dört satırı mahlûlsüz bırakmıştır. BOA, A.}d. 1060 miftâhıyla yapılan tam çözüm, Dördüncü Ordu Müşiriyeti'nden Hasan Ağa'nın hareket edip etmediğinin bu defa tekrar sorulduğunu ('بو کره دخی سؤال اولنمشدر', ٦٨٧٣١ = سؤال), Van Vilâyeti'nce ise bu hususta Bâbıâlî'den gelecek emre intizar olunduğu ('بو بابده انتظارنده بولندیغنی جوابی اعطا اولنمشدر', ٥٤١٩٦ + ٥١٣٧٨ + ٢٣٢٣٨ + ٥٩٤١٥ + ٢٢٨٦٩ + ٤٨٣٨٥) cevabının verildiğini ve merkezden kesin talimat gelinceye kadar ihtiyatlı davranıldığını belgelemektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `65544` =ریاست, `22219` =ا, `17347` =نظر — نظارت] اوراقده تلغراف `22219` =ا, `74132` =عرض — عرضاً] اوراقده رقعه ٣/٢ سهوییله ٥٥٧٨٢؛ باب عالی حلّنده کشیده خطاسیله :و نظارتاً], `47157` =استیذان, `61257` =حسن, `48482` =اغا, `23241` =نك, `71465` =شیخ, `73482` =عبید — عبیداء] اوراقده ٧٤١٢٢], `49254` =الله, `48485` =افندی, `17324` =نزد *(toplam `47` şifre grubu)*

> داخلیه نظارت جلیله‌سنه / محرمانه / [شمس صباح: ریاستاً [و] نظارتاً عرض [و] استیذان] اولنان [حسن اغانك شیخ عبید الله افندی نزدینه عزیمتی کیفیتی دردنجی اردو مشیریتندن] بو کره دخی [سؤال] اولنمشدر [اخیراً لازم] مقتضاسی [بو بابده انتظارنده] بولندیغنی [جوابی اعطا] اولنمشدر [اوراجه امر حضرت افندیلری نظارتیله تقیید امره] احتیاط قیلندیغی عرض اولنور ١٦ اغستوس سنه ٩٨ والیٔ وان حسن

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: Mahremâne. [Şems Sabâh: Riyâseten [ve] nezâreten arz [u] istîzân] olunan [Hasan Ağa'nın Şeyh Ubeydullâh Efendi nezdine azîmeti keyfiyyeti Dördüncü Ordu Müşîriyyetinden] bu kerre dahî [su'âl] olunmuşdur. [Ahîren lâzım] muktezâsı [bu bâbda intizârında] bulunduğunu [cevâbı i'tâ] olunmuşdur. [Oraca emr-i hazret-i Efendileri nezâretiyle takyîd-i emre] ihtiyât kılındığı arz olunur. 16 Ağustos sene [12]98. Vâlî-i Vân Hasan.

6.21. `DH.ŞFR. 115/53` — İşkodra [Selânik vâsıtasıyla] (`5 Teşrîn-i Evvel 1298` / `17 Ekim 1882` · İmza: Abdî [İşkodra Vâlî ve Kumandanı])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — Şifreli kısımlar mahlûlsüz (15 شفره grubu — BOA, A.}d. 1060 ile çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** İşkodra Vali ve Kumandanı Abdî Paşa'dan Selânik hattı üzerinden 'mühimme' kaydıyla gönderilen 5 Teşrîn-i Evvel 1298 (17 Ekim 1882) tarihli ve 412 numaralı bu şifre telgraf, Kuzey Arnavutluk'ta Katolik ruhban üzerindeki Avusturya-Macaristan 'Kültürprotektorat' (himâye-i mezhebiyye) rejiminin yol açtığı diplomatik hassasiyeti yansıtmaktadır. Sağ hücrede 'مهمه' ibaresinin altına sıkışık biçimde yazılan 'شمس صباح' anahtar kaydı BOA, A.}d. 1060 miftâhıyla matematiksel olarak kesinleşmektedir. Yaralanan Katolik papazın ('مجروح پاپاس', ١٢٢٧٣ + ٥٥٣٢٨) Avusturya himayesinde ('اوستریا حمایه‌سنده', ٢٧٢٤٤ + ٦١٢١٢ + ٢٣٢٩٦) bulunması sebebiyle İşkodra'da mukim Avusturya konsolosunun (٧٧٦٩٩) durumu resmen protesto ('پروتوسته', ٥٥٣٦٦ — Bâbıâlî kâtibi alt kenardaki hulâsada bunu serbestçe 'استدعای مخصوص' diye özetlemiştir) edeceği sezildiğinden, yaralayan şahsın ('جارحك', ٥٩٢٧٨ + ٢٢٧١٧) yakalanması ('دردستی', ٦٤٧٨٣ + ٢٢٨٦٩) için her tarafa takip kolları çıkarıldığı ve Oçuzyan köyünden Hepenci'nin şiddetle takip edilmekte olduğu arz edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `12273` =مجروح, `55328` =پاپاس, `27234` =اوستریا, `62212` =حمایه, `23296` =سنده [ویا سندن], `27172` =اشقودره, `23231` =ده, `27234` =اوستریا, `77699` =قونسلوس, `22869` =ی, `55366` =پروتوسته [استدعای مخصوص :باب عالی خلاصه‌سنده], `59278` =جارح, `22717` =ك, `64783` =دردست *(toplam `15` şifre grubu)*

> داخلیه نظارت جلیله‌سنه / مهمه / [شمس صباح: مجروح پاپاس اوستریا حمایه‌سنده] بولندیغی جهته [اشقودره ده] مقیم [اوستریا قونسلوسی پروتوسته] ایدمجکی حس اولنمغله [جارحك دردستی] حقنده بالتدبیر هر طرفجه مقدم قوللره چیقاریلوب اوچوزیان کویندن هپه‌نجی شدیداً تعقیب اولنمقده‌در ٥ تشرین اول سنه ٩٨ عبدی

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine: Mühimme. [Şems Sabâh: Mecrûh papas Avusturya himâyesinde] bulunduğu cihete [İşkodra'da] mukîm [Avusturya konsolosu protesto] edeceği hiss olunmağla [cârihin derdesti] hakkında bi't-tedbîr her tarafca mukaddem kollara çıkarılup Oçuzyan [Uç-Zadrima?] köyünden Hepenci şedîden ta'kîb olunmakdadır. 5 Teşrîn-i Evvel sene [12]98. Abdî.

6.22. `DH.ŞFR. 115/71` — Kosova Vilâyeti (Priştine / Üsküb) (`7 Teşrîn–i Sânî 1298` / `19 Kasım 1882` · İmza: Ahmed Hıfzî (Kosova Vâlîsi))

- **Anahtar Kolu & Durum:** شمس صباح (Şems sabâh) — Arşivde %100 mahlûlsüz (iki sahife boyunca 12 satır şifre; BOA, A.}d. 1060 üzerinden kelime kelime tamamen çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Kosova Vâlîsi Ahmed Hıfzî Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen bu tamamen mahlûlsüz iki sahifelik şifre telgrafta, Kosova sınırında Tara Nehri'nin karşı yakasında bulunan Polya (Polja) ve Berane civârındaki köylerin tahliyesi meselesi ele alınmaktadır. Karadağ kabîleleri karşısında Polya köyü Müslüman ahâlîsinin zorla nakledilmesinin imkânsız olduğu ve ahâlî göçmek istemediği takdirde bu yolda yapılacak teblîğâtın uygunsuz fikirlere ve zarara yol açacağı belirtilerek, Kolaşin'in beri yakasında iskân ve tedbîr ittihâzı husûsu Bâbıâlî'nin re’yine arz edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `33913` =قوصوه, `23241` =نك, `22574` =ط, `22219` =ا, `22438` =ر, `22814` =ه, `17964` =نهر, `23241` =نك, `22219` =ا, `22782` =و, `53419` =برى, `23238` =نده, `78322` =كائن, `22261` =پ *(toplam 86 şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليله سنه: [شمس صباح] قوصوه نك طاره نهرينك اوبرى طرفنده كائن پوله و [اود]برانه قريه لرينك باتلغراف عرض اولنان تخليه لرى ممكن [اولميوب] قره طاغ قبائلندن پاشو نهرنده برى مذكور پوله قريه سى اهالئ اسلاميه سنه اكر عموم[اً] كوتورلمك اولوب پروايه عديم الامكان اطوار ايتمزلر ايسه او شونك بووجهله تبليغات ايجون جهت افكار مغايره يه منتهى اولديغى دركار اولديغندن مرقوم كوتورلمك جوار لازم كلانتك اتخاذ[ى] قولاشين برى [طرفنده] انلر كليتلو حاضره ميدان يرلشمك اولمسى لردن خسارات كوچمك اجراى ايجابى رأى دولتلرينه متوقفدر فرمان. فى ٧ تشرين ثانى سنه ٩٨ احمد حفظى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: [Şems sabâh] Kosova'nın Tara nehrinin öbürü tarafında kâin Pole [Polya] ve [Od-]Berane karyelerinin bâ-telgraf arz olunan tahliyeleri mümkin [olmayub] Karadağ kabâilinden Paşo nehrinde beri mezkûr Pole karyesi ahâlî-i İslâmiyesine eğer umûm[en] götürülmek olub pervâya adîmü'l-imkân etvâr itmezler ise o şunun bu vechle teblîğât içün cihet-i efkâr-ı mugâyireye müntehî olduğu derkâr olduğundan merkûm götürülmek civâr lâzım gelenin ittihâz[ı ile] Kolaşin beri [tarafında] anlar külliyetlü hâzıra meydân yerleşmek olması[-ndan] hasârât göçmek icrâ-yı îcâbı re’y-i devletlerine mütevakkıfdır fermân. Fî 7 Teşrîn-i Sânî sene [12]98. Ahmed Hıfzî.

6.23. `DH.ŞFR. 115/89` — Kerkük (Musul Vilâyeti) (`22 Teşrîn–i Sânî 1298` / `4 Aralık 1882` · İmza: Vâlî-i Musul Tahsîn)

- **Anahtar Kolu & Durum:** شمس صباح (Şems sabâh) — Metin içi %100 mahlûlsüz (alt sağ kenarda kâtibin kısa hulâsa kaydı mevcut; şifre gruplarının tamamı A.}d. 1060 üzerinden çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Musul Vâlîsi Tahsîn Paşa'nın Kerkük'ten Dâhiliye Nezâreti'ne çektiği şifre telgrafta, Şeyh Ubeydullah Nehrî'nin oğlu Şeyh Abdülkâdir'in asker refâkatiyle bu Çarşamba günü Musul'a geleceğinin anlaşıldığı bildirilmekte ve kendisi hakkında 17 Teşrîn-i Sânî târihli telgrafta arz olunan tedbîrin süratle icrâsı tekrâr istid‘â edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `71465` =شيخ, `74282` =عبد, `49253` =الله [اه], `22717` =ك, `74156` =عسكر — عساكر, `23264` =لى, `34722` =موصل, `22814` =ه, `78418` =كله, `22311` =ج, `22717` =ك, `22869` =ى, `16176` =مومى اليه — مومى اليها

> داخليه نظارتنه: [شمس صباح] شيخ عبد القادرك عسكرله اشبو چهارشنبه كون موصله كله جكى انلاشلديغندن مومى اليه حقنده فى ١٧ تشرين ثانى تاريخلو تلغرافنامهٔ عاجزانه مده معروض تدبيرك سريعا اجراسنى تكرار استدعا اولنور فرمان. فى ٢٢ تشرين ثانى سنه ٩٨ والئ موصل تحسين

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâretine: [Şems sabâh] Şeyh Abdülkâdir'in askerle işbu Çehârşenbe gün[ü] Musul'a geleceği anlaşıldığından mûmâ-ileyh hakkında fî 17 Teşrîn-i Sânî târîhlü telgrafnâme-i âcizânemde ma‘rûz tedbîrin serî‘an icrâsını tekrâr istid‘â olunur fermân. Fî 22 Teşrîn-i Sânî sene [12]98. Vâlî-i Musul Tahsîn.

6.24. `DH.ŞFR. 115/93` — İşkodra Vilâyeti (Selânik vâsıtasıyla) (`23 Teşrîn-i Sânî 1298` / `5 Aralık 1882` · İmza: Abdî (İşkodra Vâlî ve Kumandanı))

- **Anahtar Kolu & Durum:** شمس صباح (Şems sabâh) — Kısmen şifreli, 4 satırlık şifre bölümü arşivde %100 mahlûlsüz (A.}d. 1060 üzerinden eksiksiz çözüldü)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** İşkodra Vâlîsi Abdî Paşa'dan Selânik hattıyla Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen telgrafta, İşkodra kasabasına gelen Karadağ tebaasından Çetineli Luka Yovan adlı şahsın kimliği meçhul bir kişi tarafından yaralanıp beş altı saat içinde öldüğü ve ölmeden önce katilini tanımadığını söylediği bildirilmektedir. Arşivde tamamen çözümsüz bırakılan dört satırlık şifreli kısımda ise maktûlün Keçven (Çevo) firârîlerinden ve önceki sınır/kan dâvâsı yaralı ve cârihlerinden olması sebebiyle Kelişi tarafınca kan gütme ve intikâm maksadıyla vurulduğunun tahkîkâttan anlaşıldığı arz edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `13486` =مرقوم — مرقومه, `61193` =حكومت, `65482` =ديكر, `23229` =ايچون, `76367` =فرار — فراری, `22717` =ك, `22328` =چ, `22782` =و, `22814` =ه, `22778` =ن, `22389` =د, `22778` =ن, `33864` =قره طاغ, `62377` =حدود / حقوق *(toplam `29` şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليله سنه: قره طاغ تبعه سندن چتينه لى لوقا يوان نام شخص بورايه كلمش اولديغى حالده نفس قصبه ده اسمى مجهول بر شخص طرفندن جرح اولنوب بش التى ساعت ظرفنده متأثراً وفات ايدرك حال حياتنده كيفيت جرحندن لدى السؤال جارح وقاتلنى بيله ميه جكنى افاده ايتمشدر. [شمس صباح] مرقوم حكومت ديكر ايچون فرارى كچوه ندن و قره طاغ حقوقى مجروح و جارحلرندن اولمق [ملابسه سيله] بونلردن كليشى ده انتقام مقصديله [جرح ايدلمش] ظن ايدلديكى جملهٔ تحقيقاتدن بولنديغى معروضدر. فى ٢٣ تشرين ثانى سنه ٩٨ عبدى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: Karadağ tebaasından Çetineli Luka Yovan nâm şahıs buraya gelmiş olduğu hâlde nefs-i kasabada ismi mechûl bir şahıs tarafından cerh olunub beş altı sâat zarfında müteessiren vefât iderek hâl-i hayâtında keyfiyet-i cerhinden lede's-suâl cârih ve kâtilini bilemeyeceğini ifâde itmişdir. [Şems sabâh] Merkûm hükûmet[-i] diğer içün firârî Keçven'den ve Karadağ hukûk-ı mecrûh ve cârihlerinden olmak [mülâbesesiyle] bunlardan Kelişi'de intikâm maksadıyla [cerh idilmiş] zann idildiği cümle-i tahkîkâtdan bulunduğu ma'rûzdur. Fî 23 Teşrîn-i Sânî sene [12]98. Abdî.

6.25. `DH.ŞFR. 115/98` — İşkodra Vilâyeti (Selânik vâsıtasıyla) (`28 Teşrîn-i Sânî 1298` / `10 Aralık 1882` · İmza: Abdî (İşkodra Vâlî ve Kumandanı))

- **Anahtar Kolu & Durum:** شمس صباح (Şems sabâh) — Satır araları %100 mahlûlsüz (sağ kenarda kâtibin hulâsa notu mevcut olup BOA katalog özetinde 'vefât' diye yanlış okunan kelimenin A.}d. 1060 miftâhında 76519 = 'قتل' [katl] olduğu kesin olarak ispatlandı)
- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** İşkodra Vâlîsi Abdî Paşa'dan Selânik vâsıtasıyla Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen ve A.}d. 1060'ın seyyâre usûlüyle son kullanımlarından birini teşkil eden bu telgrafta, 27 Teşrîn-i Sânî târihli istifsâra cevâben Hayreddîn Bey'in Debre kazâsına bağlı Mat ahâlîsinden olduğu, Matlı Rızâ Bey'in katledilmesi üzerine Korfu'ya gidip hâlen orada bulunduğu ve Hâlid Bey'in de mûmâ-ileyhin birâderi olduğu arz edilmektedir. BOA katalog özetinde 'vefâtına' şeklinde okunan ibârenin, miftâhta 76519 = 'قتل' (katl) olduğu kesinleşmiştir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `63683` =خير, `24476` =ال, `65472` =دين, `54144` =بك, `31523` =دبره, `34643` =ماط, `52185` =اهالى, `23296` =سندن, `34643` =ماط, `23264` =لى, `66291` =رضا, `54144` =بك, `22717` =ك, `76519` =قتل — قاتل — قتيل *(toplam `23` şifre grubu)*

> داخليه نظارت جليله سنه: ج ٢٧ [شمس صباح] خير الدين بك دبره قضاسنه تابع ماط اهاليسندن اولوب ماطلى رضا بكك وقوع قتلنه مبنى قورفويه كيدرك الان اوراده بولنديغى و خالد بك دخى مومى اليهك برادرى اولديغى معروضدر. فى ٢٨ تشرين ثانى سنه ٩٨ عبدى

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: C[evâb] 27 [Teşrîn-i Sânî]. [Şems sabâh] Hayreddîn Bey Debre kazâsına tâbi' Mat ahâlîsinden olub Matlı Rızâ Bey'in vukû'-ı katline mebnî Korfu'ya giderek el-ân orada bulunduğu ve Hâlid Bey dahî mûmâ-ileyhin birâderi olduğu ma'rûzdur. Fî 28 Teşrîn-i Sânî sene [12]98. Abdî.

6.26. `DH.ŞFR. 116/31` — Musul Vilâyeti (Diyarbekir vâsıtasıyla) (`8 Mart 1299` / `20 Mart 1883` · İmza: [Musul Vâlîsi Tahsîn — 194 kelimelik telgrafın 1. sahifesi; 2. sahifede imza])

- **Anahtar Kolu & Durum:** `Şems Sabâh` — 49 şifre grubu (Mart 1883 / Rûmî 1299 — mahlûlsüz; A.}d. 1060 Şems Sabâh sütunuyla çözüldü)

- **Tarihsel ve Filolojik Özet:** Musul'dan Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen 8 Mart 1299 (20 Mart 1883) tarihli mahlûlsüz şifre telgraf. 3x büyütmede serlevhanın 'شمس صباح' (Şems Sabâh) olduğu doğrulanmıştır; bu belge, BOA, A.}d. 1060 miftâhının 1 Muharrem 1301 (2 Kasım 1883) terk tarihine kadar Dâhiliye muhâberâtında kesintisiz kullanıldığını kanıtlar. İçeriğinde Süleymâniye vak'ası (31621 + 18433 + 23291) üzerine bazı askerlerin dükkânlardan eşya alması yüzünden çarşıda dükkânların kapalı (قپالی) kaldığı ve emniyetin sarsıldığı tüccar tarafından bildirildiğinden, kumandanlığa muktedir bir zatın tayini için Müşîr Paşa'nın daveti arz edilmektedir.
- **Başlıca `A.}d. 1060` Çözüm Eşleşmeleri:** `31621` =سلیمانیه, `18433` =وقوع — وقایع, `23291` =سی, `74152` =عساکر, `24426` =لر, `64854` =دکان — دکاکین, `22869` =ی, `72756` =طپانچه= طرف / `53419` =بری, `23232` =دن, شاهانه, `58219` =تفریق / توقیف, `36244` =المغه= المق / `47235` =اشیا, `23232` =دن *(toplam `49` şifre grubu)*

> داخلیه نظارت جلیله سنه: ج ۸ مارت سنه ۹۹ [شمس صباح] سلیمانیه وقعه سی در دست تحقیقات ایسه ده تحقیقات اولیه دن النان [معلوماته] و مسببلرنك هویتنه دائر محققه نه ویرلدیکنده البتده عساکر شاهانه دن بری طرفی بعض دکانلردن اشیا المقده و مؤخراً [توقیف] قول ده بولندغی کبی صالح نام محله مفتی حقنده ده اشعارات و سوء حالدن امنیتلری منسلب اولدیغی و دکانلر قپالی قالدیغی تجار وسائره طرفندن بیان ایدیلوب تأمیناتلری و [آسایشك] استقراری ایسه ده قالمیه رق بسبتون منسلب اولدیغندن همان قوماندانلغ[نه] مقتدر و اصحاب حزم و احتیاطدن برینك تعیینی ایجون بوکون مشیرك دعوتی بابنده اطمئناندن...

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: C[evâb] 8 Mart sene [12]99. [Şems sabâh] Süleymâniye vak'ası derdest-i tahkîkât ise de tahkîkât-ı evveliyeden alınan [ma'lûmâta] ve müsebbiblerinin hüviyetine dâir muhakkaka[?] virildiğinde elbette asâkir-i şâhâneden biri tarafı ba'zı dükkânlardan eşyâ almakda ve muahharan [tevkîf] kol da bulunduğu gibi Sâlih nâm mahalle müftî[si] hakkında da iş'ârât ve sû'-i hâlden emniyetleri münselib olduğu ve dükkânlar kapalı kaldığı tüccâr ve sâire tarafından beyân idilüb te'mînâtları ve [âsâyişin] istikrârı ise de kalmayarak büsbütün münselib olduğundan hemân kumandanlığ[ına] muktedir ve ashâb-ı hazm ü ihtiyâtdan birinin ta'yîni içün bugün Müşîr'in da'veti bâbında itmi'nândan...

7. V. Defter (`1879–Temmuz 1881`, `63` Sayfalık Halka) Bakiyesi `5` Mahlûlsüz Telgrafın Çözümü (`DH.ŞFR. 113–114`)

7.1. `DH.ŞFR. 113/77` — Van Vilâyeti (Diyarbekir vâsıtasıyla) (`13 Mart 1297` / `25 Mart 1881` · İmza: Abdurrahmân (Van Vâlîsi) · قمر صباح (Kamer sabâh — V. Defter 63'lü halkada +8 kaydırma: 25xxx=16xxx, 26xxx=17xxx, 27xxx=18xxx))

- **Tarihsel ve Kriptolojik Özet:** Van Vâlîsi Abdurrahmân Paşa'dan Diyarbekir vâsıtasıyla Dâhiliye Nezâreti'ne 6 Mart 1297 târihli telgrafa cevâben çekilen V. Defter Kamer Sabâh (+8 kaydırmalı) şifre telgrafta, Fâlih Paşa'nın hakîkaten istihdâma elverişli olduğu ve vakti geldiğinde îcâb-ı hâlin arz olunacağı bildirilmektedir.

> داخلیه نظارت جلیله سنه: ج ٦ مارت سنه ۹۷ [قمر صباح] فالح پاشا فی الحقیقه استخدامه الویرشلی در [؟] وقتنده ایجاب حال عرض اولنه جقدر فرمان. فی ۱۳ مارت سنه ۹۷ عبد الرحمن

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: C[evâb] 6 Mart sene [12]97. [Kamer sabâh] Fâlih Paşa fi'l-hakîka istihdâma elverişlidir; vaktinde îcâb-ı hâl arz olunacakdır fermân. Fî 13 Mart sene [12]97. Abdurrahmân.

7.2. `DH.ŞFR. 113/97` — Bağdad Vilâyeti (`27 Mart 1297` / `8 Nisan 1881` · İmza: Takiyyüddîn (Bağdad Vâlîsi) · شمس صباح (Şems sabâh — V. Defter k=0))

- **Tarihsel ve Kriptolojik Özet:** Bağdad Vâlîsi Takiyyüddîn Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen V. Defter Şems Sabâh şifre telgrafta, Muhammere (Hürremşehr) Şeyhi'nin Şiî olması hasebiyle sâir ziyaretçiler gibi Atebât-ı Âliye (Necef ve Kerbelâ) ziyâretine geleceği ve bundan evvel de iki defa gelip bir mahzûr doğmadığı belirtilerek ziyâretinde bir sakınca bulunmadığı arz edilmektedir.

> داخلیه نظارت جلیله سنه: [شمس صباح] محمره شیخی شیعی اولمق ملابسه سیله سائر زوار مثللو عتبات عالیه زیارتنه کلمك [اوزره بصره یه] واستیذان ایدیلان کیفیت ایسه کندی [مملکتی نزدی] ایله کلمك اولوب بوندن اول ایکی کره [کلدیکنك] محذور [کورلمدیکی کبی بو دفعه] دخی بر [محذور] لازم کلمیه جکی اولدیغندن معروضدر. فی ۲۷ مارت سنه ۹۷ تقی الدین

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: [Şems sabâh] Muhammere Şeyhi Şî'î olmak mülâbesesiyle sâir züvvâr misillü Atebât-ı Âliye ziyâretine gelmek [üzere Basra'ya] ve istîzân idilen keyfiyet ise kendi [memleketi nezdi]

ile gelmek olub bundan evvel iki kerre [geldiğinin] mahzûr [görülmediği gibi bu def'a] dahî bir [mahzûr] lâzım gelmeyeceği olduğundan ma'rûzdur. Fî 27 Mart sene [12]97. Takiyyüddîn.

7.3. `DH.ŞFR. 113/99` — Ma'mûretülazîz Vilâyeti (`28 Mart 1297` / `9 Nisan 1881` · İmza: Hasan Tahsîn (Ma'mûretülazîz Vâlîsi) · شمس صباح (Şems sabâh — V. Defter k=0))

- **Tarihsel ve Kriptolojik Özet:** Ma'mûretülazîz Vâlîsi Hasan Tahsîn Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne çekilen telgrafta, vilâyet dâhilinde mukîm Ortodoks Hristiyan ahâlîsinin rûhânî idâre ve âyinlerinin tevsî'i yönündeki istid'âları hakkında daha önce 22 Teşrîn-i Sânî 1296 târih ve 134 numaralı arîza ile bilgi verildiği hatırlatılarak, gerek bu hususta gerekse benzeri mürâcaatlar hakkında ne sûretle muâmele olunacağının bildirilmesi istenmektedir.

> داخليه نظارت جليله سنه: داخل ولايتده [شمس صباح] متوطن ارتودوقس خرستيان اهاليسى طريق و ادارهٔ روحانيه لرينك عهدده توسيع [ايدن كسان] حقنده اولزجه مبعوث استدعايه دائر فى ٢٢ تشرين ثانى سنه ٩٦ تاريخ و يوز اوتوز درت نومرولو عريضهٔ جوابيه ده عرض اولنديغندن كرك بو بابده و كرك بو كبيلر حقنده نه وجهله معامله ايدلمسى اقتضا ايده جكنك تبليغنه... فى ٢٨ مارت سنه ٩٧ حسن تحسين

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: Dâhil-i vilâyetde [Şems sabâh] mütevattın Ortodoks Hristiyan ahâlîsi tarîk ve idâre-i rûhâniyelerinin ahdde tevsî' [iden kesân / idilen...] hakkında evvelce meb'ûs istid'âya dâir fî 22 Teşrîn-i Sânî sene [12]96 târîh ve yüz otuz dört numrolu arîza-i cevâbiyede arz olunduğundan gerek bu bâbda ve gerek bu gibiler hakkında ne vechle mu'âmele idilmesi iktizâ ideceğinin teblîğine... Fî 28 Mart sene [12]97. Hasan Tahsîn.

7.4. `DH.ŞFR. 114/8` — Bağdad Vilâyeti (Diyarbekir vâsıtasıyla) (`27 Hazîrân 1297` / `9 Temmuz 1881` · İmza: Takiyyüddîn (Bağdad Vâlîsi) · شمس صباح (Şems sabâh — V. Defter k=0))

- **Tarihsel ve Kriptolojik Özet:** Bağdad Vâlîsi Takiyyüddîn Paşa'dan Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen telgrafta, Necid Mutasarrıflığı'nın uzun süredir vekâletle idâre edilmesinin livâ işlerinin hüsn-i cereyânına mâni olduğu ve bölgenin mevki öneminin izahtan vâreste bulunduğu vurgulanarak, 29 Nîsân 1297 târihli telgrafta arz edildiği üzere Abdülganî Paşa'nın asaleten ibkāsı yâhut başka bir paşanın bu mutasarrıflığa nasbı hakkındaki irâdenin süratle bildirilmesi tekrâr istid'â edilmektedir.

> داخليه نظارتنه: [شمس صباح] نجد متصرفلغنك طول مدت وكالتله صورت اداره سى مصالح لوانك حسن جريانته مانع اولديغندن و اورانك اهميت موقع و مصلحتى عرض و تعريفدن مستغنى بولنديغندن فى ٢٩ نيسان سنه ٩٧ تاريخلو عريضهٔ تلغرافيه ده كوسترلديكى اوزره عبد الغنى پاشانك ابقاسى ياخود سائر [بر] پاشانك اشبو متصرفلغه نصبى حقنده كى ارادهٔ عليه لرينك سرعت اشعارى تكرار مستدعادر. فى ٢٧ حزيران سنه ٩٧ تقى الدين

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâretine: [Şems sabâh] Necid Mutasarrıflığının tûl-i müddet vekâletle sûret-i idâresi mesâlih-i livânın hüsn-i cereyânına mâni' olduğundan ve oranın ehemmiyet-i mevki' ve maslahatı arz ve ta'rîfden müstağnî bulunduğundan fî 29 Nîsân sene [12]97 târîhlü arîza-i telgrafiyede gösterildiği üzere Abdülganî Paşa'nın ibkāsı yâhûd sâir [bir] Paşa'nın işbu mutasarrıflığa nasbı hakkındaki irâde-i aliyyelerinin sür'at-i iş'ârı tekrâr müsted'âdır. Fî 27 Hazîrân sene [12]97. Takiyyüddîn.

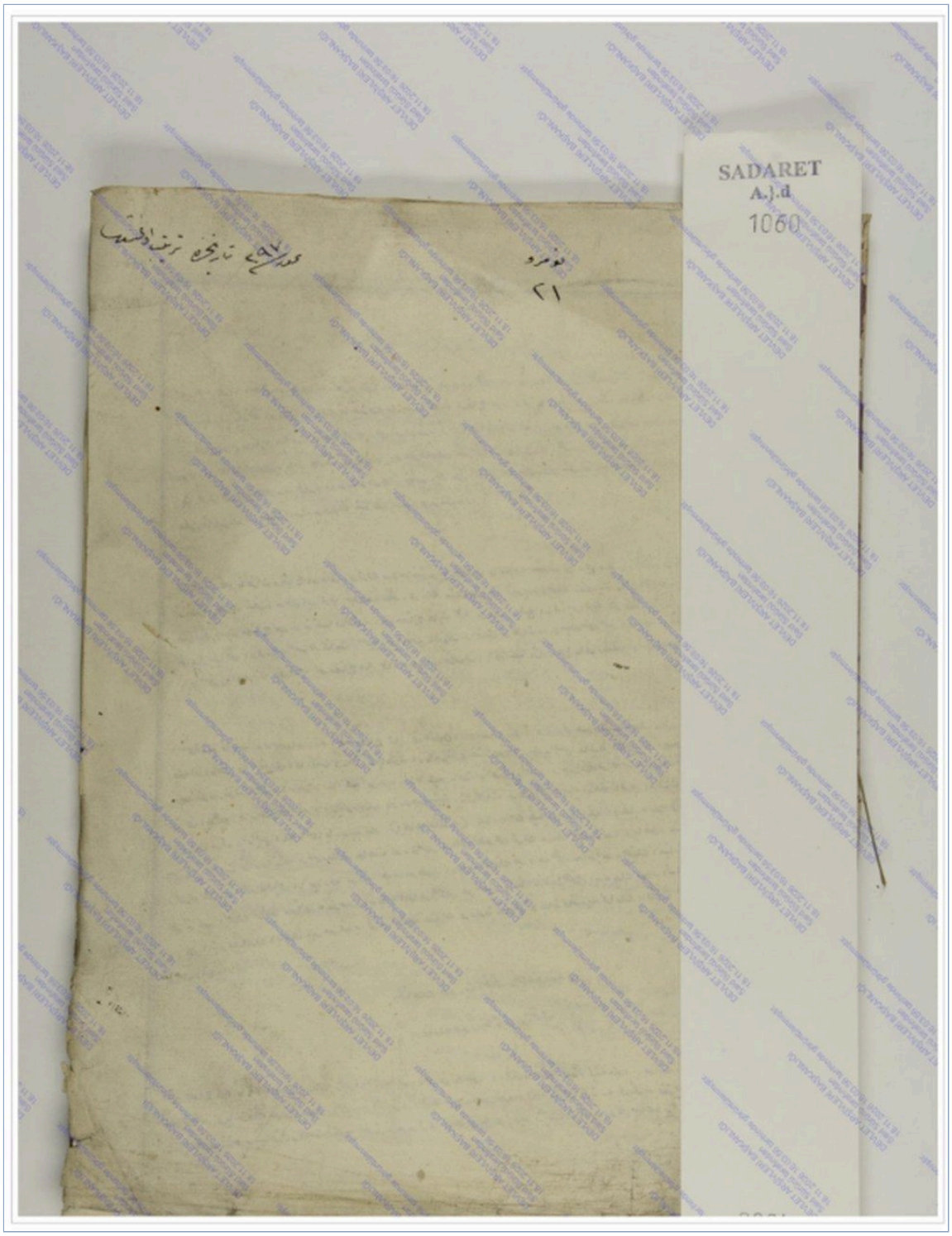
7.5. `DH.ŞFR. 114/10` — Van / Erzurum Vilâyeti (Diyarbekir hattı) (`13 Temmuz 1297` / `25 Temmuz 1881` · İmza: [Alt kenar taramada kesik — V. Defter'in tespit edilen son telgrafı] · شمس صباح (Şems sabâh — V. Defter k=0))

- **Tarihsel ve Kriptolojik Özet:** 13 Temmuz 1297 (25 Temmuz 1881) târihli olup V. Defter'in (Usûl-i Seyyârât ilk 5 hâneli 63 sahifelik miftâhın) tespit edilen en son telgrafı olan bu tamamen mahlûlsüz şifrede, Ermeni murahhasa vekîliyle irtibatlı 'Arisdages [Aristakes]' adlı şahsın meşhûr Mıgırdiç Hrimyan (Hırimyan) takımından olduğu ve beraberindeki Ermenilerle yürüttüğü faaliyetler Dâhiliye Nezâreti'ne arz edilmektedir. Bu târihten hemen sonra A.}d. 1060 (VI. Defter, 62 sahifelik miftâh) yürürlüğe girmiştir.

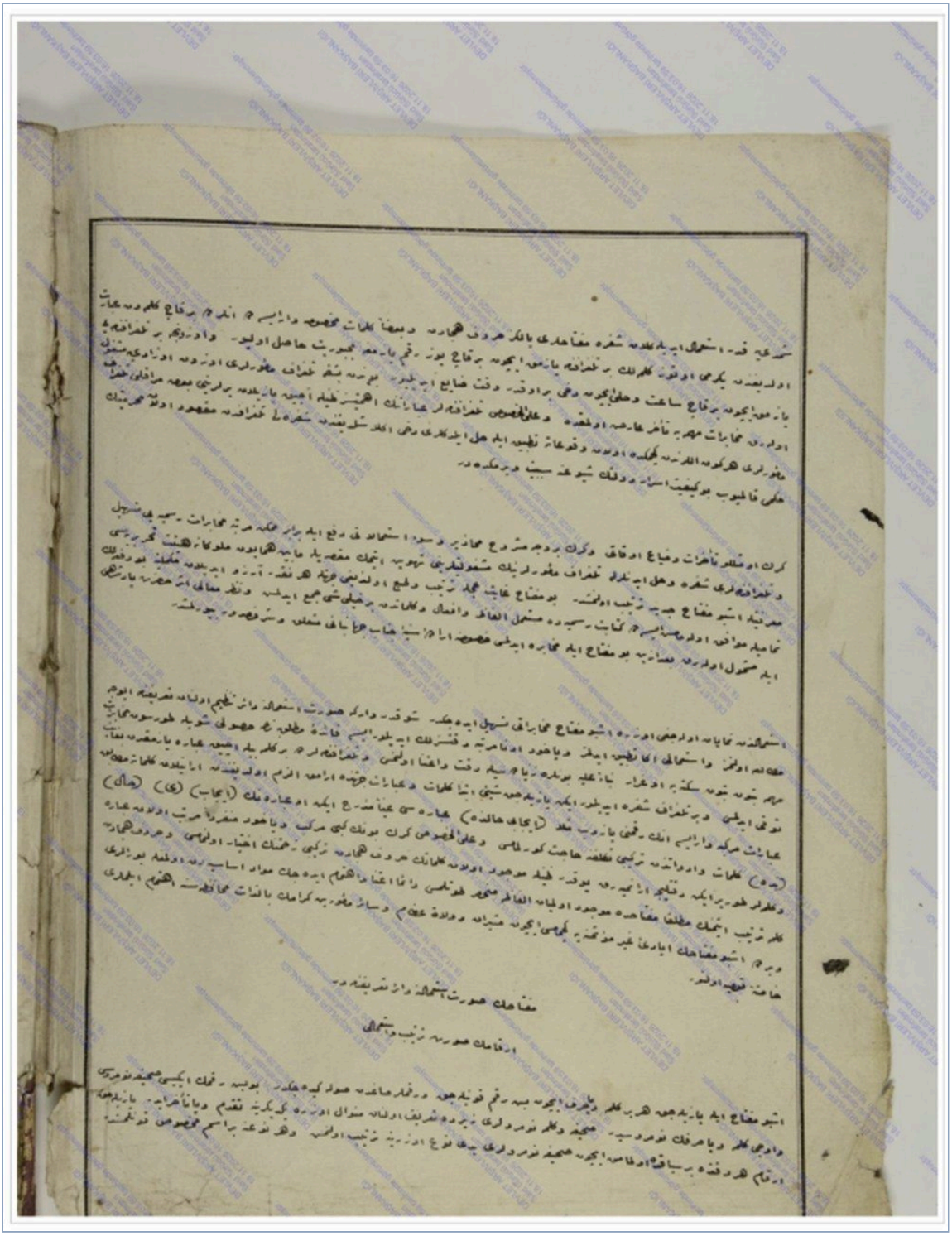
> داخليه نظارت جليله سنه: [شمس صباح] ارمنى [مرخصه] وكيلنه تعلّق اولنان اريجداكس [امير] مشهور قريميان [قوميته ليلرندن] اولوب [كنديله] برلكده ارمنيلى [اهالى...]

- **Tam Çeviriyazı:** Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: [Şems sabâh] Ermenî [murahhasa] vekîline tealluk olunan Arisdages [Aristakes] [emîr] meşhûr Hrimyan [komitelilerinden] olub [kendiyle] birlikde Ermenîli [ahâlî...]

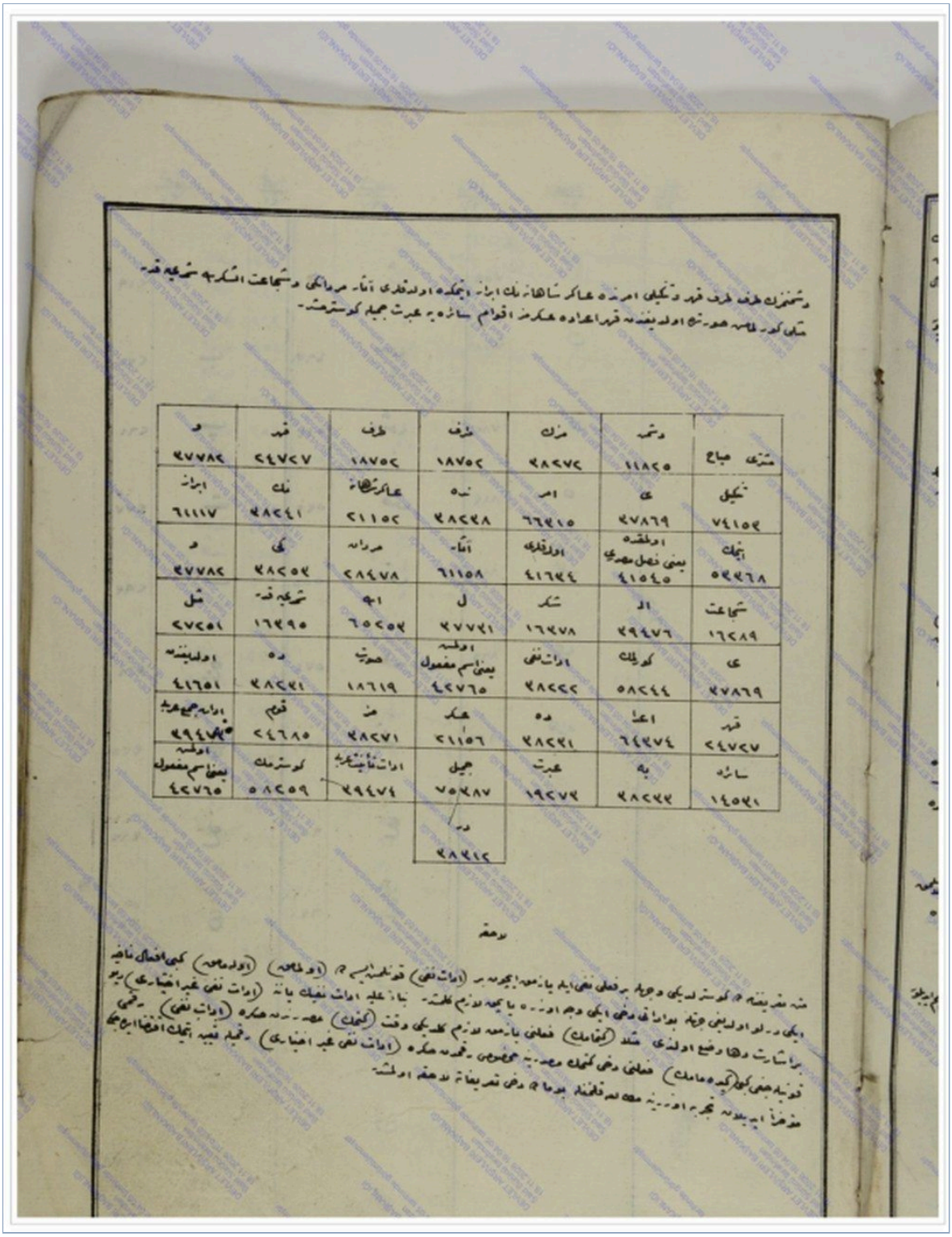
8. Seçilmiş Görsel Arşiv Kanıt Levhaları (`BOA, A.}d. 1060`, `MB.İ. 80/114`, `A.}MTZ. (04) 19/21` ve `DH.ŞFR. 114–116`)
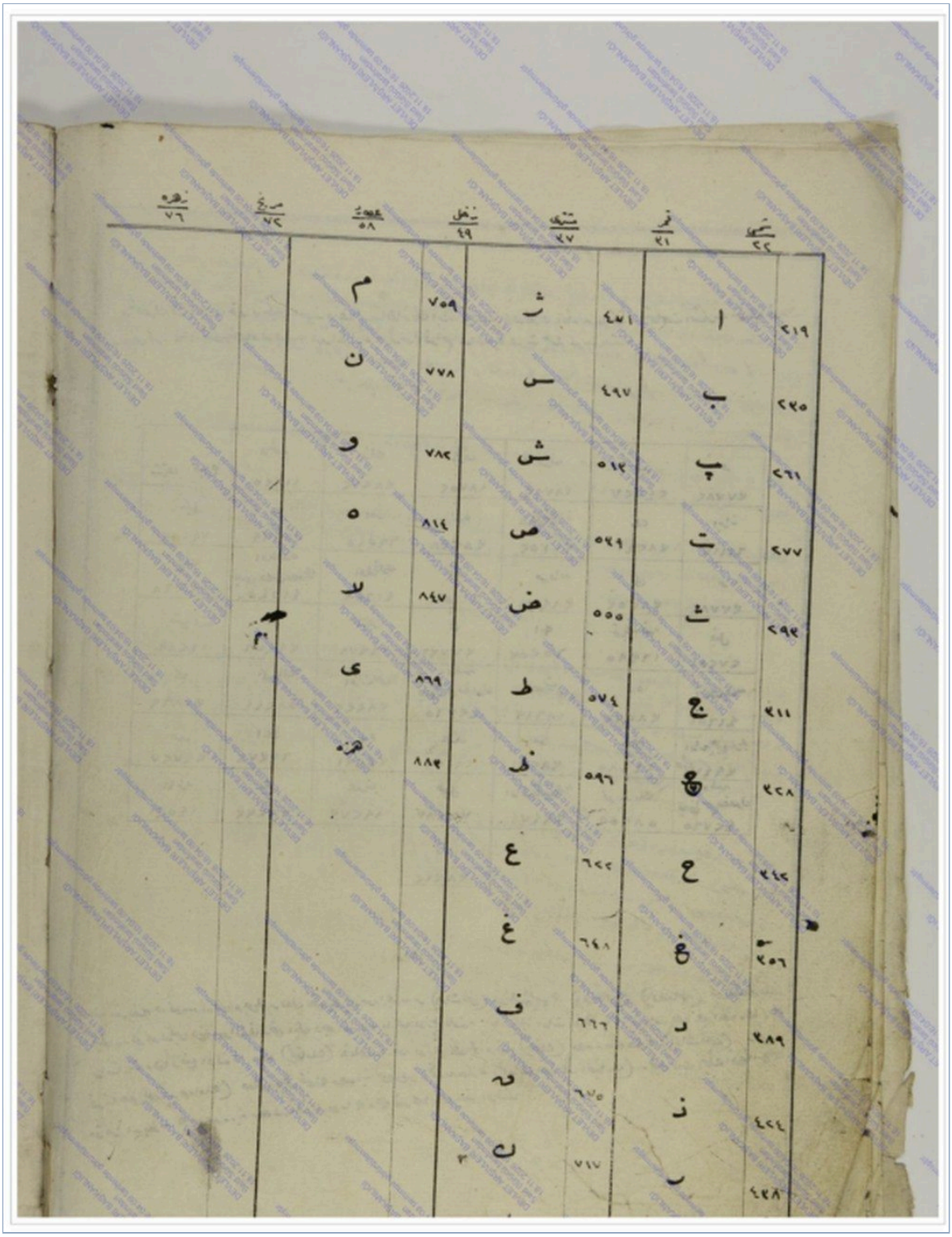

Levha 1 — BOA, A.}d. 1060, Mi=00 (Ön Kapak · Numro 21) — Sadâret Mektûbî Kalemi'ne ait 21 numaralı matbu VI. Defter nüshasının ön kapağı ve sol üstteki «غرهٔ م سنه ۳۰۱ تاریخنده ترك اولنمشدر» (1 Muharrem 1301 = 2 Kasım 1883) resmi terk şerhi.

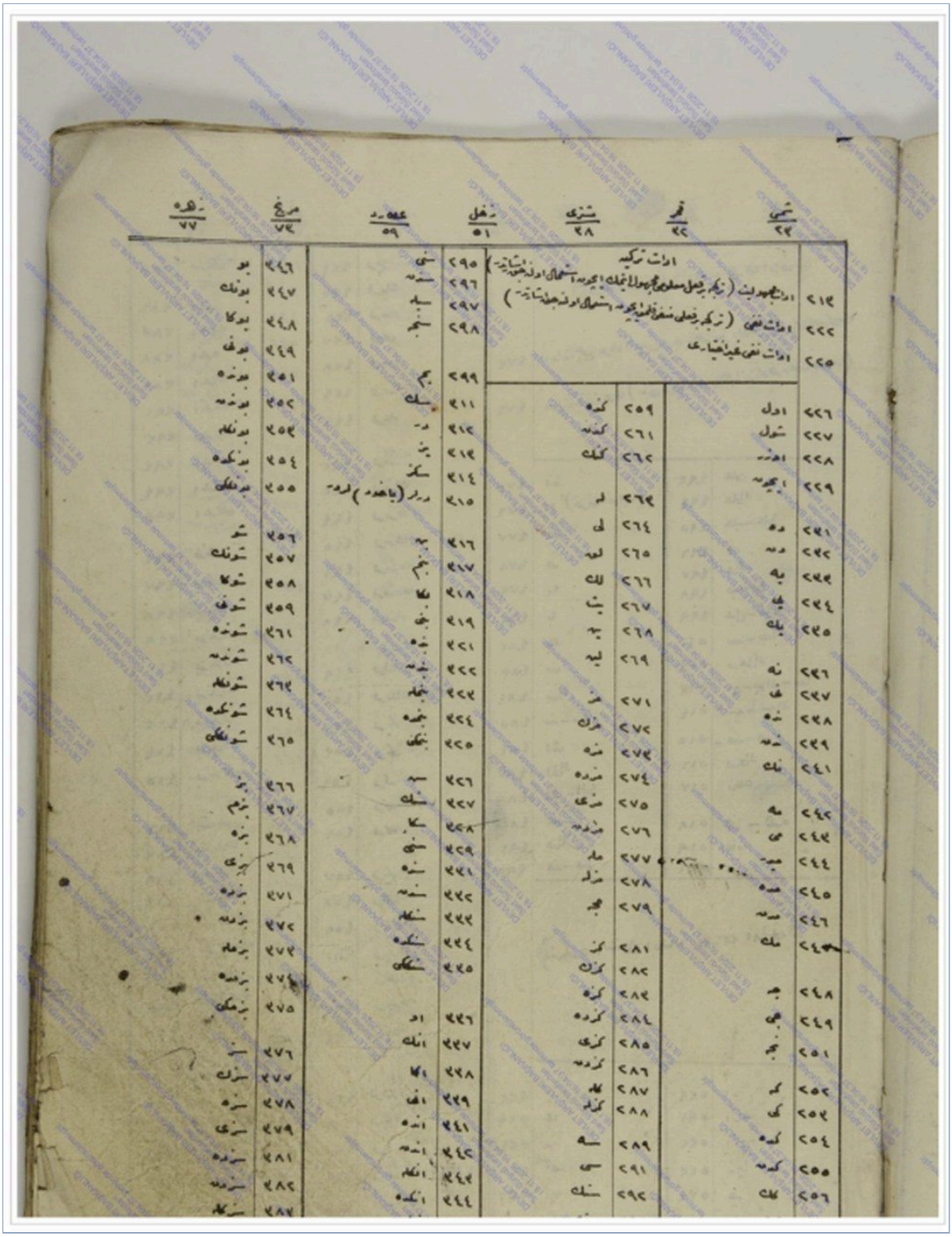
Levha 2 — BOA, A.}d. 1060, Mi=01 (Ta‘rîfnâme · 1. Sayfa) — Önceki harf şifrelerinin ecnebî telgraf memurlarınca «وقوعاته تطبيق ايله» (crib-dragging) kırıldığını ve yeni beş haneli miftâhın Mâbeyn-i Hümâyûn Hey’et-i Tahrîriyyesi marifetiyle tertip edildiğini açıklayan mukaddime.

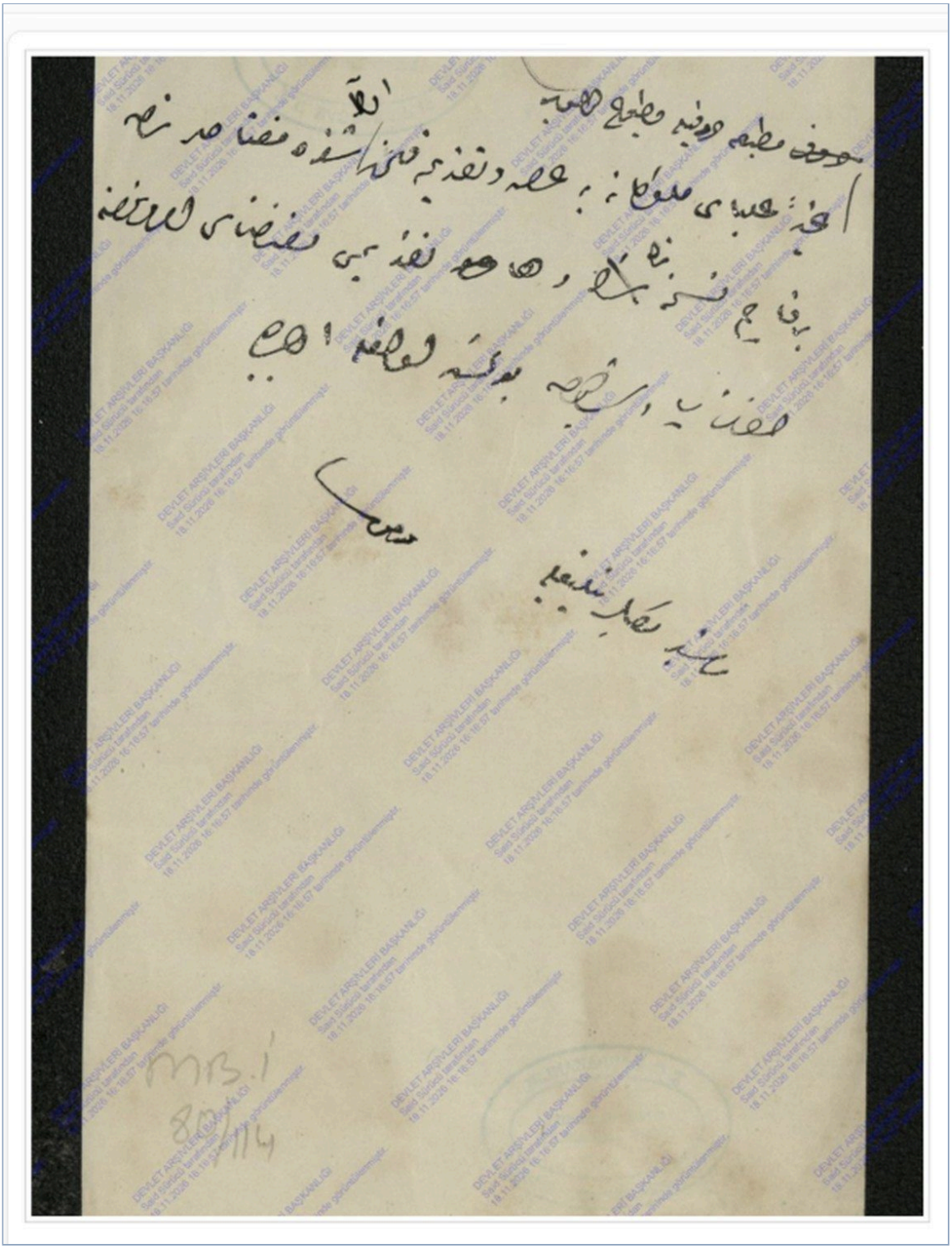
Levha 3 — BOA, A.}d. 1060, Mi=04 (Ta‘rîfnâme · Müşterî Sabâh Resmi Örnek Cetveli ve Lâhika) — Mâbeyn-i Hümâyûn'un «مشترى صباح» (S=+14) anahtarıyla hazırladığı 49 birimlik örnek şifreleme tablosu (37731 = ل، 41634 = اولدقلرى، 38222 = ادات نفى) ve yeterlilik olumsuzluğu («ادات نفى غير اخبارى») lâhikası.

Levha 4 — BOA, A.}d. 1060, Mi=05 (Hurûf-ı Hecâ · Şems=22, Kamer=31, Müşterî=37, Zuhal=49, Utârid=58, Merîh=72, Zühre=76) — Yedi gezegen sütun başlığını ve 219 (ا) .. 883 (همزه) sıfırsız harf kodlarını gösteren ilk şifre sayfası.

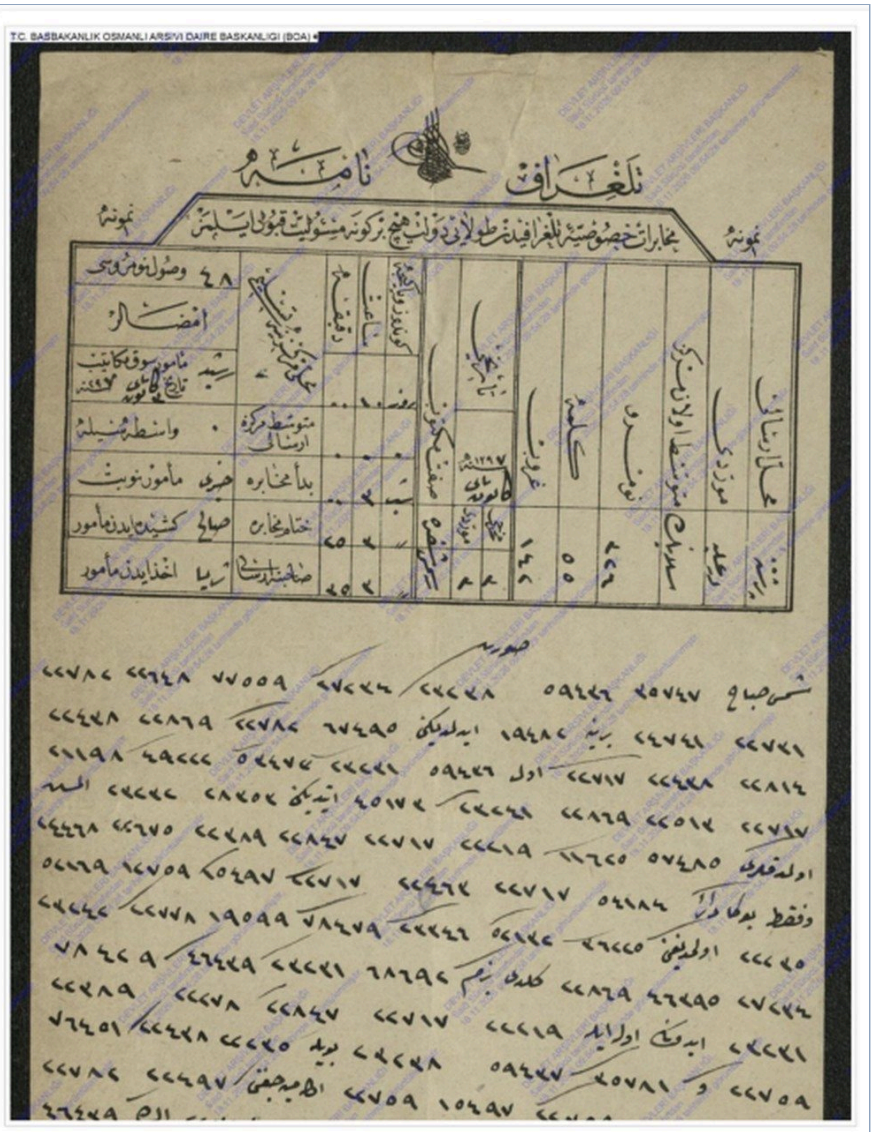
Levha 5 — BOA, A.}d. 1060, Mi=06 (Edât-ı Türkiyye · Şems=23) — Edât-ı meçhûliyyet (23212), edât-ı nefy (23222), edât-ı nefy-i gayr-ı ihbârî (23225) ile Türkçe hâl, iyelik ve zamir eklerini içeren cetvel.

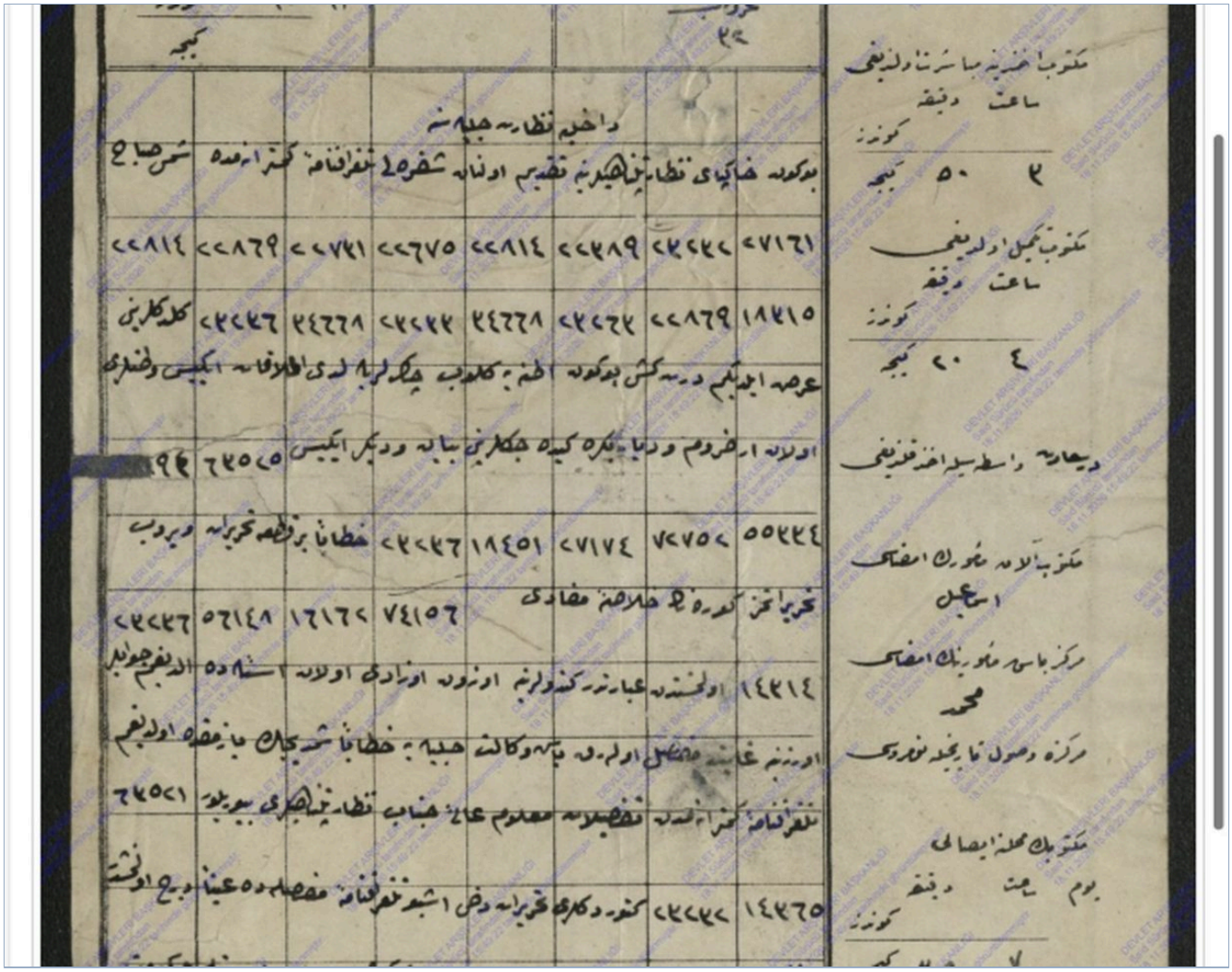
Levha 6 — BOA, MB.İ. 80/114 (25 Ramazân 1298 / 21 Ağustos 1881 · Sadrıazam Küçük Said Paşa) — Yeni şifre miftahlarının Matbaa-i Âmire'de tab‘ edilerek Sultan II. Abdülhamid'e arz ve takdim kılındığını belgeleyen Sadâret tezkeresi.

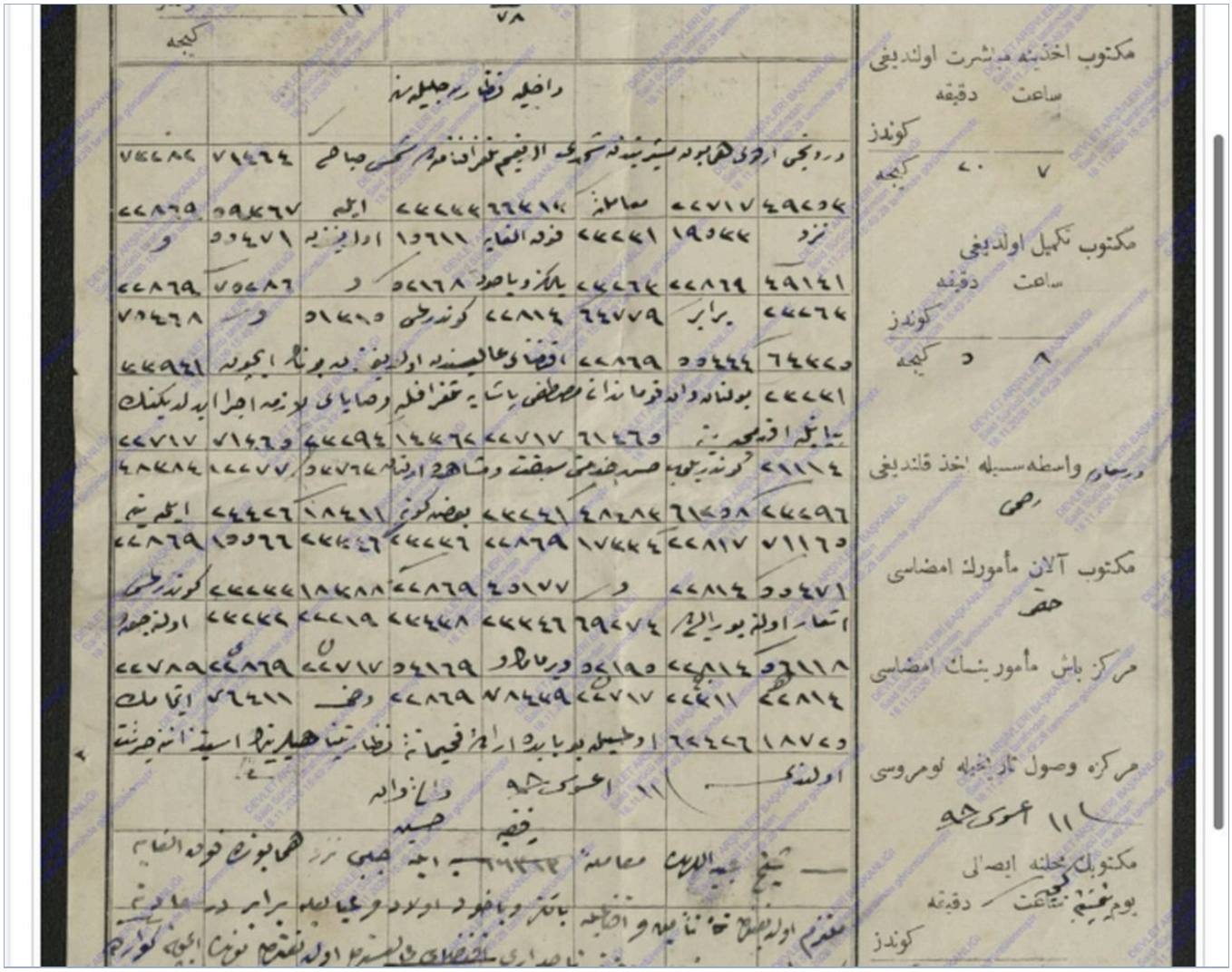
Levha 7 — BOA, A.}MTZ.(04) 19/21 (22 Zilka‘de 1301 / 13 Eylül 1884 · Şarkî Rumeli Orijinal İki Haneli Miftâhı) — Şarkî Rumeli Vilâyeti ile Bâbıâlî arasındaki muhâberâta mahsus 6×6 (34 dolu hücre × 2 sıfırsız kod = 68 kod) orijinal şifre anahtarı.

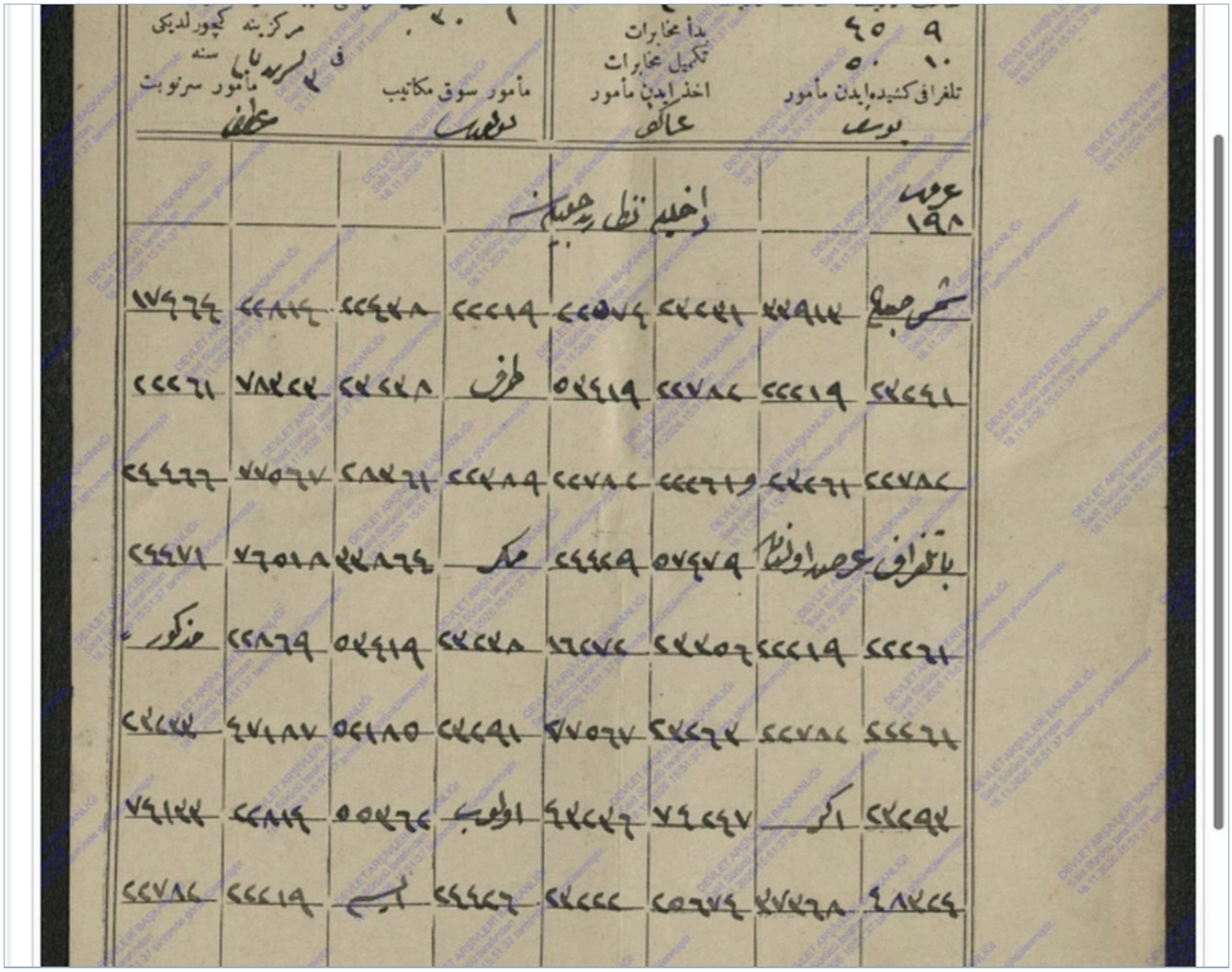
Levha 8 — BOA, DH.ŞFR. 114/25, Mi=0 (Taşlıca / Kosova · 15 Ocak 1882 · 14 Satır Mahlûlsüz) — 1882 Hersek / Nevesin kur'a isyanının patlak verdiğini ve Avusturya kur'a koluna 500–600 kişinin hücum ettiğini bildiren, 16 Ocak 1882'de çözülmeden hıfz edilmiş 99 grupluk Taşlıca telgrafı.

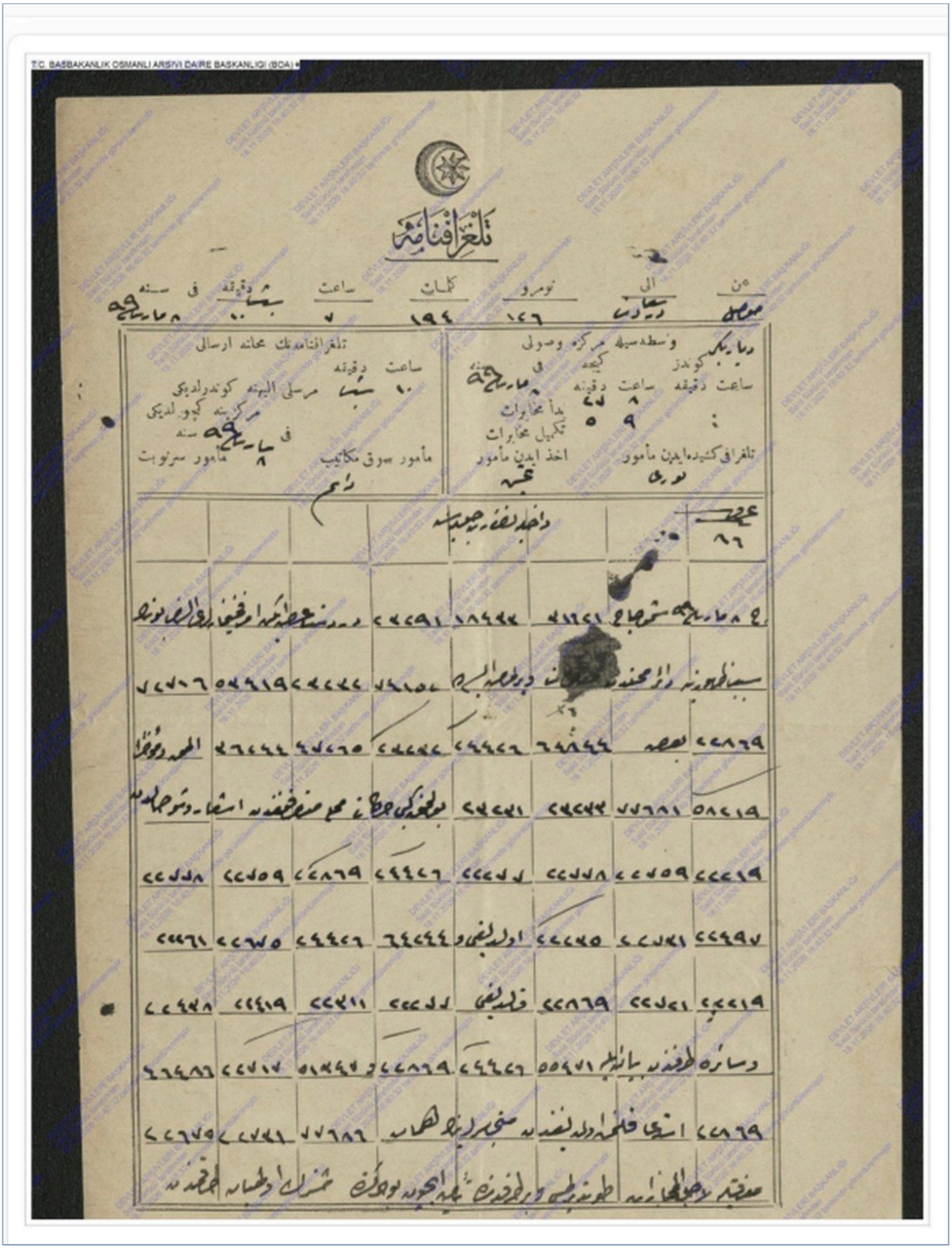
Levha 9 — BOA, DH.ŞFR. 114/76, Mi=0 (Adana · 20 Ağustos 1882 · Hidiv Tevfik Paşa'nın Mektubu) — Urâbî Paşa İsyanı sırasında İskenderiye'den Adana'ya gelen yolcularla Hidiv Tevfik Paşa'nın Adana Vilâyeti'ne (27174) gönderdiği muvazzaf asker tahrîrine müsâ'ade (14214) mektubuna dair Vali Âbidîn Paşa'nın telgrafı.

Levha 10 — BOA, DH.ŞFR. 115/1, Mi=0 (Van · 23 Ağustos 1882 · Şeyh Ubeydullâh ve Hasan Ağa) — Bâbıâlî Şifre Kalemi'nin 6. satırda yarım bıraktığı, Şeyh Ubeydullâh'ın Dersaâdet'e iknâen gönderilmesi için Hasan Ağa'nın (61257 + 48482) görevlendirilmesini tartışan Van Valisi Hasan Paşa telgrafı.

Levha 11 — BOA, DH.ŞFR. 115/71, Mi=0 (Kosova · 19 Kasım 1882 · Tara Nehri ve Polya Tahliyesi) — Tara Nehri karşı yakasındaki Polya ve Berane köylerinin Karadağ sınır anlaşması uyarınca tahliyesi ve Kolaşin beri yakasında iskân tedbirlerine dair mahlûlsüz Kosova telgrafı.

Levha 12 — BOA, DH.ŞFR. 116/31, Mi=0 (Musul · 20 Mart 1883 · Süleymâniye Vak‘ası) — BOA, A.}d. 1060 («شمس صباح») miftâhının Mart 1883'te Dâhiliye muhâberâtında aktif kullanımını belgeleyen ve Süleymâniye vak‘asını bildiren mahlûlsüz Musul telgrafı.